BÉLA NYOMOZÓ AKAR LENNI

A kecskeméti Hunyadi városi általános iskola rádiójában október 13-án rendkívüli közlemény hangzott el: „Tegnap a Magyar Rádió »Mesterségünk címere« nevű országos pályaválasztási vetélkedőjét iskolánk csapata, a tíztagú Szorgalom őrs nyerte meg. Kiemelkedően szerepelt Puskás Béla, aki a zsüritől négy plusz pontot is kapott jutalomból. A vetélkedőt egyébként decemberben sugározza a rádió."

— Minek köszönheted, hogy ilyen jó teljesítményt nyújtottál? — kérdezem most utólag Puskás Bélától.

— Heti három-négy órát készültünk Pénzes Miklósné tanárnő irányításával — feleli a magasra nőtt fiú.

— A vetélkedőn az ácsállványozó szakma bemutatását vállaltátok, te pedig többek között az ácsszekercéről beszéltél, és nagy tetszést arattál. Hogyan ismerted meg ezt a mesterséget?

— A Kőrösi-hegyen lakunk. Otthon az édesapám mindenféle munkát elvégez. A házunkat mi magunk építettük, meg a fészereket, kis raktárhelyiségeket is. Aputól nagyon sokat tanultam, főleg a szerszámok megismerésében segített, ráadásul nekünk is van ácsszekercénk. Sokat köszönhetünk a 607-es számú Szakmunkásképző Intézetnek és Nagy Pali bácsinak is, aki Állami-díjas oktató.

— Feltűnően talpraesetten, lámpaláz nélkül, szépen, érdekesen beszéltél az ács-állványozásról. Sokat jártál építkezésen?

— Igen, főleg a nyári szünetben.

— Szerinted mire volt jó ez a vetélkedő?

— Szeretek vetélkedni, elsősorban a felkészülés érdekes. Egy csomó hasznos könyvet olvasok el és sok újdonsággal ismerkedek meg.

— Szoktál barkácsolgatni?

— Már öt-hat éves koromban fúrtam-faragtam. Édesapámnak akkor még ez nem nagyon tetszett, mert elhasználtam a szögeit.

— Szabad idődben mit csináisz?

— Kosarazok. Otthon focizok a srácokkal.

— Sok barátod van?

— Igen, főleg a kisebbeket szeretem. Valahogy jobban kijövök velük.

— Mi szeretnél lenni?

— Nyomozó. Vagy esetleg, ha az nem sikerül, gépkocsivezető.

— Miért éppen nyomozó?

— Izgalmas, érdekes.

— Mi kell ahhoz, hogy valakiből jó nyomozó legyen?

— Logikus gondolkodás. Ezt persze lehet fejleszteni. Én is szeretek memóriajátékokat játszani.

— Hol fogsz továbbtanulni?

— A közgazdasági technikumban.

— A vetélkedőn sokat tettél a csapat győzelméért. Jól érzed magad a közösségetekben?

— Igen, de egyedül is szívesen vagyok. Olyankor álmodozom.

— Miről?

— Arról, hogy milyen bűnügyek rejtélyeit fejtem majd meg. Kigondolok egy krimiféleséget, aztán gondolatban kinyomozom, hogy ki volt a tettes.

Elszántságát látva nyugodtan leírhatom: reszkessetek, bűnözők!

Bőcs Ferenc
Fotó: Szalay Béla

A DIVATTERVEZŐ, A TESTNEVELŐ, AZ ÚTTÖRŐHÁZ IGAZGATÓ TANÁCSAI

TÉLI SZÜNIDŐRE

Rohamléptekkel közeledik a régen várt téli szünidő. Rövid pihenőre térnek a könyvek, füzetek, s felébrednek álmukból a téli sportszerek, a játékok. Riportunk három alanyának: Patz Dóra divattervezőnek, Urbán Árpád testnevelő tanárnak és Majthényi Anikó úttörőház igazgatónak egyetlen kérdést tettünk fel: mit tanácsolnak a gyerekeknek a téli szünidőre?

PATZ DÓRA:

– Gondolom, hogy minden gyerek ideje javát a szabadban tölti majd. Ez egyben megszabja azt is, hogy célszerűen öltözködjenek: lehetőleg több réteg ruhát vegyenek magukra. Szerencsésnek tartom, hogy ismét népszerűek a bélelt anorákok, a garbók, mert ezekben igazán nem kell tartani a meghűléstől. Apropó, meghűlés! Se a lányok, se a fiúk ne szégyelljenek hosszú alsót felvenni, ha korcsolyázni, szánkózni, síelni mennek. A farmernadrágok anyaga nem túl vastag, nem árt elővigyázatosnak lenni. Ugyanakkor bármilyen divatos is a hosszú sál, nem ajánlatos viselet ródlizáskor. Balesetveszélyes.

URBÁN ÁRPÁD:

– Töltsenek minél több időt a gyerekek a szabadban. Készítsenek jégpályát az iskola udvarán. Mi Balassagyarmaton, a Dózsa iskolában ezt már évek óta megtesszük. Nem is nehéz. Többször, több rétegben kell az udvarra önteni a vizet, mindig egy keveset, akkor „hízik" szép vastagra. Szervezzenek közös őrsi vagy rajkirándulásokat. Mi kétszer is összejövünk, felmegyünk Drégelypalánkra, nagyokat túrázunk a Börzsönyben. Ilyenkor vigyék magukkal kisebb testvéreiket, játsszanak velük együtt. Jut idő a kötelező olvasmányok elolvasására, egy-egy filmre vagy színházi előadásra is. Segítsenek otthon a házimunkában, a vásárlásban, esetleg a főzésben is. Végezetül a pedagógusoknak is tanácsolnék valamit. Vállaljanak iskolaügyeletet, ne zárják be az iskolák kapuit. Legyen a tanterem ajtaja mindig nyitva, hiszen lucskos, ködös időben sielni, korcsolyázni, ródlizni vagy kirándulni nem lehet. Ebben az esetben vegyük elő a labdákat, a súlyzókat, az ugrókötéleket, és játsszunk sokat. Az sem baj, ha a diákok és a tanárok csapatot szerveznek és megmérkőznek egymással.

MAJTHÉNYI ANIKÓ:

– Először is senki se lustálkodjon, reggel ne heverésszen tíz óráig az ágyban. Mindenki igyekezzen minél több időt eltölteni a levegőn. Legszívesebben úttörőházunk, a budapesti XII. kerületi úttörőház tetejét is kinyitnám, hogy ide is besüssön a téli nap. Az úttörőházak várják a gyerekeket. Mi például sítanfolyamot szervezünk a Budapesti Síszövetség közreműködésével. Szakképzett oktatók, testnevelési főiskolások irányításával mindennap tíz és tizennégy óra között gyakorolhatnak a gyerekek a Normafa lejtőin. December 22-e és január 4-e között alkalmanként játékdélutánokat rendezünk az ifivezetők segítségével. Szervezünk egy szülőföld-expedíciót, és természetesen valamennyi szakkörünk is rendszeresen működik majd a téli szünetben. Azért a közelgő ünnepekről se feledkezzünk meg. Saját magunk is készíthetünk érdekes, ötletes, kedves és hasznos ajándékokat, szüleinknek,

testvéreinknek, barátainknak. És még valami az ajándékok kapcsán. Ha valaki olyan ruhadarabot, cipőt kapott, ami nagy vagy kicsi, ne erőltesse magára, vissza lehet cserélni, de csak akkor, ha nem gyűrött, szakadt, piszkos.

B. F.

Fotó: Szalay Béla

Kis „tanács-csokrunk" természetesen csak ízelítő mindabból, amit csinálni lehet a téli szünetben, illetve amire gondolnunk kell ebben az időszakban. Annyi azonban egyértelműen kiderült a rövid interjúkból: legfontosabb, hogy minél több időt töltsünk el a szabadban, a levegőn. Ez nemcsak jó játék, sportolási lehetőség, hanem nagyon egészséges is.

12.

GERŐ JÁNOS:

EGY NYOMOZÁS TÖRTÉNETE

A régészek honfoglalás kori település maradványaira bukkantak a kis falu határában. Még az ősz beállta előtt szeretnék feltárni a múlt nagy kincsét, de nem kapnak segédmunkást az ásatáshoz. Bihari Gyula régész professzor elfogadja a gyerekek segítségét, akik nagyon boldogok, hiszen az ásatás izgalmas kalandot ígér. Pedig még nem is sejtik, hogy egy ember a faluból, velük egy időben, egyéni akcióba kezd, barbár módon túrja szét a lelőhelyet és eltulajdonítja az ott talált kincset.

Nem sokáig maradnak nála az aranytárgyak, a tolvajtól is ellopják. Csikesz Zsolt megdöbbenten veszi tudomásul, hogy az unokabátyja, Béla lopakodott be Peszéri lakásába. Zsolt szól az édesapjának, aztán a rendőrségnek, sőt Zsolt a barátaival együtt „Columbo-szerepet" vállal.

Csikesz Béla a kincset egy holland műkincs „gyűjtőnek" akarja eladni.

A hollandnak alighanem jól jött Csikesz felbukkanása, mert egészen felderült a képe.

— Állok rendelkezésére!

„Ezek veszekedtek", állapította meg jó érzékkel Csikesz Béla. És ezt kedvező előjelnek tartotta.

— Meghívhatom egy italra? — kérdezte most németül.

A holland elfogadta a meghívást. A fekete hajú lányt faképnél hagyva, a magas bárszékekre ültek, a pulthoz, egész közel egymáshoz.

— Maga kitűnően beszél németül is. Ez nekem jó. Németül könnyebben megértetem magam — mondta a köpcös, kopaszodó holland, azután megkérdezte: — Milyen ügyben óhajt velem?...

Csikesz nagyot nyelt:

— Ön, ha jól tudom, régiségekkel, népművészeti tárgyakkal kereskedik.

— Igen! — felelte Hugo Warendit.

Csikesz Béla merészebb lett. Megvárta, amíg megkapják a rövid italt — vodkát kértek —, azután belevágott a dolog közepébe.

— Én két ilyen tárgyat kínálok önnek. Egyedi darabok. Ha tetszik, megveszi, ha nem... nem...

A holland érdeklődése kezdett megjönni.

— Egyedi darabok?

— Sőt! Egyedülállóak. Az egész országban alig akad párjuk.

— Hol és mikor láthatnám őket?

— Akár tíz perc múlva, a szobámban. Én is itt lakom, a második emeleten.

Warenditet most már egész komolyan érdekelte az üzlet. Gyorsan kifizette az italszámlát — hiába tiltakozott Csikesz, hogy az ő vendége volt —, máris látni akarta az egyedi darabokat. A szobában pedig, amikor a kis bőröndből előkerült a két aranytárgy, a holland a szája elé kapva a kezét, valami lefordíthatatlan kiáltásban tört ki a gyönyörűségtől. Hosszú ideig nézegette a kincset, majd így szólt:

— Először azt hittem, maga tréfál. De ez szenzációs! Kinek a megbízásából hozta?

Most jött el az a kényes pillanat, amikor szint kellett vallani. Csikesz Béla elég nehezen és sokára kezdte el:

— A tárgyak már régen a családunk birtokában vannak. A jogos örökös én vagyok. Pénzzé akarom tenni.

Warendit gyönyörködve nézte a tálcát, meg a kancsót. Meg-megemelgette őket, egész közel hozta a szeméhez, azután letette az asztalra.

— Pompás, igazán az... de a maguk törvényei. Én csak kereskedelmi szervtől vásárolhatok, vagy az állami megbízott jelenlétében.

Csikesz Béla végre kimondta a legfontosabbat:

— Azért adom olcsóbban.

A holland megértette, miről van szó. Még soha nem játszotta ki a hivatalos utat, de ez a mostani fogás annyira csábította, hogy nem tudott ellenállni. Alkudozni kezdett:

— Mennyiért adja?

— Ön a szakember. Mondja meg, ilyen körülmények között mennyit ér magának.

Warendit rajongva vizsgálta az aranytárgyakat. Forgatta őket, nem akarta letenni, szinte már meg sem akart válni tőlük. Zsebkendőjével előbb a kancsót törülgette, azután kopaszodó fejét, de nyilván észre sem vette, mit csinál.

— Azért ez furcsa, hogy a vevő mondja meg az árat az eladónak — tétovázott mégis.

Csikesz biztatta:

— Mindketten tudjuk, ezek szinte felbecsülhetetlen értékű darabok. Azért kértem öntől egy reális árat. Ami önnek reális.

— Azért fel lehet becsülni! — vágta rá Warendit. És végül kimondta a várvavárt szót:

— Tízezer! Dollárban.

— Tizenkétezer!

Végül kétszázezer forintban és hétezer-ötszáz dollárban egyeztek meg.

— Holnap elutazom, és egy hét múlva itt vagyok az áruért — fogadkozott Warendit. — Csak ne itt, ne a szállodában találkozzunk.

— Tartózkodjon a szobájában, én majd telefonon jelentkezem. És ha bárki megkérdezi — esetleg —, hogy miről beszélgettünk, mondja azt, hogy nőkről, meg a népművészetről.

Ebben maradtak véglegesen. Csikesz Béla újságpapírba csomagolta a kincset, utána spárgával átkötötte jó erősen. Így rakta vissza a bőröndjébe. Közben boldognak érezte magát, és csupán az jutott az eszébe néha: hátha áron alul adta el a magyar fejedelem aranytárgyait?...

Csikesz Béla a fárasztó nap után nem aludt rosszul. Pedig, ha tudta volna, hogy közben már a nyomában vannak, alighanem nyugtalanabb. A gyerekképű szállodai portás, név szerint Andriska Imre nyomozóhadnagy, már leadta az első jelentést:

GÖRÖG JÚLIA RAJZA

— *Igen, százados elvtárs! Szerencsém volt. Éppen belémbotlott. Igen! A portán. Én erre a módszerre esküszöm. Először egy lánnyal tárgyalt, még nem tudtam kikérdezni. Feltétlen beszélünk vele. Sürgősen. Olyanféle, akit mi ismerünk. Utána egy holland kereskedővel felment a szobájába. A holland ellen még soha, semmiféle gyanú nem merült fel... Ne beszéljek egyikkel se? Csak figyeljem őket?... Minden lépésüket! Értettem!*

A következő percben már ment a rendőrségi rövidhullámú adón az üzenet a kisváros kapitányságának:

„Gyanújuk nem volt alaptalan. Csikesz Bélát megfigyelés alá vettük. Kérjük viszont: tartsák szemmel Peszéri Károlyt. Az ügy összefüggőnek látszik. A legkisebb, lényegtelennek látszó mozzanatról is jelentést kérünk... Tehát semmi új? Vagyis! Értettem. A gyerekek lehívták a professzor gyakornoknőjét. Nem rossz ötlet. Ennek talán még mi is hasznát vesszük."

A nyugati határőrségekhez szintén ment üzenet:

„Hugo Warendit holland kereskedő feltehetően sürgősen elhagyja az országot. Poggyászát átnézni! Gyanúsítható nagy tömegű aranypénzek, aranytárgyak illegális kijuttatásával... Csikesz Béla erecsketelepi lakos, huszonnégy éves alkalmi munkás, 168 centiméter magas, haja szőke, arca ovális, különös ismertetőjele: bal lábán kutyaharapástól származó hegek — kérjük megakadályozni, ha a határ átlépésére készül. Útlevele van, érvényes. Száma: 1977—8323."

A gyűrű bezárult. Most már az volt a kérdés, hogy a két tolvaj, Peszéri Károly meg Csikesz Béla ki tud-e mászni belőle.

(Folytatjuk)

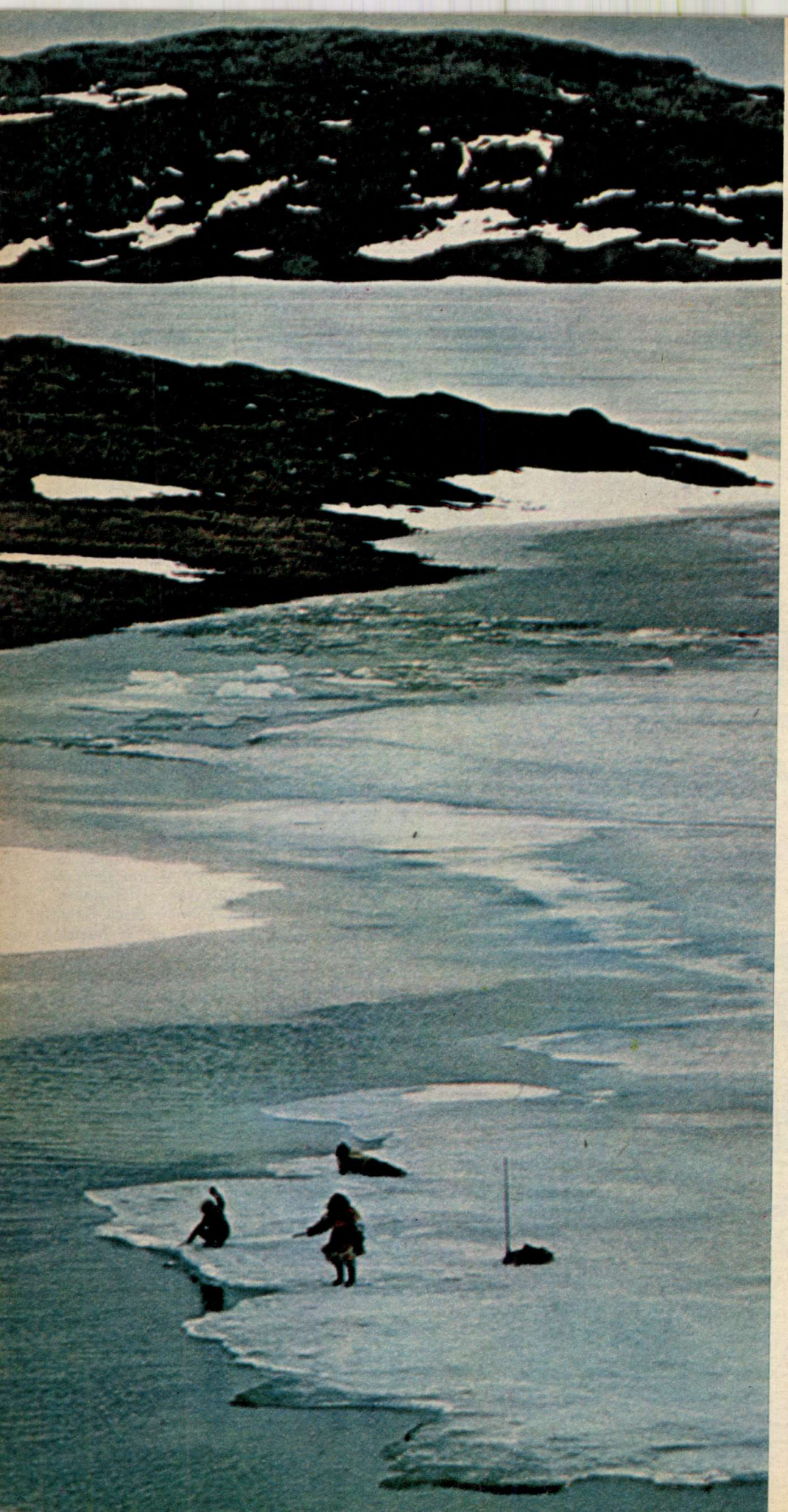

„... Ha isten vagy, tegyed,
Könyörgök, hogy kevesb
ember legyen
S több fóka."

Az istennek vélt Ádámhoz fohászkodik így az eszkimó, Madách Imre: Az ember tragédiája XIV. színében. (A tragédiának ezt a részét nevezik eszkimó színnek.)

Eszkimók. Az algonkvi indián törzs nevezte el így ezt a népet. A szó jelentése: „nyershúst evők". Saját magukat inuit névvel illetik. Annyit jelent: „emberek". A köztudatban azonban eszkimó néven emlegetjük őket.

A FÓKAAGYAR JÓL FARAGHATÓ

Alaszka és Kanada északi sarkkörön túl elterülő részein és a Föld legnagyobb szigetén, a 2 millió 175 ezer négyzetkilométer területű Grönlandon, mely Dániához tartozik, jelenleg körülbelül 95—100 ezer eszkimó él. Erősen mongoloid arcvonású, sárgásbarna bőrű, fekete hajú, alacsony termetű emberek. Az észak-ázsiai vonások nem véletlenek: az eszkimók Ázsia északi vidékeiről húzódtak át Észak-Amerika sarkköri részeire. Sok száz évvel időszámításunk kezdete előtt, akkor, amikor a mai Behring-szoros helyén még valóságos földhíd kötötte össze a Csukcs-félszigetet és Alaszkát. Újabb kutatások kiderítették, hogy i. e. 800 és i. u. 1300 között a Hudson-öböl környékén létrehozták az úgynevezett Dorset-kultúrát, melyből i. sz. 1000 táján kisarjadt az ún. Thule-kultúra. A thule törzs — eszkimó nevük tunik — fejlesztette ki például a kutyák által vont szánt, a könnyű vázszerkezetű, bőrbevonatú csónakot, a kajakot, és az úgynevezett íjjfúrót.

JÉGORSZÁG

A Dorset- és Thule-kultúra emlékeinek java része talán örökre eltűnt az örökös hó és jég alatt. Ami kevés előkerült, abból viszont nyilvánvaló, hogy a rendkívül mostoha időjárási viszonyok között élő eszkimók is alkottak művészi tárgyakat. Elsősorban faragványokat. A természet bőven ellátta őket faragható anyaggal: rozmár- és fókaagyarral, csonttal, rénszarvasaganccsal, bálnaszilával, s különböző puha, könnyen faragható kövekkel, főleg zsírkővel. A fél esztendeig tartó sarki éjszaka alatt bőven volt idejük faragni. Használati tárgyaikat is szívesen díszítették faragásokkal, de nem volt idegen tőlük az a fajta munka sem, amelyet mi ma a művészeti alkotás jelzővel illetünk. Hogy miért nem fából faragtak? Nagyon egyszerű: a sarkkörön túl a fa majdnem olyan ritka dolog, mint nálunk az eszkimó. Több mint harminc különböző szavuk van a hóra, de csak egyetlen a fára.

A MEDVE EREJÉVEL...

Az eszkimó művész vagy azt örökítette meg faragásain, amit maga körül látott: állatokat, madarakat, eszkimó társait, vagy pedig azt, amiben hitt: nagy hatalmú szellemek fantázia alkotta képét. Ebben aligha különböztek a többi természeti népektől. Az első csoportba tartozó ábrázolásokra jellemző a valóság pontos ismerete. Vadászó-halászó nép voltak, így magától értetődően ismerték az állatok, halak, madarak anatómiáját, hiszen naponta ejtették el és dolgozták fel őket. Az eszkimók a sanyarú körülmények közt valóságos művészetté fejlesztették életmódjuk tényeit, fontos elemeit emelték e faragványokban a művészi alkotás szintjére. Ezeknek az alkotásoknak a legtöbbje tulajdonképpen az állat és az ember örök harcát tükrözi, melyet a létfenntartásért folytatnak egymással. Épp ezért ők maguk azt a faragványt ítélik jónak, amelyben ott van például a sarki medve ereje, a hal kecsessége, a rozmár nehézkessége vagy a rénszarvas izmossága és gyorsasága. Más ábrázolásokon pedig azt becsülik, ha kifejezik a gyermek és az anya együvétartozását, a halász kapcsolatát a kajakkal, vagy a szigonyt hajító ember mozdulatának lendületét és erejét. Ami pedig az eszkimók hitvilágával kapcsolatos ábrázolásokat illeti, azokban ott kell hogy legyen a rettegett vagy tisztelt szellemek iránti érzés kifejezése: a szorongás vagy a remény, az ártó erőktől való megmenekedés vágya, vagy a jó szellemek segítőkészsége iránti óhaj.

A régi kultúrák fennmaradt emlékeihez nagyon hasonlatosak azok a napjainkban készülő művészi tárgyak is, melyek néha a híres festők vagy szobrászok műveivel azonos áron kelnek el, s kerülnek gazdag műgyűjtők vagy múzeumok gyűjteményeibe.

Az eszkimó művészek többsége vadász, halász. Saját életüket, munkaeszközeiket rajzolják meg

Tenyérben is elfér a bálnacsontból faragott kis szobor

Sakk-készlet zsírkőből. A bástyák jégkunyhó formájúak, a lovak pingvinek, a futók medvék, a király és királynő — eszkimó

A sarki nyárban jégmentessé vált vizeken vadászni indul az eszkimó család

JÉGORSZÁG

Sok eszkimó törzset csak a XX. század elején fedeztek fel, s ekkor találkoztak a kutatók az ősi művészetet tovább örökítő faragókkal. Ekkor még fillérekért vásárolták össze a legszebb alkotásokat. Négy-öt dollárért a legcsodálatosabb faragott totemmaszkokat vagy rozmáragyar és zsírkő faragványokat lehetett megszerezni. Ezek ma sok ezer dollárt érnek.

A ZSEBRÁDIÓ KÖZBESZÓLT

Mivel a civilizáció lassacskán eléri a legeldugottabb eszkimó településeket is, egyre kevesebben foglalkoznak már művészi munkák készítésével. A sarki tél vagy a rossz idő unalmát ma már elűzi az elemes zsebrádió, a magnó, a könyv. Kanada és Dánia hatóságai sok pénzt és energiát fordítanak az eszkimók életkörülményeinek javítására, de ezzel nagy tempóban meg is szüntetik az inuitok ősi életformáját, s mindazt a néprajzi és népművészeti értéket, amely

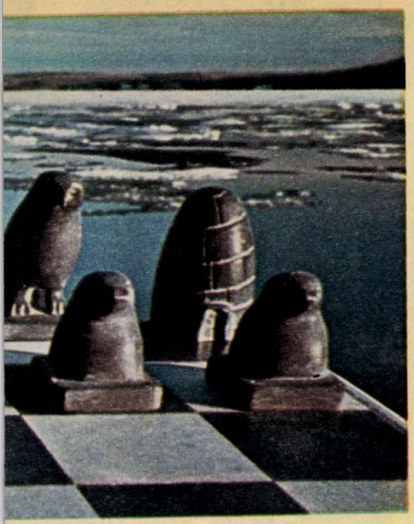

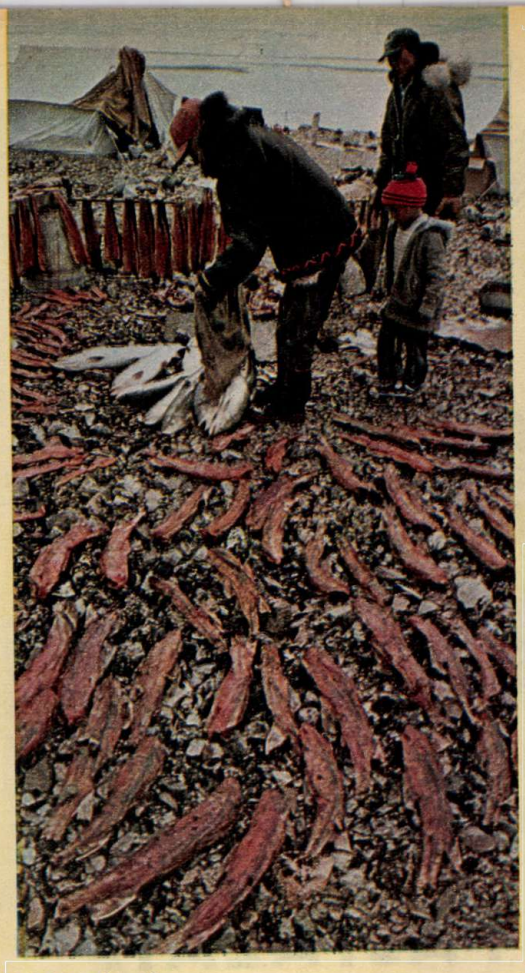

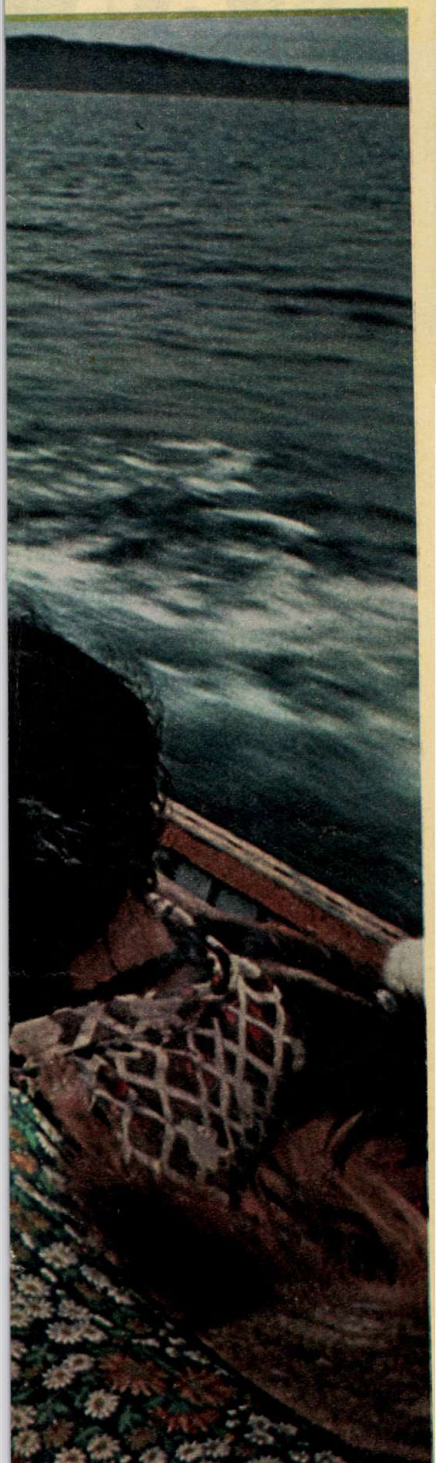

Halászat után válogatják, osztályozzák a halakat

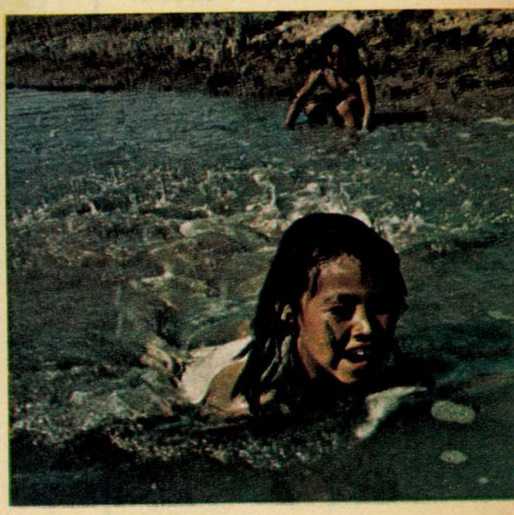

Ez az igazi! Fürdés a jeges vízben. Aki megszokta a hideget, annak ez meg se kottyan

Puszi — eszkimó módra

JÉGORSZÁG

Jégország lakóit még néhány évtizede is jellemezte. Kevésbé vannak kiszolgáltatva már az éghajlatnak és az elemeknek, de azzal, hogy megszabadulnak a létfenntartás napi kemény küzdelmeitől, el is vesztik mindazt a fontos ismeretanyagot, amely nélkül nem lehet megélni a sarkkörön túl. A délibb területek iskoláiba kerülő eszkimó gyerekek legtöbbje nem is megy vissza szülei földjére, mert már annyira hozzászoktak a civilizációhoz, hogy számukra azok a körülmények is nehezen viselhetők el, amelyek között az egy vagy két generációval korábbi viszonyokhoz képest valóban ugrásszerűen civilizálódott szüleik élnek.

SZELLEMEK HELYETT

Az eszkimók az utóbbi hatvan-hetven esztendő alatt szinte a kőkorszak szintjéről jutottak el a modern fogyasztói társadalom peremére. Ma már nem létkérdésük, mennyi fóka jut egy főre, bár igen sokan még most is elsősorban vadászatból, halászatból szereznek elegendő élelmet maguknak. Jégkunyhó — igloo — helyett előre gyártott, fa és műanyag kombinációjú panelekből épült házakban, vagy — a sarki nyár hat hónapja alatt, mikor a láthatárról el nem tűnő nap 15—20 C-fokra is felmelegítheti a levegőt — sátrakban laknak, motoros hernyótalpas hórobogón járnak, motorcsónakkal mennek halászni. S faragóik is jó és rossz szellemek szobrocskái helyett inkább sakk-készletet fabrikálnak, mert azt igen jó pénzért lehet eladni. **(Az Observer és a National Geographic nyomán.)**

Takács István

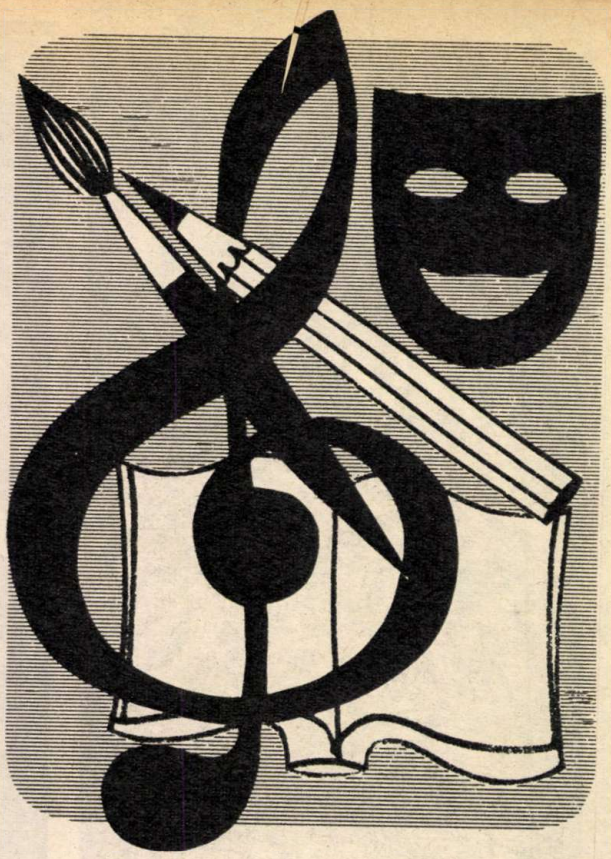

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

(Mutasd meg a rajvezetődnek!)

A Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsa 1979. augusztus 16–26. között rendezi meg Csillebércen komplex művészeti táborát. A tábor célja: a művészetek humanista mondanivalójával, korszerű formanyelvével, valamint a gyerekek játékával hozzájárulni a „Mi világunkért" mozgalom tapasztalatainak összegezéséhez, a Gyermekek Nemzetközi Éve köszöntéséhez.

A táborba jelentkezhetnek úttörőközösségek (művészeti csoportok, zenekarok, dramatikus játszókörök, képzőművész körök, filmbarát klubok, éneklő rajok, illetve sajátos érdeklődésű rajok, őrsök stb.), melyek bizonyítani tudják, hogy közösségük művészeti nevelési programjában kitüntetett helyet foglal el a modern művészet megközelítése, s e művészetnek a kiállításokon, bemutatókon túlmenő beillesztése közösségi életükbe. A táborban a pályázatuk elfogadása esetén a kollektíva max. 12 fős delegációja és vezetője vehet részt.

A pályázatnak tartalmaznia kell tehát a közösség folyó évi munkatervét és a gyerekek által készített írásos-rajzos (esetleg fényképpel vagy más eszközzel dokumentált) beszámolóját az 1978/79. évi, ill. több éves művészeti tevékenységéről, továbbá a közösség (és vezetői) pontos adatait. Az elmúlt években Csillebércen művészeti táborban résztvett közösségek pályázati anyagában ki kell térni arra, miképpen hasznosította a közösség a korábbi táborozás tapasztalatait. A táborvezetőség fenntartja jogát arra, hogy a pályázat elfogadását visszavonja abban az esetben, ha a kollektíva 1979-ben más országos rendezvényen (pl. fesztiválon), ill. országos táborozáson vesz részt.

A pályázatok a Csillebérci Úttörő Nagytáborba (1535 Budapest XII., Konkoly Thege u. 21.) küldendők be 1979. január 25-ig.

A táborvezetőség március 15-ig elbírálja a pályázatokat, erről a jelentkező kollektívákat április 5-ig írásban értesíti.

ZÁNKAI VENDÉGEK

BOJTORJÁN EGYÜTTES

Vannak, akik a televízió gyermekműsorában látták őket, vannak, akik Zánkán, a Balatoni Úttörővárosban találkoztak velük. Sokan a fővárosi és a vidéki művelődési házakban hallhatták zenéjüket, s akik eljutnak a Parlament karácsonyfa ünnepségére — bizonyára szívesen fogadják az öt zenészt.

Kemény Győző, Buchwart László, Hantó Csaba, Vörös Andor és Pomázi Zoltán barátsága a gyerekekkel régen kezdődött. Eddig Halász Judittal járták az országot, s mutatták be az Amikor én még kislány voltam című műsorukat. Ők azok, akiket szerződés köt Zánkához. Havonta kétszer játszanak a Balatoni Úttörőváros lakóinak.

A Balaton partjáról kellemes élményeket hoztak magukkal. A lelkesedést, a jó hangulatot, és őszintén „irigylik" azt a lehetőséget, melyet a mai srácok kapnak Zánkán.

A Gyermekek Nemzetközi Évére ők is szeretnének ajándékot adni. Új dalokat. Egyelőre a legkisebbeknél kezdik, az óvodásoknak írnak énekeket, ám remélik, hogy dalaik a nagyobbak között is sikert aratnak majd . . .

D. ZS.
FOTÓ:
GAÁL ZOLTÁN

KEDVES ISMERŐS
PAJTÁS

NEHÉZ szakma

— *Feladom! — jelentette ki a Mikulás, és fáradtan ledobta a puttonyt. — Öreg vagyok én már ehhez.*

— *Öreg? Ugyan, hogy mondhat ilyet, na de igazán! — udvariaskodtunk. — Még hogy öreg . . .!*

— *Nem kell a szöveg, fiatal barátom! — rengette szakállát a rengő szakállú. — Tudom, amit tudok.*

— *Ezt a másodperc tört részéig sem vontuk kétségbe — nyugtattuk meg az öreget. — De hát mégis . . . mi a baj?*

— *Baj? . . . Ne röhögtess, édes fiam. Ez maga a tragédia!*

— *Öö . . . márminthogy micsoda?*

— *Soroljam? . . . Annak idején, amikor munkába álltam, minden olyan egyszerűnek látszott. A Mikulás pontosan tudta, hogy mi a feladata. Amikor itt van az ideje, szépen felpakolsz a rénszarvas szánra, végigszáguldasz a Tejúton az ajándékokkal, egészen a Földig. Ott telepakolod az ablakokban elhelyezett lábbeliket, és kész. Manapság azonban . . .*

— *Manapság azonban? . . .*

— *Hát jó, tépjük fel a sebeket! Szóval várod a rénszarvas szánt, mire iszonyatos zúgással és csattogással egy rakéta érkezik. Na jó, ott egye meg a fene — gondolod —, a lényeg az, hogy ez is arrafelé megy. Már készülődnél a beszálláshoz, csakhogy nem áll meg az ördögi szerkezet! Még jó, hogy jön a következő . . . de annak meg jókora cipő himbálózik az ablakában, úgyhogy már az űrben meg kellett kezdenem a melót. Bezzeg a rénszarvasok mezítláb jártak . . . !*

— *És ez még csak a kezdet. Megérkezek a Földre, és mit látok? Rettenetes dolgot látok. A kedves kis földszintes házak helyén hatalmas épületek állnak, százezer ablakkal. Most, kérdem én, hogyan lehet egy tűzoltólétráról észrevétlenül szétosztani az ajándékokat? Nem mondom, a csiga jó megoldásnak látszott. Viszont sehogyan sem akartak elfogyni az üres cipők . . . Már-már úgy látszott, hogy tönkremegyek, amikor rájöttem, hogy ezek az ennivaló srácok kiszedik a cipőkből az ajándékokat, és ugyanazok a cipők érkeznek le ismét — üresen!*

— *Az egyik utcában meg csaknem a frász tört ki. Egy Mikulás külsejű gép csattogott felém. Azt hittem, rosszul látok, és a szemorvos is megerősített ebben, mert a nagyobb cipőket — hogy, hogy nem? — sehogyan sem akartam észrevenni. Dolgom végeztével aztán bekukkantottam néhány ablakon, és az egyiknél ottragadtam. Tudniillik teljesen megbabonázott a különös látvány: egy dobozban apró emberkék kergettek egy labdát, a család meg le nem vette a szemét a képről, és közben egy emberként dühöngött. Ha ezt nekem valaki meg tudja magyarázni . . . !*

— *Otthon fáradtan roskadtam a karosszékbe, és én is kitettem az egyik csizmámat az ablakba, ahogy illik. Persze, várhattam, hogy valaki ajándékot rak bele . . . !*

Cser Gábor

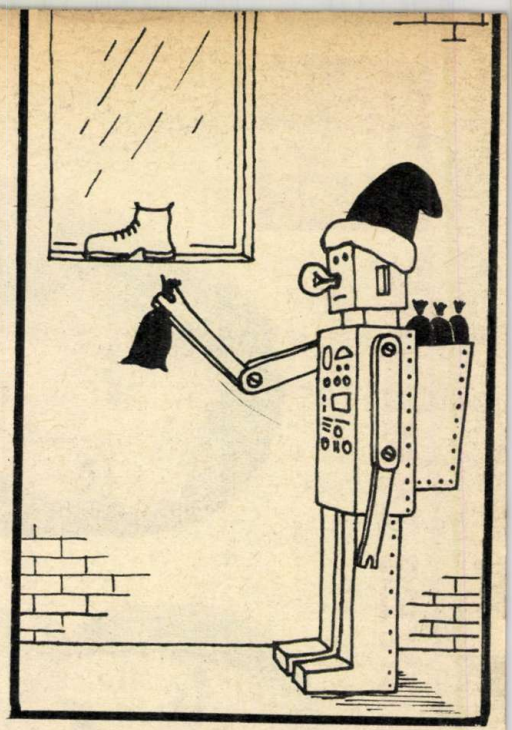

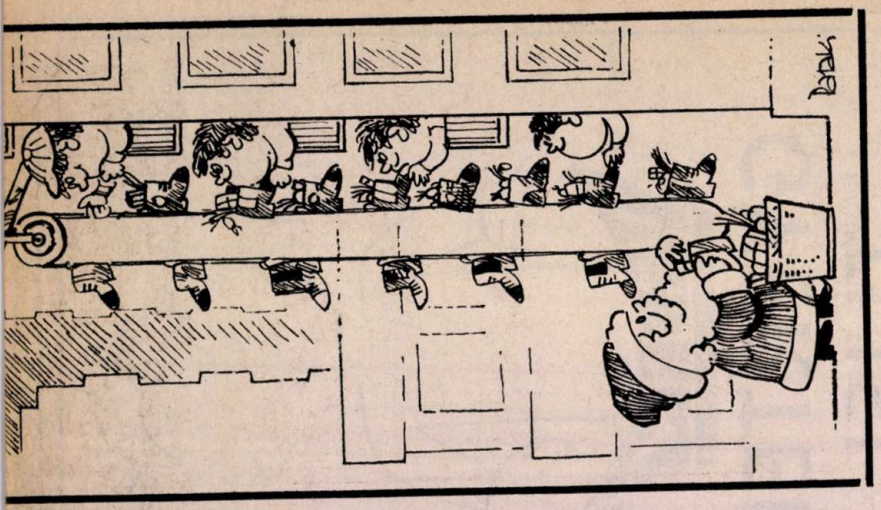

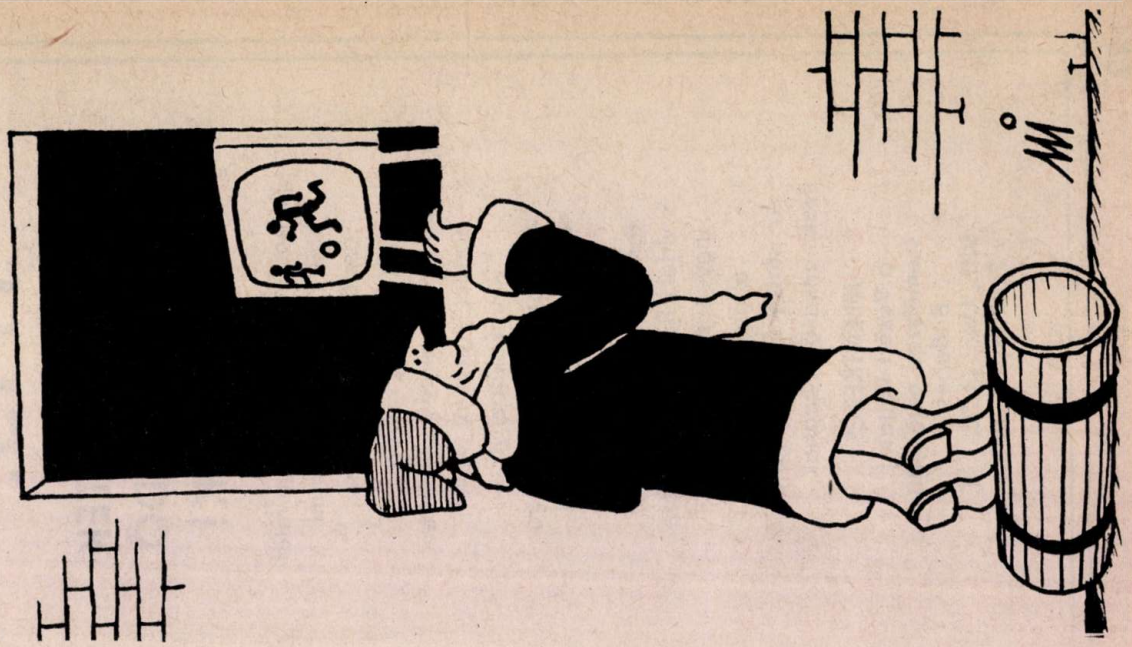

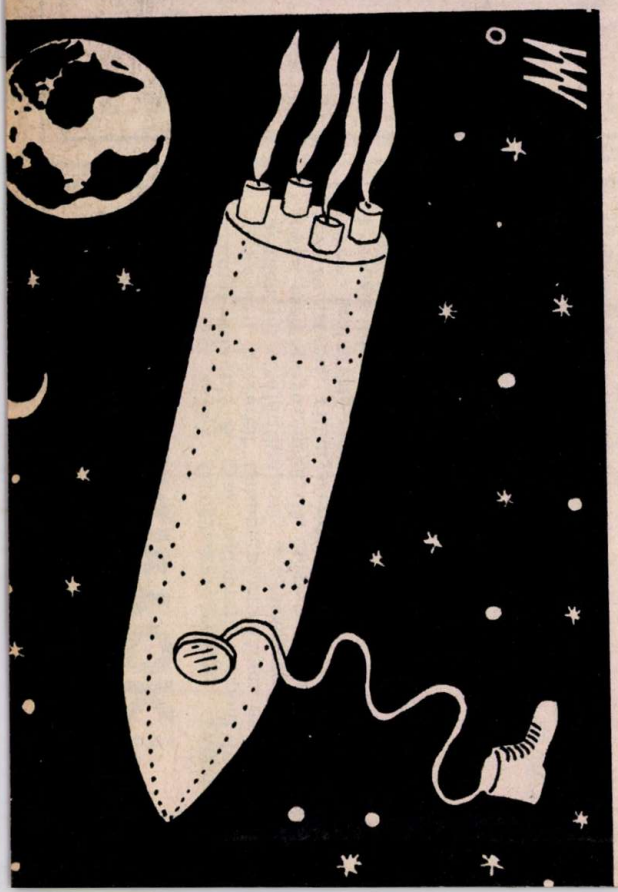

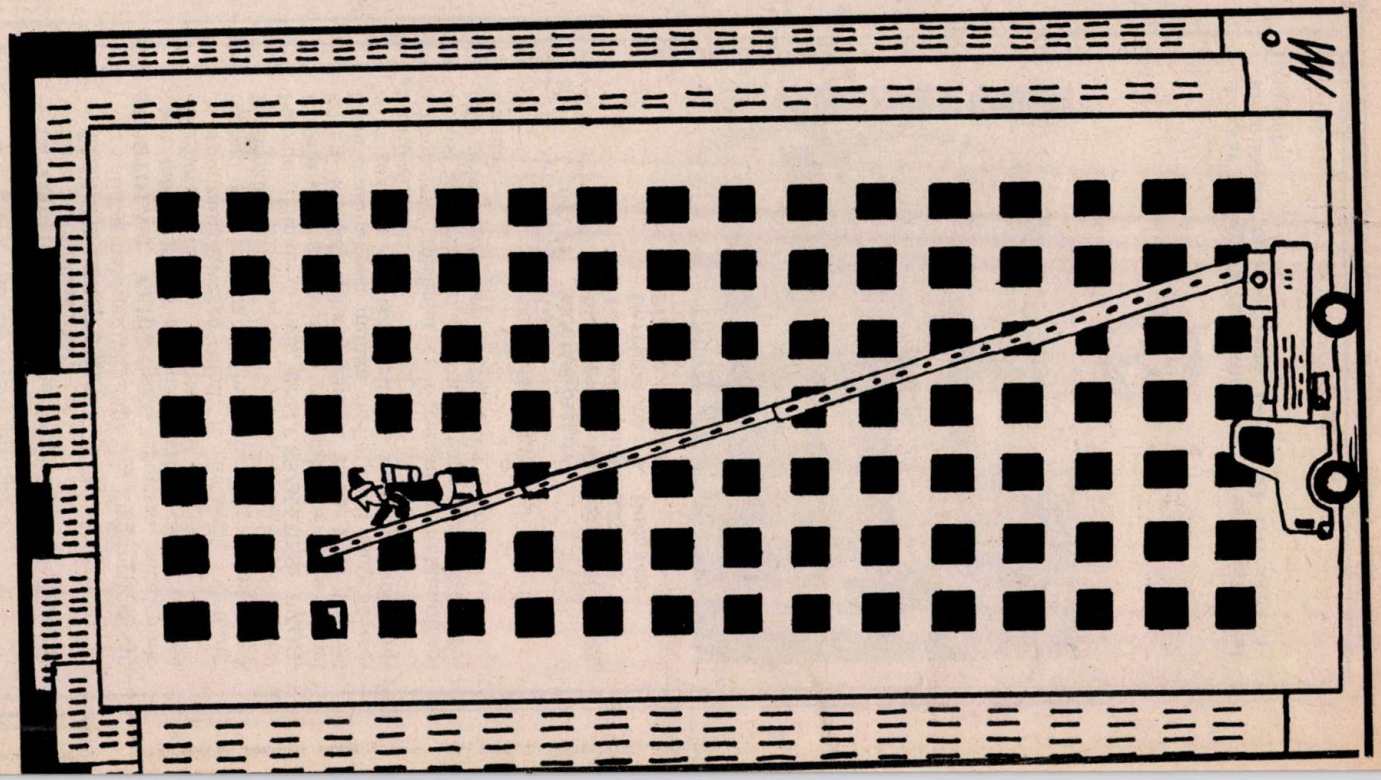

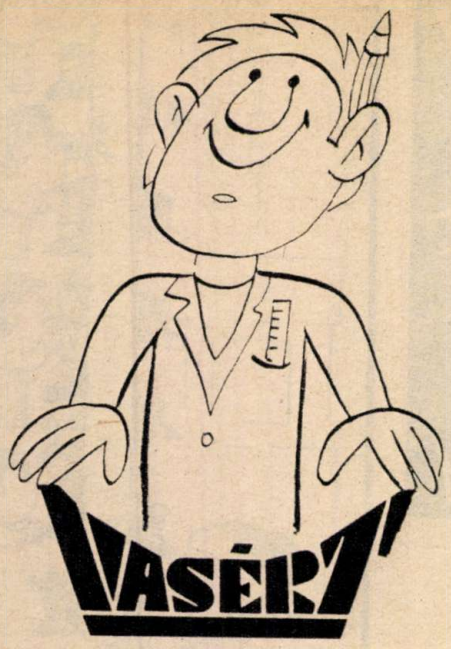

GYERTEK TI IS!

JELENTKEZZETEK VASKERESKEDŐ TANULÓNAK!

A tanulmányi ösztöndíjon felül havi 250,– Ft társadalmi ösztöndíjat is fizetünk.

A tanulók részére napi 1,– Ft térítés ellenében ebédet, valamint ingyen munkaköpenyt, tankönyveket és füzeteket, évente egy alkalommal díjmentes üdültetést, tanulmányi kirándulást, s vidéki fiútanulók részére ingyenes tanulóotthoni ellátást adunk.

Az utolsó évben a tanulók szakmunkásbért kapnak.

JELENTKEZÉS:
a Vasért Vállalat
személyzeti osztályán
Budapest
VIII., Üllői út 32. I. 8.
Telefon: 138-882.

FIÚK, LÁNYOK!

Gyertek az EGYT Gyógyszervegyészeti Gyárba szakmát tanulni! A gyár budapesti központjában korszerűen felszerelt tanlaboratóriumában és üzemekben jól elsajátíthatjátok a **gyógyszergyártó, lakatos, esztergályos, hegesztő, csőszerelő, víz- és gázvezeték-szerelő, villanyszerelő, ács-állványozó, kőműves, szobafestő-mázoló szakmákat.**

A képzés ideje: hegesztő szakmában 2 év, a többi szakmában 3 év.

A fiúkat Budapesten kollégiumban helyezzük el.

Érettségi bizonyítványt és szakmunkás-bizonyítványt szerezhettek a vegyianyaggyártó és a vegyészanalitikus szakmában.

A képzés ideje: 4 év.

Gondtalan tanulásodhoz a vállalat segítséget nyújt:

— tanulmányi eredménytől függően **TÁRSADALMI ÖSZTÖNDÍJ,**
— **NYERESÉGRÉSZESEDÉS,**
— napi 1,— Ft térítés ellenében EBÉD,
— védőruha és védőétel,
— törzsgárdatagság elismerésekor 2 évet beszámítunk a tanulóévekből,
— **ÜDÜLÉSI LEHETŐSÉG,** a vállalat balatoni üdülőiben és vízisporttelepein.

SPORTOLÁSI LEHETŐSÉG sportszakosztályainkban: labdarúgás, kosárlabda, vitorlázás, turisztika, sporthorgászat.

A szakmunkásvizsga után jó kereseti lehetőség! Szabad szombat van. Továbbtanulási lehetőségről gondoskodunk.

Pályakezdőinket 5 évig **BEILLESZKEDÉSI PROGRAMMAL** segítjük át a munkába lépés és az azt követő időszak nehézségein. A 2, ill. 3 év képzési idejű szakmákban munka mellett esti vagy levelező tagozaton tehetsz érettségi, majd technikusminősítő vizsgát.

Támogatjuk főiskolai és egyetemi továbbtanulásodat is. Személyesen, telefonon vagy levél útján történő jelentkezésedet előjegyzésbe vesszük!

Címünk:

Egyt

Gyógyszervegyészeti Gyár
oktatási osztály
Budapest X., Keresztúri út 30—38.
Telefonszámunk: 836-702.
Levélcímünk: 1. Budapest Pf. 100. — 1475.

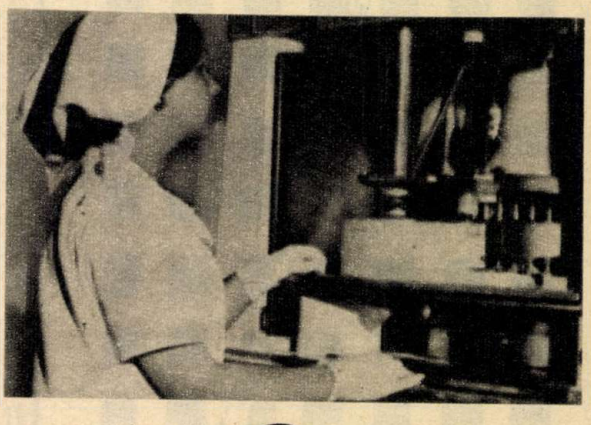

A gyár budapesti központját a 67-es autóbusszal közelítheted meg a Metró Örs vezér téri végállomásától.

VÁLASZÚT ELŐTT

NEHÉZ A VÁLASZTÁS

Nagy a nyüzsgés nálunk a nyolcadikban. Beneveztünk a pályaválasztási vetélkedőre. Olvasgatjuk a pályaválasztási füzeteket, üzemekbe látogatunk, néhányan a laktanyába is elmentek, mégis vannak akik bizonytalanok. Szakma keresésekor nehéz a választás.

Kiss Anikó, Orosháza

IDŐBEN JELENTKEZZ!

Tavaly jelentkeztem pályaválasztási tanácsadásra. Ide osztályfőnökömnek jellemzést kellett küldenie. A pszichológusnő nagyon elégedett volt, mert a különféle tesztekből, vizsgálatokból kitűnik, hogy Bódis Margit néni a valósághoz hűen jellemzett. Az én örömöm sem volt csekély, hiszen társadalomtudományi pályára szeretnék menni, szociológusnak vagy történésznek, és erre alkalmasnak találtak.

Barátnőmet viszont nagyon sajnálom, mert „nyílt napon" elment az óvónőképzőbe és látta, hogy az elsősök mennyit kínlódnak a zenével. Elment a kedve, nem hiszi, hogy neki jobban sikerülne. Pedig szereti a gyerekeket, jó a fantáziája, szépen, érthetően beszél. Ha időben elment volna a tanácsadásra, ő sem csalódik.

Lőrincz Anna, Kőszeg

HOL AZ IGAZSÁG?

Nem könnyű egy-egy jogi esetet kibogozni. Az erről szóló tv-adásokat kíváncsian figyelem. Szüleimet is kérdezgetem, s egyre inkább arra gondolok, hogy ügyvéd leszek, keresem az igazságot.

Prommer Katalin, Budapest

VANNAK PÉLDAKÉPEIM

Édesapám fiatal, 37 éves, a helybeli Hétvezér Termelőszövetkezet tagja. Halk szavú, csendes, dolgos ember. A termelőszövetkezet megbecsüli a munkáját. Jól keres, kétszer nyerte el a „Szövetkezet Kiváló Dolgozója" címet. Édesanyám vígkedélyű, segítőkész. Idehaza dolgozik, állatokat nevel, vezeti a háztartást. Gondozza a nagyapámat és édesapám nagybátyját is. Tőlem kicsi korom óta kikérdezi a leckét, segít mindenkinek. Nálunk soha nincs lárma, veszekedés. Látom milyen szeretettel veszik körül a családot, szeretném ebben is példájukat követni. Szegeden akarok továbbtanulni, szakközépiskolában. Nekem a munkában is a szüleim lesznek a példaképeim.

Festő Antal, Pusztaszer

KEVÉS SZAKMÁT ISMERÜNK

Nekem úgy tűnik, hogy nemrég tanultam írni, olvasni, számolni. Már is nyolcadikos vagyok, pályát kell választanom. Négy évvel ezelőtt „könyvtárossegéd" voltam. Nagynénémnek segítettem Dunaújvárosban, a Vasmű Művelődési Házában. Otthon is sok könyvünk van, s kedvenc szórakozásom, hogy rendezgetem a könyvespolcokat. Egyszer sorozat és téma, máskor az írók neveinek kezdőbetűje szerint. Ezért arra gondolok, hogy könyvtáros leszek. Szüleim azt mondják, hogy enyém a döntés joga, csak arra kell vigyáznom, hogy amit választok, ahhoz legyen is tehetségem. Osztályfőnököm, sőt Margit néni, a könyvtáros is sok jó tanácsot ad. Megkaptuk tavaly a nyolcadikosoktól a pályaválasztási füzeteket és mégsem vagyunk elégedettek, mert nagyon sok szakmát nem ismerünk. Az üzemlátogatások sem mindig megfelelőek. Én nem panaszkodom, de egy Fejér megyei nyolcadikos mesélte, hogy a legtöbb gyerek azt nézi, hogy mit kaphat, például a mirelit gyümölcsökre kíváncsiak voltak, de a szakmákra nem.

Nagy Olga, Pusztavám

PATÓ PÁL ÚR HOL VAN MÁR!

Nyolcadikos vagyok. Tavaly, ha kérdezték, mi akarok lenni, én is úgy feleltem, mint Pató Pál úr: „Ej ráérünk arra még". De most?!...

Októberben az egész osztály Debrecenben volt gyárlátogatáson. A lányok a Finomkötöttáru Gyárba mentek. A tanműhelyben találkoztunk azokkal a lányokkal is, akik tavaly még nyolcadikosok voltak. A fiúk a 108-as számú Szakmunkásképző Intézetet és a MEDICOR-t látogatták. Ebben a hónapban kerestek fel bennünket az Oroszlányi Szénbányák megbízottai. Akik a bányát is látni akarták, néhány nap múlva elmehettek. Oroszból, magyarból és számtanból előkészítőre járhatunk. A pályaválasztáshoz a tv is sok segítséget ad. Főképp a Melyiket az ötezerből című műsorban. Kaptunk jó néhány pályaválasztásról szóló füzetet, városunk képes szakmaismertetőt. Ebből több kötet is van.

Mindenkinek van már valami elképzelése, de döntenünk kell, s az idő kevés!

Imre Erzsébet, Álmosd

TALÁLKOZÓ A SULIBAN

Szeretem a magyar és az orosz nyelvet, ezért a gyönyösi Berze Nagy János Gimnázium orosz tagozatára jelentkeztem. Rendszeresen megveszem a Pionyerszkaja Pravda című lapot, benevezek a magyar—orosz szaktárgyi versenyekre.

Iskolánkban minden évben megrendezik a pályaválasztási heteket, találkozókat szerveznek az iskola volt tanulóival. Gondjainkat velük is megbeszélhetjük.

Papp Magdolna, Rózsaszentmárton

KEVESEBB AZ ÁLMODOZÓ

Nálunk nyolc év alatt mind kevesebb lett a színpadról álmodozó lány és a világjáró tengerészálmokat szövögető fiú. Osztálytársaim közül például Tóth Erzsi a helyi ruházati bolt eladója lesz, Szabó Erzsit az egészségügyi pályák vonzzák, Varga Péter fizikát—technikát tanul majd a szakközépiskolában.

Nagy Annamária, Tápiószele

BÁTYÁMAT IRIGYELTEM

Már első osztályos koromban elhatároztam, ha elvégzem az általános iskolát, oda megyek, ahol nemcsak elméletet kell tanulni. Bátyám tizenkét évvel idősebb nálam, és mindig szépen tudott rajzolni. Én is rajzolgatni kezdtem, hiszen irigyeltem őt. Első önálló művem egy rózsa volt. Ezután főleg képekről másoltam történelmi személyeket. Legnagyobb sikerem az volt, amikor lerajzoltam aput, pontosabban, arcképet készítettem róla. Nem volt nehéz dolgom, mert nem mozgolódott, de elaludt mire készen lettem. Rajztanárnőm is javasolja, hogy képző- vagy iparművészeti iskolában tanuljak tovább. A Riporter őrs egyik illusztrátora vagyok, az őrsi napló dekorálása is az én feladatom. A legutóbbi suli-újság, a Szócső rajzait én készítettem. Remélem jó ajánlólevél lesz.

Messina Éva, Mindszent

SZERETEM, NEM SZERETEM?

Már tavaly, a hatodik osztályban is fontolgattam, hogy mi legyek. Még külföldi levelező barátnőimtől, barátaimtól is megkérdeztem, hogy mi illene hozzám. Sajnos, tőlük és szüleimtől sem kaptam elég segítséget, mert még mindig két csoportba sorolom a szakmákat, aszerint, hogy milyen tantárgyakhoz állnak közel. Szeretem a kémiát, a fizikát, a számtant. Csak az a bizonyos, hogy ezekhez közelálló szakmát fogok választani.

Kui Márta, Sajólád

FIGYELEM!

A Kispesti Textilgyár (1184 Budapest XVIII., Fáy u. 2.) az 1979–80 tanévre felvesz: fonó és szövőipari szakmunkástanulónak leányokat.

A képzés időtartama: 2 év.

JUTTATÁSOK:

A tanulók havonta 410–610,– Ft-ig tanulmányi ösztöndíjat és 500,– Ft különélési pótlékot, valamint az érvényben levő jogszabályokban előírt juttatásokat kapják.

A felvett szakmunkástanulóknak kollégiumi elhelyezést biztosítunk, melynek térítési díja havi 70,– Ft.

A szakmunkástanulók havi 25,– Ft térítés ellenében napi háromszori étkezést kapnak, munkaszüneti napokon is. Jelentkezni lehet a személyzeti-oktatási osztályon, személyesen vagy levél által, szombat kivételével mindennap reggel 7-től du. 3 óráig.

Telefon: 273-711.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 8. OSZTÁLYÁT VÉGZŐ FIÚK, FIGYELEM!

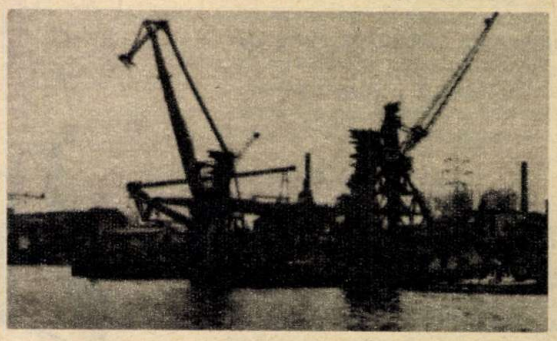

Szeretettel vár benneteket a
MAGYAR HAJÓ ÉS DARUGYÁR.

Öntő, gépi forgácsoló, csőszerelő, villanyszerelő, szerkezeti lakatos, gépszerelő, hegesztő, fényező-mázoló, asztalos, ács szakmákban tud továbbtanulásotokról gondoskodni.

JUTTATÁSOK:
kedvezményes étkeztetés,
munkaruha,
tisztálkodószerek,
társadalmi tanulmányi ösztöndíj 250—500,— Ft-ig,
elhelyezés kollégiumokban.
Képzés a vállalat korszerű tanműhelyeiben folyik. A sikeres szakmunkásvizsga után pályakezdéshez 1500—2000 Ft előleget fizetünk, a besorolástól függően. Elhelyezés az újonnan épült munkásszállóban. Szakközépiskolában továbbtanulási lehetőség van.

JELENTKEZÉSI MÓD:
a választott szakmát az általános iskolai jelentkezési lapon kell feltüntetni, illetve a megadott címeken személyesen közölni.

Magyar Hajó- és Darugyár oktatási osztálya
Budapest XIII., Váci út 202.
MHD Balatonfüredi gyáregység,
személyzeti és oktatási osztály,
MHD Tiszafüredi gyáregység,
személyzeti és oktatási osztály,
MHD Váci gyáregység,
személyzeti és oktatási osztály

A Fővárosi Szerelőipari Vállalat az 1979–80-as tanévre beiskoláz szakmunkástanulónak általános iskolát végzett fiúkat a következő szakmákba: **villanyszerelő, víz- és gázszerelő, központifűtés-szerelő, vas- és fémszerkezeti lakatos, kőműves.**

Vidéki tanulók részére saját kollégiumunkban teljes ellátást adunk. Tanulóinkkal minden szakmában társadalmi ösztöndíjszerződést kötünk.

Jelentkezés: FŐSZER

Fővárosi Szerelőipari Vállalat 1097 Budapest IX., Koppány u. 5–11. Telefon: 336-560/46-os mellék.

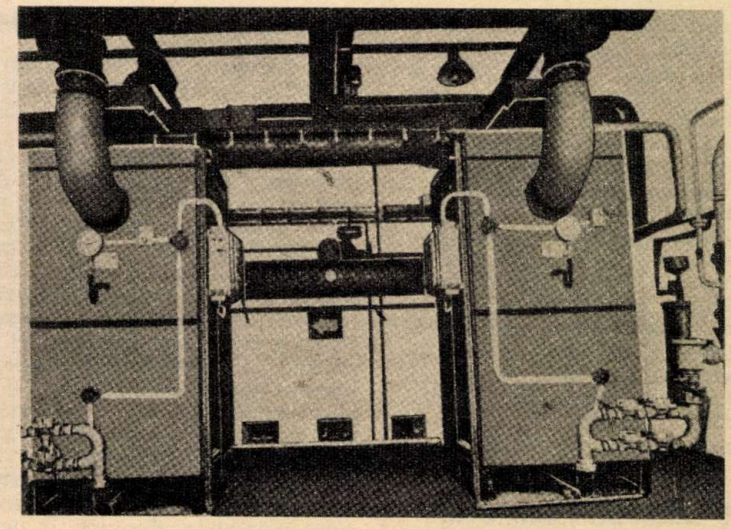

SZAKMUNKÁSKÉPZÉS A BKV-NÁL

Szeretett fővárosunk egyre szépül és fejlődik. Lakosságának száma nő, a lakásgondok enyhítésére mind több és több lakótelep épül. Ezek tömegközlekedését új vonalak beiktatásával és még több jármű forgalomba állításával tudja csak biztosítani a Budapesti Közlekedési Vállalat. A kulturált és biztonságos közlekedést a vállalatunk új, modern járművek beszerzésével oldja meg, ezt segíti az is, hogy újabb metróhálózatok lépnek be a főváros vérkeringésébe.

A modern technikai berendezésekkel felszerelt járművek javítását csak a szakmához értő, képzett dolgozók végezhetik, mert egy elmulasztott, vagy hibás javítás balesetveszélyt és több százezer forint nagyságrendű kárt is jelenthet. A járművek számának növekedése megköveteli a javítóbázisok fejlesztését. Feltétlen szükséges a képzett szakmunkások számának növelése, ezt főképpen saját szakember képzéssel tudjuk megoldani.

Jól felszerelt oktatási bázisokon 20 szakmában képezünk szakmunkástanulókat:

autószerelő, csőhálózat- és berendezés szerelő, gépi forgácsoló, géplakatos, vasúti járműszerelő, karosszérialakatos, szerkezeti lakatos, erősáramú berendezésszerelő, felvonószerelő villamosjármű-szerelő, villanyszerelő, (elekronikai műszerész, gépjárművillamossági műszerész, irányítástechnikai műszerész csak érettségivel), mechanikai műszerész, épületasztalos, fényező-mázoló, ács-állványozó, kőműves, szobafestő.

Vállalatunk nemcsak tervez, hanem már most tevékenyen munkálkodik a következő évek zökkenőmentes és zavartalan közlekedésének biztosítása érdekében. Ezenfelül sok fiatal biztos jövőjét is megalapozza, ha a vállalathoz jön szakmunkástanulónak.

Az általános iskolát végző fiatalok szakmaválasztásában sokféle módon segít a BKV (pályaválasztási tanácsadás, kiállítás, vetélkedők, üzemlátogatás szervezése, stb.). Ezúton hívjuk fel a fiatalok figyelmét, hogy aki érdeklődni, vagy jelentkezni akar, keresse fel a következő címen a **Budapesti Közlekedési Vállalat szakmunkásképző osztályán Farkas István oktatási előadót** (1115 Budapest XI., Bartók Béla út 133.) Telefon: 422-130/1443-as mellékállomás.

BUDAPRINT PÁLYÁZAT

IV. forduló: JÁTÉK A BETŰKKEL

Ebben a fordulóban érdekes „nyomozásra" hívunk benneteket. Itt közlünk 18 betűt. Ezen betűk felhasználásával rakj ki 4 szót. Ez a négy szó a „BUDAPRINT" Pamutnyomóipari Vállalatnál tanulható négy textilipari szakma legyen.

A betűket – ha szükséges – többször is felhasználhatod.

TILFÖH
ENOSVU
XYMZRK

A betűket szavakká alakítani ezután már gyerekjáték.

Ha így nem boldogulsz, próbálj nyomozni a Pajtásban! Az első fordulóban már kerestél Budaprint emblémát, most keresd meg a hozzá tartozó pályaválasztási jótanácsot is. Így mind a négy szakmát megtalálhatod.

A 4 szakmát írd fel egy postai levelezőlapra és küldd az alábbi címre:

„BUDAPRINT" Pamutnyomóipari Vállalat
Személyzeti és Oktatási Főosztály
Budapest 1300

A levelezőlapra írd rá: PÁLYÁZAT!

Most se felejtsd el felírni azt, hogy hányadik osztályba jársz!

Beküldési határidő: 1978. december 14.

A forduló rejtvényeinek megfejtői között 20 nyereményt sorsolunk ki a vállalat termékeiből. A nyertesek nevét a Pajtásban közöljük, a nyereményeket postán küldjük el.

Aki mind a négy fordulóban jó megfejtést küld be, megnyerheti a fődíjat is, ha kedvez neki a szerencse.

A szerencsés nyertest levélben értesítjük a főnyeremény átvételének időpontjáról.

A FŐNYEREMÉNY egy SMENA SL típusú FÉNYKÉPEZŐGÉP, öt tekercs filmmel!

*

Ezzel a négyfordulós „BUDAPRINT" pályázat véget ért. Reméljük jól szórakoztatok.

A „BUDAPRINT" Pamutnyomóipari Vállalat szívesen válaszol leveleitekre, érdeklődésetekre, segít a pályaválasztásban is. Erre a címre írhattok: „Budaprint" Pamutnyomóipari Vállalat Személyzeti és Oktatási Főosztály Budapest, Pf. 111. – 1300

PORTISCH

RIBLI

ADORJÁN

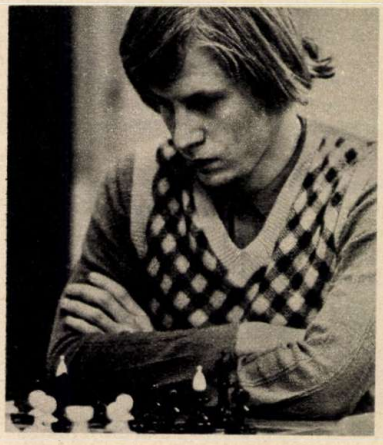

CSOM

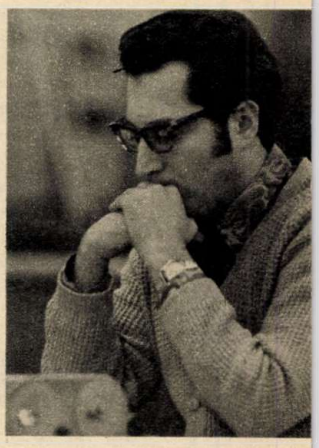

SAX

DIADAL

A PEPITA CSATATÉREN!

A sakkolimpián nagy magyar siker született: ötven év után újra Budapesten van a győztes csapatnak járó Hamilton—Russel serleg!

Régi közmondás, hogy korán kezdje, aki vinni akarja valamire. Mestereinknél is így történt, mert mindegyikük kisdiák korában ismerkedett meg a sakkal, és még középiskolás, vagy abból alig kilépő korban mesterré lett.

Portisch Lajos (1937, Zalaegerszeg) 1952-ben ugrott ki az ismeretlenségből, amikor a magyar bajnokság egyik elődöntőjét meglepetésszerűen megnyerte. Első külföldi szereplésére 1955-ben Antwerpenben, az ifjúsági világbajnokságon került sor. Itt negyedik lett (győzött a későbbi világbajnok Szpasszkij). Portisch nyolcszoros magyar bajnok, a világbajnokjelölti versenyek állandó résztvevője.

Ribli Zoltán (1951, Mohács) 16 évesen, 1967-ben lett mester, míg Sax Gyula (1951, Budapest) 19 évesen, 1970-ben nyert mester fokozatot. Adorján András (1950, Budapest) pedig 16 évesen, 1966-ban.

Mindhárman részt vettek a holland földön rendezett ifjúsági Európa-bajnokság versenyein, s mindig elsők lettek. Adorján 1969—1970-ben, Ribli 1970—1971-ben, és Sax 1971—1972-ben (a karácsony—újévi szünetben rendezték e versenyeket, ezért a kettős évszám). A hollandok később már magyar veszedelemként jelezték, ha tőlünk valaki nevezett. (Voltak még később más magyar sikerek is.)

Csom István (1940, Sátoraljaújhely) szintén gyerekkorában kezdett el sakkozni, de egy ideig elhódította a labdarúgás, így csak 23 éves korára lett mester (ép testben, ép lélek). Vadász László (1948, Budapest) szintén 19 éves korában lett mester.

Valamennyien elérték időközben a nemzetközi nagymesteri fokozatot is, és Vadász kivételével mindegyikük volt már első a magyar bajnokságban (Adorján holtversenyben).

Ami a sakkolimpiákat illeti: így nevezik a Nemzetközi Sakkszövetség csapatversenyeit, melyek hivatalos sorozata 1927-ben indult el. Eddig 23 olimpia volt, Magyarország húszon vett részt.

E húsz olimpiából kilenc alkalommal végeztünk érmes helyen, kilencszer a 4—6. hely valamelyikén, és csak kétszer ennél alacsonyabban. Háromszor voltunk aranyérmesek, négyszer ezüstérmesek, és kétszer bronzérmesek. (1936-ban, egy soron kívüli olimpián a magyar csapat ugyancsak aranyérmes lett, de ezt az olimpiát nem a Nemzetközi Sakkszövetség rendezte, így a hivatalos számításokba nem is került be. Persze magyar sikerként ezt is számon tartjuk.)

A három aranyérem közül az elsőt Londonban (1927), a másodikat Hágában (1928) szerezték Maróczy Géza (ő csak Londonban játszott), Havasi Kornél, dr. Nagy Géza, Steiner Endre és dr. Vajda Árpád.

A mostani elsőség messze a legértékesebb, hiszen a mezőny sokkal erősebb volt, mint 50 évvel ezelőtt. Helsinki (1952) óta, valahány-

A rejtvények megfejtését postai levelezőlapon küldd be! Ha csak két rejtvényt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson. Beküldési határidő: december 20.

NEM KELL RENDET RAKNOD, csak keresd ki azt a két tárgyat, amelyből két darab található.

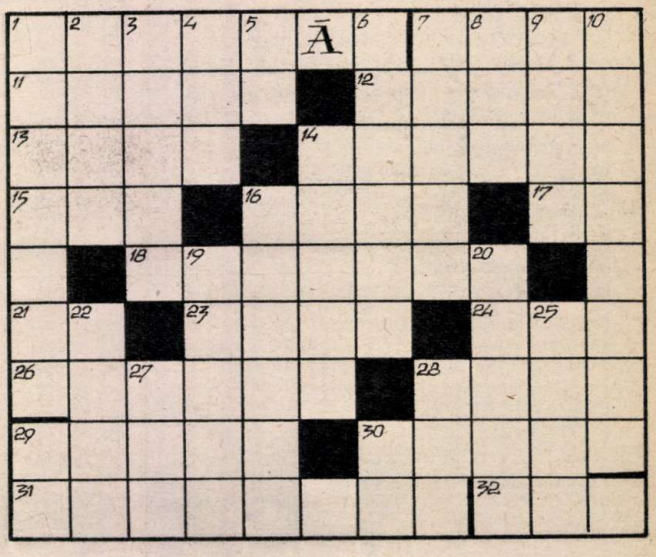

A MIKULÁS

december 6-án, Miklós napkor látogatja meg a gyerekeket. Több országban van ez így. Rejtvényünkben felsorolunk néhány idegen nyelvű Miklóst. Melyik hasonlít leginkább a Mikulásra?

VÍZSZINTES: 1. Miklós spanyol nyelven. 7. . . .-útfélen. 11. Szezon. 12. Lángész. 13. A vadnyugat seriffjeinek fegyvere. 14. Elindítják. 15. CMO. 16. Becézett Károly. 17. XO. 18. Borotválkozó szerszám (fon.) 21. Ló népiesen. 23. Ki nem állhat. 24. Rövidített női név. 26. USA állam, fővárosa Salem. 28. Derű jön utána. 29. Csomagol. 30. Csipkéjéről nevezetes helységünk. 31. **Az orosz nyelvű Miklós.** 32. Ezen a helyen.

FÜGGŐLEGES: 1. Az olasz Miklós. 2. Mértani test. 3. Fegyverrel teszi. 4. Bőségesen áraszt. 5. Kettős betű. 6. Alkatrészeket állít össze. 7. Lázít. 8. Becézett angol férfinév. 9. Fekete színű, tompa fényű féldrágakő. 10. **Németül így hívják a Miklóst.** 14. Egyes vidéken így nevezik a kanalat. 16. Egyfajta fánk jelzője. 19. Színházi dolgozók. 20. Jármű. 22. Kossuth-díjas művész volt (Tivadar). 25. Akta. 27. Nem egészen neki! 28. Kellemetlenség. 29. Portugál és norvég autók betűjele. 30. Petőfi vers címe.

56				68
64				76

ÍRJÁTOK BE az üres négyzetekbe az 54-től 78-ig terjedő számokat úgy, hogy minden vízszintes, függőleges és átlós sor számainak összege 330 legyen!

f é Y k q Z

NYERTESEK

A 31. szám rejtvényeinek megfejtéséért könyvutalványt kapnak: Dalos Ottc, Palságh Ágnes, Budapest; Balázs István, Pécs; Bartha Imre, Tiszavid; Dékány József, Uraiújfalu; Driska Miklós, Hajdúnánás; Hevér Zsolt, Kecskemét; Horváth Beáta, Gerényes; Kosztoványi Imre, Nagykovácsi; Kuczik Csilla, Dunaharaszti; Lábas József, Tunyogmatolcs; Nagy Rezső, Brennberg; Szabó Mária, Dány; Sinkovics Gyöngyi, Nagyveleg; Szelenczei Ibolya, Röjtökmuzsaj; Szép Julianna, Győr; Varga Klára, Tata; Vitális Ágnes, Borsodnádasd; Tihanyi Judit, Nagytőke; Zsilka Lilla, Kiskőrös.

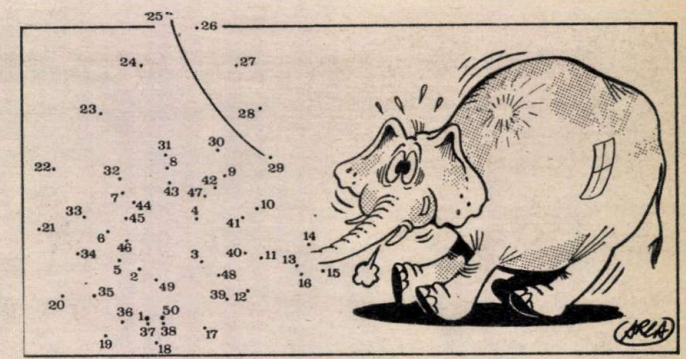

A KIS ELEFÁNT játékos kedvében van. Most éppen . . . De nem áruljuk el, mert a számokat 1-től 50-ig összekötöd, úgyis megtudod, hogy mit csinál.

A 34. SZÁM MEGFEJTÉSEI

Keresztrejtvény: Éjszakák, város, rózsa, postakocsi, sziget. **A rajzon:** Telly Savalas és öccse a Kojak sorozatból. **Számkakas:** 344. **Havas úton:** 10. **Betűrejtvény:** Tizedes meg a többiek, Pár lépés a határ, Robinson. **Két sakktábla:** 10. **Mi ez:** Fokhagyma. **3-ból egy:** X, X, 2, 1, 2, 2, 1, X, X. **Hosszú-hosszú:** Hódmezővásárhely.

A Pif ajándékait láthatod a fotón. Azoké lesz, akik megfejtették a Pif Pajtás Magazin rejtvényeit és megfejtőkből szerencsés nyertesek lettek.
A nyeremények:
1. Sárga focipálya, kék focistákkal, ezüst színű labdával
2. Furulya
3. Pif-fejű golyóstoll, amelyet a nyakunkba akaszthatunk

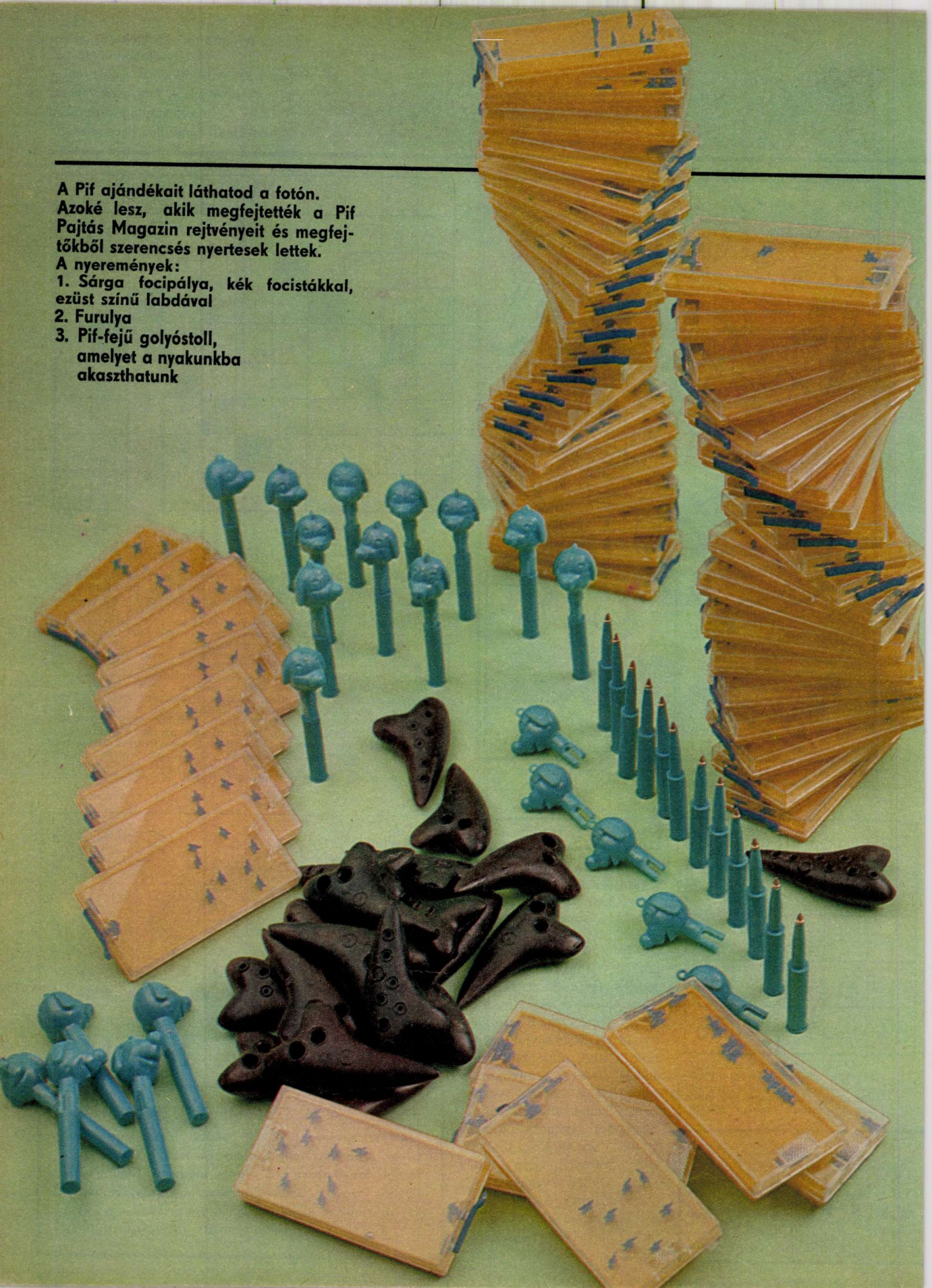

VADÁSZ

szor a szovjet csapat részt vett, mindig ők győztek. Most megtört a jég. Egyébként volt már egy ilyen részsikerünk: 1956-ban, Moszkvában, amikor a magyar csapat bronzérmes lett (holtverseny volt a jugoszlávokkal, az ezüstérem nekik jutott), a magyar csapat nyert a szovjetek ellen. Három döntetlen mellett Barcza megverte Szmiszlovot. Ez volt a szovjet válogatott első veresége csapatversenyben.

A mostani magyar csapat fiatalnak számít, hiszen csak 28 év az átlagéletkora. De ezt is csak Portisch és Csom aránylag magas életkora eredményezi. Így tehát még további sikeres helytállás várható tőlük.

Nagyszerű eredmény a női csapat ezüstérme is. Az ő sikerük azonban hajszálon múlt, mert a döntőben megbetegedett egyikük-másikuk. Ők is mind fiatalon kezdtek el sakkozni, s még középiskolás korukban érték el a mesteri címet. Verőci és Ivánka most lett nemzetközi női nagymester, Makai már régen nemzetközi mester.

Földeák Árpád

A MAGYARSZÉKI PÉLDA

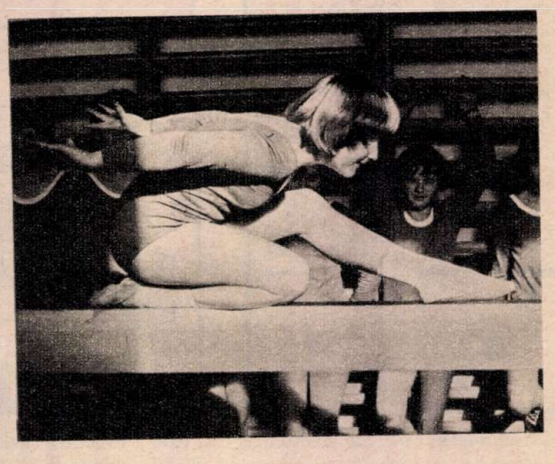

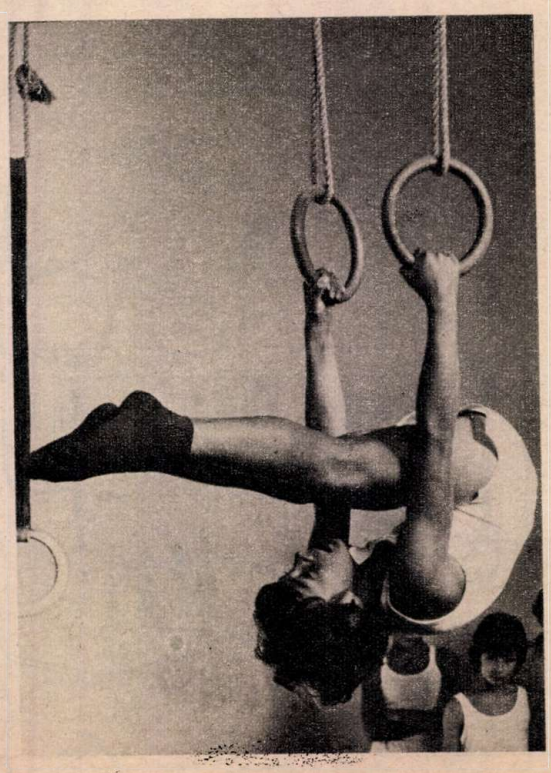

A vadregényes környezetben fekvő Baranya megyei faluban, Magyarszéken szinte az egész általános iskolát mozgósította az „Edzett ifjúságért" mozgalom. Az elmúlt évben a fiúk is, a lányok is egyforma szorgalommal gyűjtötték a pontokat, igyekeztek teljesíteni a követelményrendszer előírásait. Tóth Zoltánné testnevelő tanár leplezetlen büszkeséggel beszélt a „nagy nekibuzdulásról":

— Én személy szerint nagy örömmel fogadtam a mozgalom hírét. Amikor az iskolában próbajáratra indítottuk, még nem éreztem azt a bizonyos mindent elsöprő lelkesedést a gyerekek részéről, de később, amikor sikerült megértetnem velük, hogy a mozgalom igazi célja a rendszeres testedzés, a sok játék és gyakori versenyzés, mindjárt megnőtt az étvágyuk a sport iránt. Ezután már csak arra kellett vigyáznom, hogy ezt a lelkesedést és „mozgáséhséget" mindig ki tudjam elégíteni valamilyen sportfoglalkozással. Már csak a versenyek és próbázások időpontját és felelőseit kellett kijelölni. Örömmel mondhatom, hogy célkitűzéseinket sikerült maradéktalanul teljesíteni . . .!

Kép és szöveg: Lovas Albert

TÖPRENGŐ

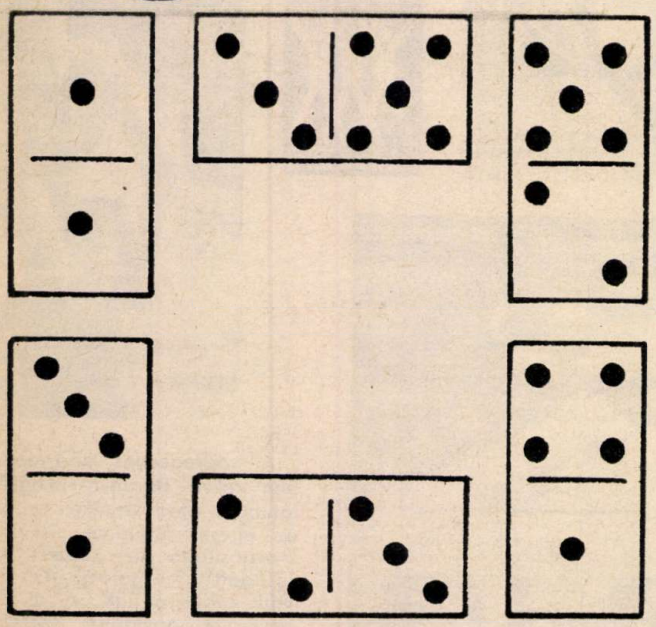

DOMINÓ. A pontok száma vízszintesen és függőlegesen is egyformán 10—10 legyen!

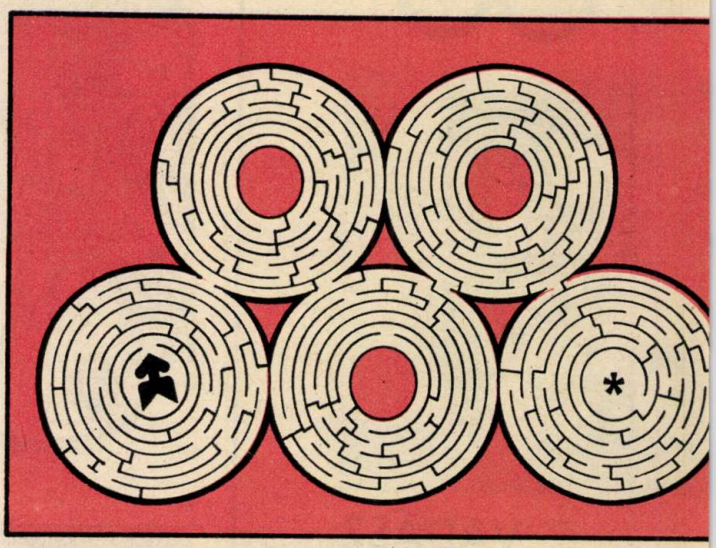

INDULJ EL a nyíl irányában és juss el a csillaggal jelzett körhöz!

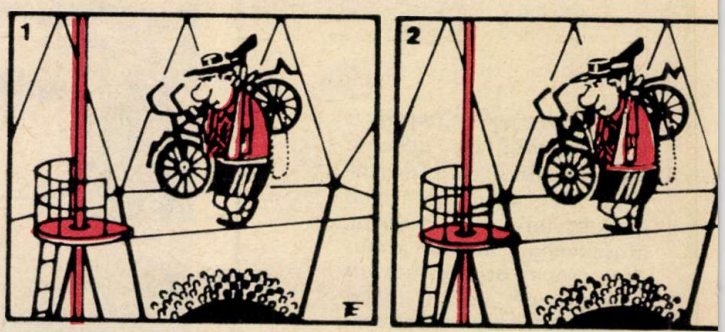

EGY PERCIG nézzétek figyelmesen a rajzokat, majd állapítsátok meg, hogy hány különbség van a két ábrán!

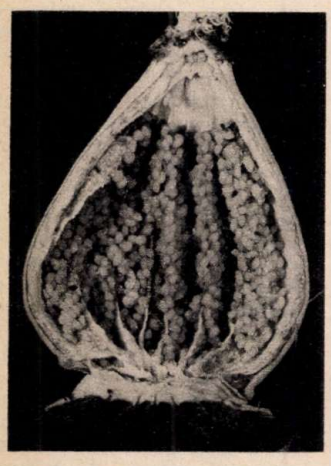

MIT ÁBRÁZOL a fenti kép?

KÓBORLÁS a várkastélyban. A jobb oldali toronyból ki lehet-e jutni a kertbe?

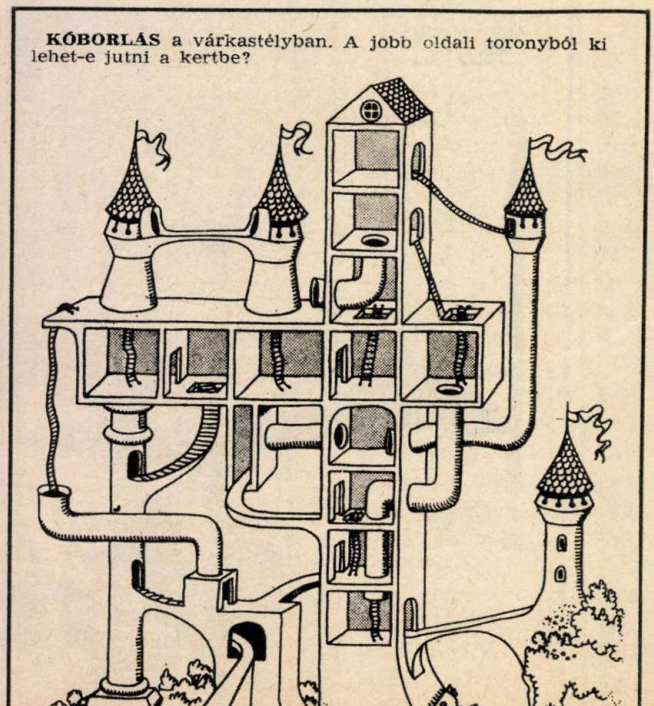

HÁNY ARCOT tudsz megszámolni a képen?

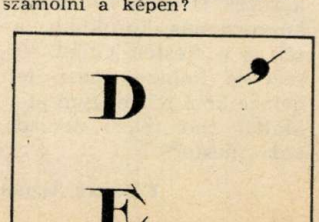

Még nem késő!

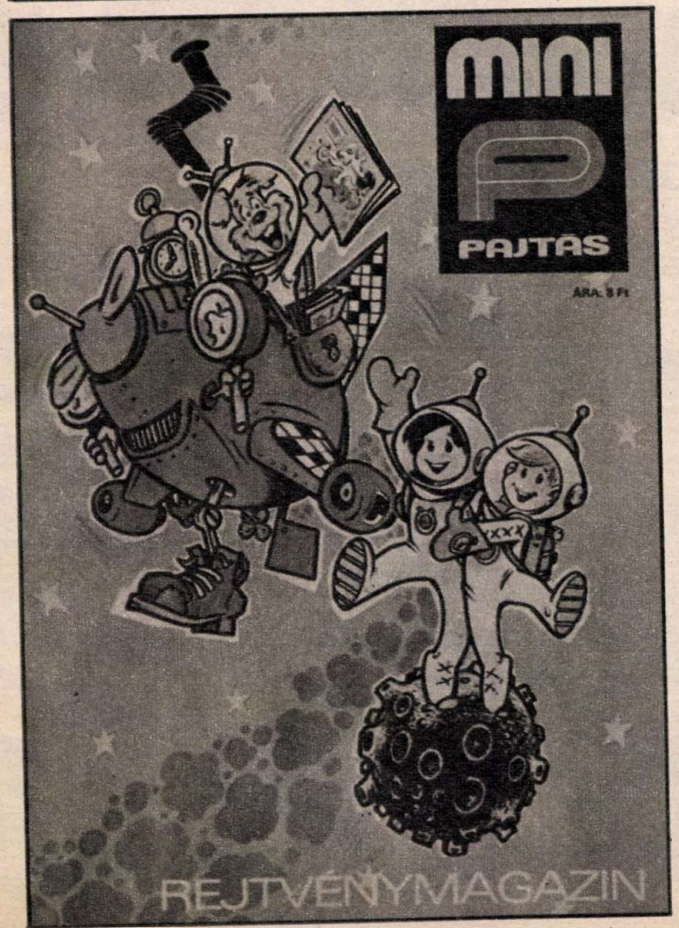

A Pajtás Pif Magazin rejtvényeinek megfejtését új, módosított határidőre kérjük tőletek, ugyanis sorra kapjuk a leveleket, amelyekben azt írják a gyerekek, hogy jóformán meg se érkezett hozzájuk a magazin, máris küldeniük kellene a megfejtéseket. Rendben van. Jön a szünidő, akkor valóban lesz egy kis időtök szép különkiadványunkat lapozgatni, rejtvényeit megoldani.

Nos, a PP Magazin megfejtésének határideje: december 20. helyett, 1979. január 18. A nyertesek névsorát 1979. február 15-én közöljük.

A Mini Pajtás Rejtvénymagazinban azt írtuk, hogy a megfejtéseket november 15-ig küldjétek el a szerkesztőség címére, mert december 7-én eredményhirdetést teszünk közzé. Nos, ma, december 7-én az a helyzet, hogy még rengeteg megfejtés érkezik, ezért meghosszabbítjuk a beküldési határidőt, miszerint a december 31-ig érkező megfejtéseket még elfogadjuk. A nyertesek névsorát pedig a január 11-i számunkban közöljük.

Érdemes megvásárolnod a Mini Pajtás Rejtvénymagazint, mert jól szórakozhatsz. És hátha megnyered az alábbi díjak valamelyikét!:

I. díj: Kazettás magnó, egy kazettával
II. díj: Fényképezőgép (kb. 1000,— Ft értékű)
III. díj: Szerszámkészlet
IV. díj: Kétszemélyes sátor
V. díj: Zsebrádió
VI. díj: Távcső
VII. díj: Túrafelszerelés (kb. 500,— Ft értékű)
VIII. díj: Röplabda
IX. díj: Tollaslabda-felszerelés
X. díj: Játékcsomag (kb. 200,— Ft értékű)

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Főszerkesztő
SOMOS ÁGNES

Főszerkesztő-helyettes
FÜLEKI JÁNOS

Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó:
Dr. PETRUS GYÖRGY igazgató

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397

Telefon: 321-987
321-988
321-989

Postafiók:
Bp. 62. Pf. 508. 1397

Kiadóhivatal:
Budapest, Révay u. 16. 1965
Telefon: 116-660

A beküldött kéziratokat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI Budapest, József nádor tér 1. 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Előfizetési díj:
Egész évre 72 Ft
I. félévre 40 Ft
II. félévre 32 Ft

78.3223 Athenaeum Nyomda
Kozma utcai üzeme, Budapest
Rotációs mélynyomás

Felelős vezető:
SOPRONI BÉLA vezérigazgató

HU ISSN 0030-9583

INDEX: 25 695

Olvasószerkesztő:
SZIGETI PIROSKA

Művészeti szerkesztő:
CZIFFERSZKY BÉLA
FORRAI JÁNOS

Tördelőszerkesztő:
PORKOLÁB CSABA

PIFU és a téli sportok

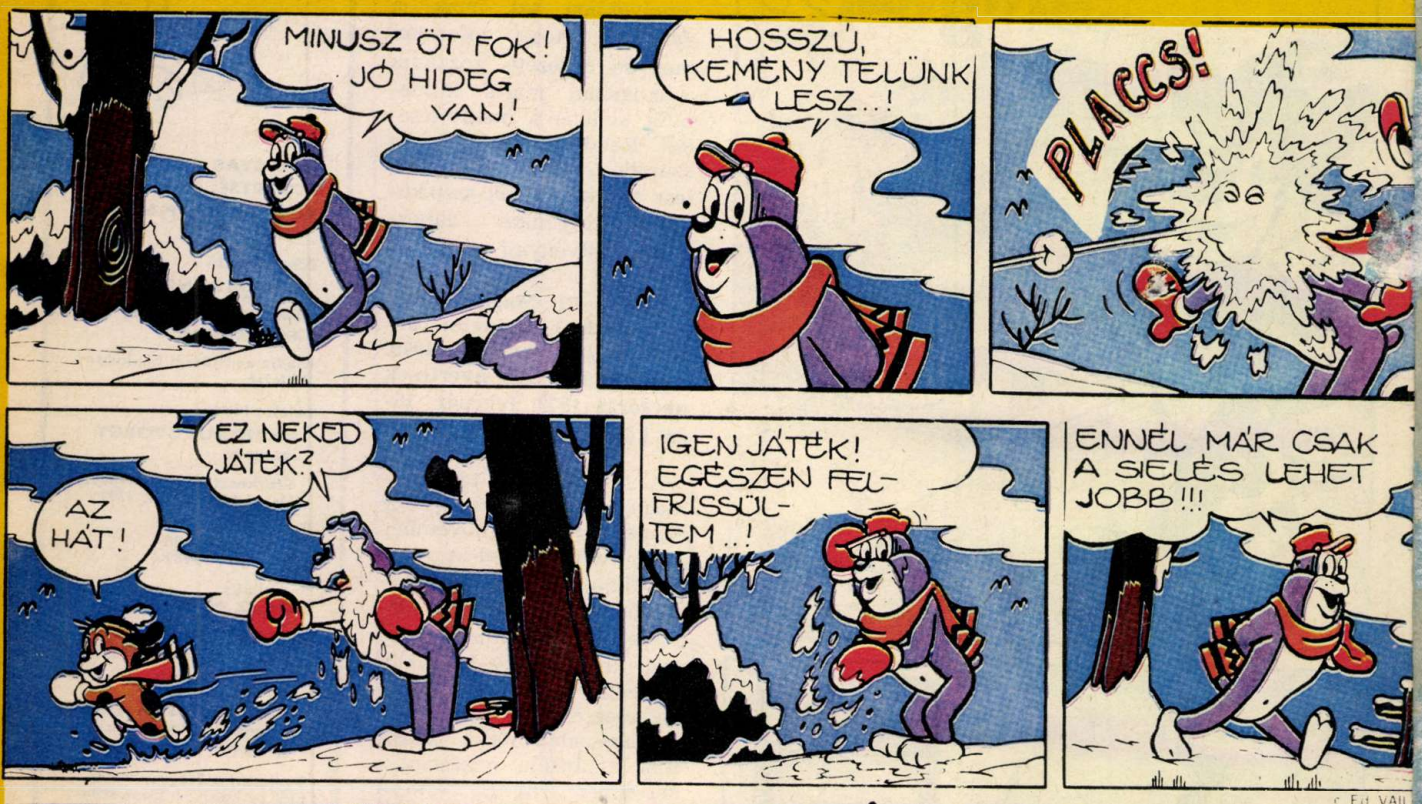

DARGAY ATTILA RAJZA

EGYMÁ

Ajándék.
Persze, hogy jó ajándékot kapni!
Ám amíg nem érzed azt, hogy mennyivel jobb adni, örömet szerezni azoknak, akiket szeretsz – neked sincs igazi örömöd

Nem tudom, kinek a fejében született meg először a karácsonyi vásár gondolata, mindenesetre jó fej lehetett, akárkié volt. Az ötletből ugyanis valóság lett. Annyira, hogy ma már úgy szólhatunk a karácsonyi vásárról, mint az úttörőcsapatok kedves hagyományáról.

A vásári készülődés legizgalmasabb része mindenképpen az, amikor a csapatokban mindenféle haszontalannak látszó limlomból, ajándéktárgyakat szabnak, varrnak, szögelnek a gyerekek. Akármerre jártam is, ezek a „magam készítette" tárgyak tetszettek a legjobban. Kis sámli, sótartó, fakanál, ágasfa... Egy egri iskolában például makkot gyűjtöttek a gyerekek, kiválasztották a legnagyobbat, az volt az anyakoca, öt-hat kisebb makk pedig pár szál hurkapálca felhasználásával malaccá változott a gyerekek keze nyomán. El is hiszem, hogy nagy öröme tellett benne azoknak a kistestvéreknek, akik ajándékba kapták a kocacsaládot. Tobozból táncegyüttéseket láttam, selyembe öltöztetve balettkarként, népviseletben népi táncosokként. Tarka rongyokból mókás paprikajancsik, állatfigurák, kabalák... Kis fogasokon babaruhák, mindenféle méretben, hadd válogasson a kedves vevő. Bőrdarabkákból ügyes pénztárcák, övek, divatos nyakdíszek, maradék ruhadarabokból kötények, kispárnák, terítők, kéztörlők, lábasfogók... Megvalósított ötletek — százával. Egymás örömére termett alkotó munka.

És ez csak az egyik oldala a vásári készülődésnek. Mindenkinek akad otthon jó állapotban levő, de már megunt játéka, könyve, ilyen-olyan tárgya. Miért ne engednék otthon, hogy ezek bekerüljenek a vásári csereberébe?

Aztán — ünnep előtt pár nappal — elérkezik a vásár ideje. A folyosókon, mintha piacon lennénk, pultokon, azaz hogy a padokon ott kínálja magát a sok-sok érdekesség. A játékboltokat elfogná a sárga irigység, ha megnéznék egyszer, mit teremtenek maguknak a gyerekek egy-két barkácsoló felnőtt segítségével.

No, ha kínálja magát az áru, vagy ha nem, vannak azért kikiáltók is, akik mindenféle mókás rigmussal csalogatják a vásárlókat. Túlságosan persze nem kell csalogatni őket, hiszen az úttörőcsapatok vásárain lehet megvenni a legolcsóbban — pár forintért — a karácsonyi ajándékokat — anyunak, apunak, testvérnek, barátnak...

A vásár hangulatát mindenütt jófajta diszkómuzsika teszi vidámmá, nem is csoda, hogy egyesek a jól sikerült üzlet után eljárnak egy bongót. Ha pedig megéheznek, egyik sarokban palacsinta, a másikban libazsíros kenyér kapható vagy virsli mustárral. No, meg citromos tea és málnaszörp.

A legnagyobb vásárfiát persze az úttörőcsapat kapja, övé a vásár minden bevétele — legyen az akármennyi. Nyáron majd táborozni bennek belőle vagy a szolidaritási csekkszámlára fizetik be a gyerekek.

Ilyenkor karácsony táján gyakran felvillannak előttem a régi, gyerekkori emlékek. Édesanyám kalácsot süt, közben énekel, és a sülő kuglóf illata keveredik a fenyő illatával. Édesapám szüntelenül „eteti" az öreg kályhát a gondosan hasogatott fával, mi gyerekek pedig — mind az öten — díszítjük a fenyőt, hogy karácsonyfa legyen belőle. És telve vagyunk titokzatossággal. Tudjuk, hogy ajándékot kapunk... De nem is ez az izgalmas, hanem az, hogy adunk...

A pénzünk bizony kevés volt, így hát hetekig törtük a fejünket, hogy valami jót találjunk ki, hogy valami meglepőt adjunk egymásnak, amikor eljön a karácsony este.

Bizony jó lett volna, ha már akkor kitalálják a karácsonyi vásárt!

Szigeti Piroska
Fotó: Gámán Gábor

S ÖRÖMÉRE...

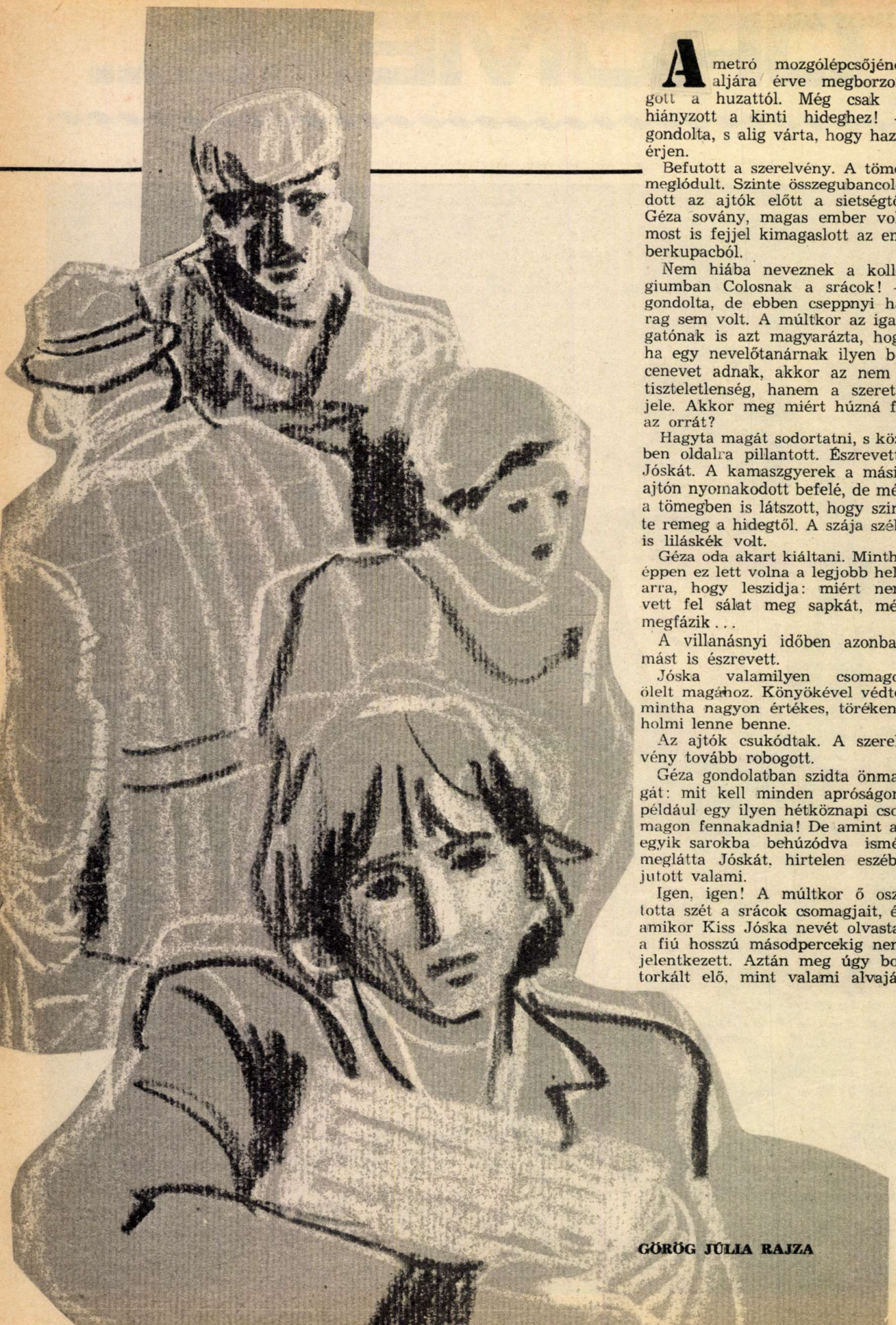

A metró mozgólépcsőjének aljára érve megborzongott a huzattól. Még csak ez hiányzott a kinti hideghez! — gondolta, s alig várta, hogy hazaérjen.

Befutott a szerelvény. A tömeg meglódult. Szinte összegubancolódott az ajtók előtt a sietségtől. Géza sovány, magas ember volt, most is fejjel kimagaslott az emberkupacból.

Nem hiába neveznek a kollégiumban Colosnak a srácok! — gondolta, de ebben cseppnyi harag sem volt. A múltkor az igazgatónak is azt magyarázta, hogy ha egy nevelőtanárnak ilyen becenevet adnak, akkor az nem a tiszteletlenség, hanem a szeretet jele. Akkor meg miért húzná fel az orrát?

Hagyta magát sodortatni, s közben oldalra pillantott. Észrevette Jóskát. A kamaszgyerek a másik ajtón nyomakodott befelé, de még a tömegben is látszott, hogy szinte remeg a hidegtől. A szája széle is lilaskék volt.

Géza oda akart kiáltani. Mintha éppen ez lett volna a legjobb hely arra, hogy leszidja: miért nem vett fel sálat meg sapkát, még megfázik . . .

A villanásnyi időben azonban mást is észrevett.

Jóska valamilyen csomagot ölelt magához. Könyökével védte, mintha nagyon értékes, törékeny holmi lenne benne.

Az ajtók csukódtak. A szerelvény tovább robogott.

Géza gondolatban szidta önmagát: mit kell minden apróságon, például egy ilyen hétköznapi csomagon fennakadnia! De amint az egyik sarokba behúzódva ismét meglátta Jóskát, hirtelen eszébe jutott valami.

Igen, igen! A múltkor ő osztotta szét a srácok csomagjait, és amikor Kiss Jóska nevét olvasta, a fiú hosszú másodpercekig nem jelentkezett. Aztán meg úgy botorkált elő, mint valami alvajá-

GÖRÖG JÚLIA RAJZA

SOMOS ÁGNES:

A CSOMAG

ró... Persze, persze! Még azt is megkérdezte tőle, hogy talán nem örül a hazainak, hiszen még nem is kapott csomagot. Kiss Jóska azt motyogta, hogy igenis örül, meg azt, hogy biztosan végre meggyógyult az anyukája... Vagy nagymamát mondott? Mindegy!

A metrószerelvény már a felszínen robogott a Fehér úti végállomás felé. A tömeg oszlott, ülőhely is akadt. Gézának régen le kellett volna szállnia, de nem tudta levenni a szemét a csomagot szorongató fiúról. Elhatározta, hogy a dolog végére jár: hová megy ez a gyerek?

Jóska a végállomásról a HÉV felé igyekezett. Géza észrevétlenül követte, s közben arra gondolt: most épp olyan vagyok, mint a krimik nyomozója. De már nem fázott, fűtötte az izgalom.

A gyerek Gödöllőn cihelődött le a HÉV-ről, s magabiztosan indult tovább, mint aki jól ismeri a járást. Egy eldugott kis élelmiszerbolt előtt megállt, kicsit toporgott, azután mély lélegzetet véve belépett.

A tanár a kirakatüvegen keresztül figyelte. Vásárolt egy kis üveg baracklekvárt, öt darab Sport-szeletet és néhány szikkadt, göcsörtös pogácsát. Fizetett, majd félrehúzódott, s tövig rágott körmével megpróbálta lekaparni a lekvárosüvegről a gyári címkét. Keserves munka volt, de végre sikerült!

Jóska kibontotta a csomag papírját, s a cipősdobozba mindent belerakott. Azután egy gyűrött borítékot is előhalászott a zsebéből, a benne levő levelet lassan elolvasta, majd az egészet összepakolta, gondosan átspárgázta és nekilátott a címzésnek...

Géza fejében nyargalásztak a gondolatok.

Megpróbálta visszaidézni mindazt, amit Jóskáról tudott és hallott. A gyerek valahonnan a Nyírségből való, az apja régen meghalt, az anyja meg még kiskorában állami gondozásba adta, a másik négy testvérével együtt. Úgy rémlett neki, hogy Jóska édesanyja később férjhez ment, s a fiút a nagymamája vette ki az intézetből. Az nevelte fel, de már annyira öreg és beteg volt, hogy hamarosan szociális otthonba vitték, a jófejű fiú pedig így került a budapesti kollégiumba...

Testvérei egyikének küld csomagot ez a gyerek? Vagy talán a nagymamájának? De akkor minek kell Gödöllőre bumliznia? Vagy talán az édesanyja jelentkezett újra... De az utazgatásnak akkor sincs semmi értelme!

Jóska kifordult a boltból, s elindult. Géza utána.

Jól sejtette: a gyerek a postára ment!

Ő is belépett, s megállt az egyik ablaknál. A postáslány türelmetlenül kérdezte:

— Mit tetszik kérni?

Géza zavarában két lottószelvényt vett, toll után kotorászott, s mélyen a pultra hajolva, töltögetni kezdte. Össze-vissza ikszelt, mit törődött az egésszel! A csomagos ablak felé fülelt, ahol éppen Jóskát nyüstölte a postás:

— Fiacskám, tudhatnád, hogy rá kell írni a tartalmat is. És mielőtt máskor csomagot adsz fel, tanuld meg, hogyan kell rendesen címezni! Én letörném a fiam kezét, ha kisbetűvel írná Budapestet és egy lö-betűvel a kollégiumot...

A tanár megdermedt.

Észre sem vette, hogy Jóska mikor ment ki a postáról.

A lottókat ízekre tépte, a szemétkosárba dobta és néhány percig le kellett ülnie egy közeli padon, mert úgy érezte, hogy a lába nem viszi tovább.

Azután mégis visszament a postára.

Éppen vinni készültek a csomagokat.

A legtetején egy kis dobozformájú volt, szemmel láthatóan gyerekes címzéssel: Kiss József tanulónak, Budapest...

A főváros nevét kisbetűről felnőttkéz javította át nagybetűre.

Napokkal később ismét hazaiosztás volt a kollégiumban. A tanárok nevezték el így azt a pillanatot, amikor a srácok csukafejessel vetették rá magukat az otthonról érkezett csomagokra, s a hálóban egymással keveredtek a finom süteményillatok.

— Kiss Jóska, csomagot kaptál megint a nagymamádtól! — mondta Géza, a fiú arcát fürkészve.

A gyerek mintha magabiztosabb lett volna, mint a múltkor vagy bármikor máskor. Hosszú kezeivel magához ölelte a csomagot, s lassan lépkedett a helyére. Mint a hatásvadász színész, aki alig akar lemenni a színpadról.

— Nicsak, a Kiss! Még a végén engem is lepipál... — hallotta meg a tanár a legnagyobb hangú fiú, a felvágós Marton sértődött kijelentését. Marton neve a hazaiosztásnál csaknem minden héten elhangzik. Most is övé volt a következő csomag: hatalmas kosár, gondosan körülvarrva...

Géza önkéntelenül megtapogatta a belső zsebét, ahol egy távirat lapult. Az egyik nyírségi szociális otthonból — kérdésére — hivatalos hangon válaszolták: Kiss József kiskorú nagymamája már egy éve meghalt. A kollégiumot erről azért nem értesítették, mert hagyatéki ügyeit a lánya, nevezett Kovács Imréné (előző asszonynevén Kiss Józsefné) intézte. További felvilágosításért kérik a nevezetthez, mint örököshöz fordulni...

A tanár kiosztotta a csomagokat, azután odalépett Jóskához és kivette a cipősdobozba rejtett levelet. A gyerek is nyúlt volna utána, leleplezéstől félő rémült sietséggel, de Géza megelőzte:

Kibontotta a borítékot és hangosan olvasni kezdte a sorokat:

— Drága kisunokám, tudatom veled, hogy már teljesen meggyógyultam és már tudtam neked töpörtyüs pogácsát is sütni...

Tovább nem jutott az olvasásban, mert a kövér Lovász közberikkantott:

— Srácok, ennek a Kissnek mégis van nagymamája!

Lakótelep. Egymáshoz tapadó emeletes házak, színesek vagy szürkék, három, netán tizenegy szintesek. Közöttük játszótér, ABC-áruház, óvoda és iskola. Bennük felnőttek és gyerekek, akik napközben dolgoznak, tanulnak, este a tévét nézik, a könyvet forgatják, szórakoznak, pihennek. S lakásonként külön-külön alkotják azt a közösséget, amelynek a neve: család.

A lakótelepek sok mindenben hasonlítanak egymáshoz, Budapesten vagy Miskolcon, Zalaegerszegen vagy Debrecenben. De a családok – ha vannak is közös jellemzőik – sohasem egyformák. Hogy milyenek? Erre kerestem választ a Szabolcs-Szatmár megyei Fehérgyarmat Május 14. téri lakótelepén.

Hétfőtől

HÉTFŐ

Harmincas számú ház. Első emelet 2. Varga Csabáék.

Mintha láthatatlan karmester intene, a nyolcadikos *Csaba* és a tízéves *Marianna* fél hétkor egyszerre ugranak ki az ágyból. Első útjuk a fürdőszobába vezet. Még habzik szájukon a fogkrém, de fél szemmel már a konyhába kacsintanak. Az asztalon gőzölgő főtt kolbász, mellette mustár, friss kenyér.

— *A reggelit mindig anyu készíti, jó sokat, mert apu késő estig szaladgál* — mondja Csaba. — *Az apukám ugyanis kárszakértő a biztositónál, anyu a szakközépiskolában tanít.*

Falatozás közben Csaba bekapcsolja a magnót. A hangerő a maradék álmot is kiröppenti a család szeméből.

— A kedvenceitek? — mutatok a szalagra.

— *Dehogy* — legyint Marianna. — *A diszkózenét nem szeretjük, csak azt, amire táncolni is lehet.*

— *Ebben megegyezik a véleményünk* — veszi át a szót az anyukájuk. — *Bár én nem vagyok olyan tájékozott a műfajban, mint ők* . . .

— Melyik a gyerekek kedvenc együttese?

— *Szerintem az ABBA. A magyarok közül pedig a . . . Jaj! Azt hiszem, amelyiknek az a bozontos hajú a vezetője.*

Csaba és Marianna nevetnek. Rövid barkochbázás után kitalálják, hogy mamájuk az Omegára gondolt. Teljes az öröm, amelyet tovább fokoz a sejtés, hogy a karácsonyfa alá talán újabb magnószalag kerül. Csak a minőségbe szól bele a családi költségvetés, amelyet Csaba olyan jól ismer, mintha ő lenne négyük főkönyvelője:

— *Anyukám 3500 forintot keres, apu négy-ötezer forint között hoz haza havonta. Ebből egy ezres megy a takarékba, külön borítékba kerül a kosztpénz, megint másikba a „rendkívüli". Az utóbbi most jócskán megcsappan, a kocsira kell költenünk. Műszaki vizsga előtt áll* . . .

Fél nyolc, ideje indulni az iskolába. Csaba bal kézbe kapja mind a két táskát, jobb kézzel Mariannát fogja. A kislány délutánig az ő felügyelete, gondja alatt áll.

KEDD

Huszonhatos számú ház. Második emelet 2. Péter Zoltánék.

„Szerencsére tegnap este mindent bekészítettem a táskámba, még lustálkodhatok öt percet. De nem, mégsem . . . Ma én vagyok a soros, a reggelikészítés a feladatom. Azt hiszem rántottát. Igen, ez a legjobb. Kis hagymát, szalonnát, anyuék így szeretik. Sietnem kell, hamarosan itt lesz Lázár Sanyi, együtt megyünk el. Apu is együtt megy reggelente Sanyi apjával. Jó hely lehet az a Mechanikai Mérlegek Gyára. Vajon mennyit kereshet egy lakatos? Fogalmam sincs apu fizetéséről . . . Zsebpénzem nincs, de ha valamire szükségem van, anyutól kérek, s olyan még nem volt, hogy ne adott volna. Cukrot, kiflit és újságot veszek. A tanulás után általában lemegyek a térre, biciklizni, fogócskázni a többiekkel, utána újságot, könyvet olvasok. Ha még jut időm, átmegyek a szomszédba, ott van egy kisfiú, egyéves, vele nagyon szeretek játszani. Az esti fürdés a legkedvesebb szórakozásom. A szüleimmel a közös program a tévénézés. Mostanában főként a hirdetések érdekelnek, valamilyen ajándékot akarok venni anyuéknak. Még nem tudom, hogy mit. Sok minden lehet meglepetés. Én például tavaly majd kiugrottam a bőrömből, amikor kicsomagoltam az irányítható tankot. Sajnos, nagyon gyorsan szétszereltem, de nem sikerült összeraknom. Valószínűleg átalakítom, és kézi vezérlésű szállítógépet készítek belőle. Lehet, hogy ez lesz anyuék számára a legnagyobb meglepetés?"

Teljes a kényelem — kezdődhet a tévénézés . . .

SZERDA

Huszonkettes számú ház. Második emelet 3. Kormány Zsigmondék.

Zsigi bungalója fölül éppen csak a tábla hiányzik: *„Reszkessetek halak!"* Ugyanis javában folynak az előkészületek arra, hogy a család férfitagjai alaposan megcsappantsák a Szamos uszonyosállományát. A mama az ajtóból fülel: nem

Biztos, hogy nem bukik meg a műszaki vizsgán Vargáék kocsija

Az 1970-es pusztító árvíz után épült Fehérgyarmaton a Május 14. téri lakótelep

hétfőig

Ezt a csomót a méteres csukák sem téphetik el!

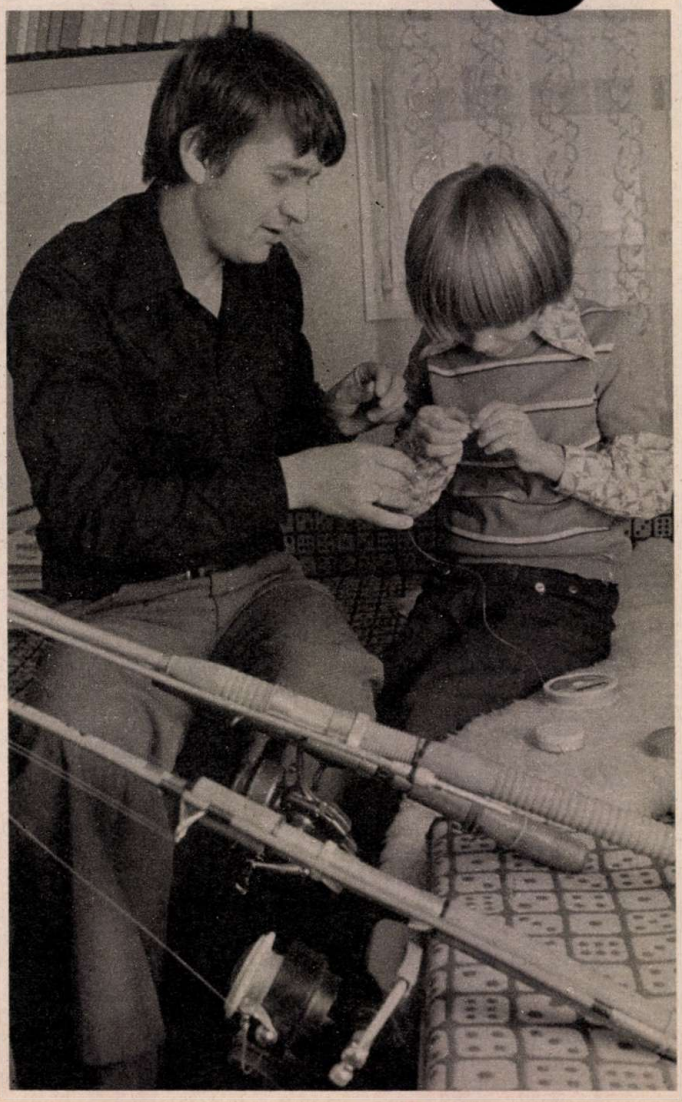

is annyira a zsinegkötés tudománya, inkább szószke fia előadása köti le a figyelmét.

Zsigi tudniillik az 1-es számú Általános Iskola Petőfi Sándor Úttörőcsapatának úttörőtanács-titkára. Mindig van miről beszélnie, csakúgy, mint édesapjának, aki a Felső-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság főépítésvezetője.

A családtagoknak nincsenek titkaik egymás előtt. Percről percre beszámolnak hétköznapjaikról, együtt örülnek a sikereknek, együtt igyekeznek megoldani a gondokat. Zsigi még azt is tudja, hogy mikor van a szülei házassági évfordulója, a Kormány-házaspár pedig kívülről fújja az úttörőraj névsorát.

Elkészül a dupla csomó, ezt még a méteren felüli harcsák sem tudnák elszakítani. A folyosón jókora konzervdoboz, benne vagy húsz apróhal ficánkol. A csali. Ha kicsit felszáll a köd, máris meg lehet célozni a vizet. Amíg a férfiak csatangolnak, a ház asszonya megfőzi a vacsorát.

A „nyersanyagot" Zsigiék hozták. Igaz, nem a Szamosból, hanem a közeli ABC-áruházból. Mert a bevásárlás nem hobbi: ígért, vállalt feladat. Kormányéknál mindkettőt tiszteletben tartják — és megtartják.

CSÜTÖRTÖK

Tizenhetes számú ház. Első emelet 5. Csáthy Kláráék.

Hirtelenjében nem is tudom, hova csöppentem. Bélyegkiállításra? Bemutatóterembe? Szabadidőklubba? A családfő és *Miklós* hatalmas albumokkal foglalkozik, *Klári* és édesanyja színes vásznakat tereget a kétszemélyes heverőn.

A testvérek felváltva

Akár a szobát is ki lehetne tapétázni Csáthyék színes képeivel

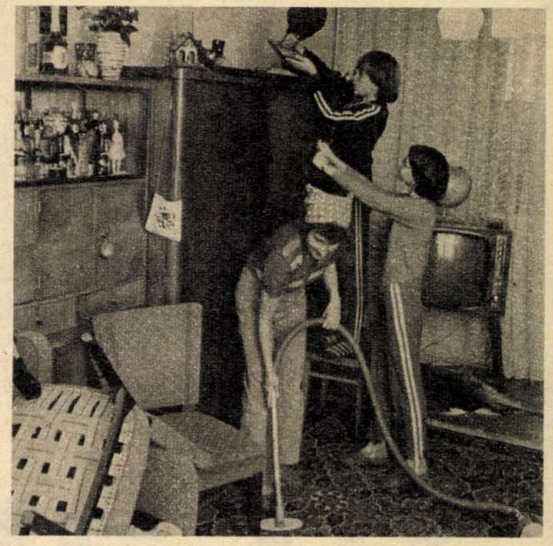

Estére Tamás, Marika és anyukájuk keze nyomán minden ragyog

Az utolsó falatok, mielőtt Dombovári Tibor és húga az iskolába indulnának

adnak magyarázatot kérdéseimre.

— *Nekem a batikolás és a rajz a szórakozásom* — mondja Klári. — *Tavaly a megyei pályázaton én kaptam az egyik első helyezést. Vannak nagy terítőim, azok elkészítésében anyu is segít. Ő különben most egy óriási falvédőt varr, ezért az utóbbi hetekben a konyhában kuktáskodom.*

— Mit főztél utoljára?

— *Mit is? Hát...*

Miki gyorsan, határozottan rávágja:

— *Töltött csirkét!*

— *Jaj, de buta vagy!* — dorgálja Klári. — *Csak a nyakát töltöttem meg, nem emlékszel?*

Miki elpirul, gyorsan elbújik két nagy album között. Szakértő szemmel lapozgat, mire édesapja megjegyzi:

— *A fiam már úgy kezeli a bélyegcsipeszt, mint egy felnőtt. Egész komoly gyűjteményünk van, a katalógus alapján most számoljuk össze, hogy mennyit ér.*

S bár az értékes albumok gyarapítása nem kis összegbe kerül a családnak, a szülők a zsebpénzzel sem fukarkodnak. Klári tízhúsz forintot kap havonta (a majd mindennapi költőpénz mellett), Miki pedig azzal büszkélkedik, hogy már csak egy tízes hiányzik ahhoz, hogy együtt legyen a száz forintja.

Pedig mindkettőjüknek komoly kiadása volt néhány napja. Szüleiknek ajándékot vettek karácsonyra.

PÉNTEK

Hármas számú ház. Első emelet 5. Pacza Tamásék.

Zúg a porszívó, lebeg a fácánkakas tolla, a huzat friss levegőt hoz be a sarkig kitárt ablakon. Téblábolok a kétszobás lakásban. Legszívesebben én is seprűt ragadnék, olyan hévvel, lelkesedéssel takarít *Tomi*, a 2-es számú Általános Iskola hetedikese, nővére és édesanyjuk. Pacza papa később érkezik, nagyon elfoglalt ember: a MEZŐGÉP fehérgyarmati gyáregységének igazgatója.

— *Ha végzünk, rejtvényt fejtek, majd elolvasok vagy harminc oldalt a Vörös torony kincséből* — mondja Tamás, miközben a szekrény tetejét fényesíti.

— *Utána jön a vacsora, káposztás bableves lesz csülökkel. Étkezéskor apu mindig megkérdi, hogyan telt a nap, ilyenkor egymás szavába vágva meséljük élményeinket. Ha tanulás közben nem boldogulok valamivel, apukámhoz fordulok. Nem old meg helyettem semmit, de olyan jól magyaráz, mint egy professzor.*

A bútorok már ragyognak, a parkettán korcsolyázni lehetne.

— *A legtöbb lakásban a péntek a takarítás napja* — mondja a családfő. — *A telepiek közül néhányan jól ismerjük egymást, bár még nem eléggé. Többnyire a társadalmi munkák kötnek össze bennünket, legutóbb például Kiszparkot építettünk a gyerekeknek. Nagy szükség volt rá, ebben a forgalomban a legifjabbaknak is meg kell ismerniük a közlekedés szabályait. S csaknem mindegyik ház előtt annyi a kocsi, amennyi lakás van az épületben.*

— Amikor autót vettek, vagy más, nagyobb beruházás előtt álltak, beleszólhattak-e a gyerekek?

— *A végső szó, természetesen az anyagi lehetőségeken belül, mindig a gyerekeké* — mondják a szülők.

SZOMBAT

Negyvenegyes számú ház. Harmadik emelet 13. Dombovári Tiborék.

A nyolcadikos *Tibi* valami láthatatlan eszközt tart a kezében, sűrűn a szájához emeli, cuppant, nyeldes, időnként csücsörít. Tízéves *Kati* húga néha hátba teremti bátyját, megtörli az állát, igazgatja a

Papp Laci match-boxainak csodájára járnak a lakótelepen

széken. Kisöccsük, a másfél éves *Jancsika* ott csetlik-botlik köztük, hatalmas kék szemében csodálkozás és öröm. Szüleik dőlnek a kacagástól.

Az óra másodpercmutatója a hatvanashoz közeledik. A „Most mutasd meg!" játék pillanatokon belül véget ér.

— *Jancsika reggelizik* — vágja ki a házaspár. — *Máskor ennél nehezebbet is adhattok. Ez pont olyan volt, mint ma reggel, az ébresztő után.*

— *Nagyon nehéz lenne a dolgom* — mondja Dombóvári Jánosné már kint, a konyhában —, *ha Tibi és Kati nem segítenének a ház körül. Például amíg a férjemmel a reggelit készítjük, addig ők beágyaznak. A főzés az én feladatom, a takarítást hárman végzik. A nagymosás miránk, „öregekre" vár, de a kisfiút a két nagyobb viszi sétálni. Teljes a munkamegosztás, csak a játékban nem ismerünk „tréfát". Azt mindig együtt csináljuk!*

Készül a vacsora és a másnapi ebéd: csontleves, rántott hús, amelyet reszelt burgonya és sütemény egészít majd ki. Tibi beszimatol, s közli, hogy holnap a matinén ismét rendkívül izgalmas, sőt, rendkívüli filmet mutatnak be.

— *Akkor úgy igyekezzetek a leckével* — mondja az anyuka —, *hogy nyugodtan ülhessetek a moziban.*

Tibi lelkesedését nem csökkenti a kérdésem: miből veszitek meg a jegyeket?

— *Van nekünk gyűjtött pénzünk!* — vágja rá önérzetesen. — *Ha Jancsika nagyobb lesz, őt is elviszszük!*

VASÁRNAP

Tizenegyes számú ház. Második emelet 2. Papp Lászlóék.

Igazán finom ez a torta. S nem is akármilyen! *Laci* kapta a tizenkettedik születésnapjára, amelyet ma ünnepel a család. Ám a legfőbb ajándék a páncélos autó és a motorkerékpár, amelyekkel már megközelíti a félszázat a híres-nevezetes matchbox-gyűjtemény.

Laci kuckójában megcsodálom a kisebb-nagyobb kocsikat, tankokat, versenygépeket — én bizony húsz éve akármelyikért odaadtam volna a gombfocicsapatom.

— Apukádék csak a szülinapodon lepnek meg ilyesmivel? — kérdezem.

— *Áh, dehogy* — mosolyog Laci. — *Máskor is vesznek, néha meg én szánom rá magam a vásárlásra. Most is van vagy... nem is tudom pontosan, úgy kétszáz forintom a takarékban.*

— S azt tudod-e, hogy anyukádnak, apukádnak mikor van a születésnapja?

Laci a feje búbját vakargatja. Mielőtt végleg zavarba jönne, szerencsére, édesapja a szobába hívja.

— *Na, kisfiam, kapsz még ajándékba egy utat. Itt a térkép, rajzold végig, merre menjünk kirándulni legközelebb.*

Mindhárman az asztal fölé hajolnak, s nem kis izgalommal tanulmányozzák a szomszédos országok hegy-, vízrajzát. Legutóbb Bulgáriában és Romániában voltak. Laci már ismeri a KRESZT-t, a motor alkatrészeit, s elméletben olyan rutinos róka, mint Niki Lauda.

Legfőbb vágya, hogy pár év múlva a match-boxok után igazi autót vezessen.

*

Vasárnap késő este indulok haza. Még néhány óra hétfőig, s néhány nap ahhoz, hogy Fehérgyarmat, a járási székhely — december 31-én — város legyen.

Magyarázattal tartozom: a Május 14. tér onnan kapta a nevét, hogy 1970-ben ezen a napon rombolta le az árvíz a nagyközséget. A pusztítás után gyors ütemben épült fel a lakótelep: többé-kevésbé ma is azok élnek ott, akik nyolc esztendővel ezelőtt.

Az akkori fiatalok felnőttek, lakáshoz jutottak a tovább épülő telepen, családot alapítottak: szülők lettek. Mindegyik családi közösségnek kialakult a saját arculata, amelyben sokkal több a szép vonás, mint a kevésbé tetszetős. Mindegyiküknek más a fontos, más jelenti a sikert, az örömet, néha a bánatot. Mielőtt felkerestem őket, nem válogattam, hogy csak a szépet lássam. S mégis azt tapasztaltam, hogy nemcsak jól, hanem szépen is élnek.

Ha lehet valami közös, ami igazán fontos — úgy gondolom —, ez valóban az!

Dési Péter
Fotó: Gámán Gábor

13.

GERŐ JÁNOS:

EGY NYOMOZÁS TÖRTÉNETE

A régészek honfoglalás kori település maradványaira bukkantak a kis falu határában. Még az ősz beállta előtt szeretnék feltárni a múlt nagy kincsét, de nem kapnak segédmunkást az ásatáshoz. Bihari Gyula régész professzor elfogadja a gyerekek segítségét, akik nagyon boldogok, hiszen az ásatás izgalmas kalandot ígér. Pedig még nem is sejtik, hogy egy ember a faluból, velük egy időben, egyéni akcióba kezd, barbár módon túrja szét a lelőhelyet, és eltulajdonítja az ott talált kincset.

Nem sokáig maradnak nála az aranytárgyak, a tolvajtól is ellopják. Csikesz Zsolt megdöbbenten veszi tudomásul, hogy az unokabátyja, Béla lopakodott be Peszéri lakásába. Zsolt szól az édesapjának, aztán a rendőrségnek, sőt, Zsolt is a barátaival együtt „Columbó-szerepet" vállal.

Csikesz Béla a kincset egy holland műkincs „gyűjtőnek" akarja eladni. Megegyeznek, hogy az aranytárgy ára: kétszázezer forint, és hétezerötszáz dollár.

Csikesz Béla kellemesen töltötte a nap első részét. Sokáig aludt, azután a jól megkötött üzlet tudatában eleresztette magát, lustálkodott. Amikor végre elhagyta a szobáját, már dél körül járt. A portán megint az a fiatalember fogadta, aki az este megmutatta neki Warenditet. Nagyon udvarias volt, szerényen megköszönte a borravalót, amit a számla mellé csúsztatott és megkérdezte: hogy érezte magát, s hozzátette: reméli, rövidesen újra lesz szerencséjük.

— Remélem én is — felelte szintén udvariasan Csikesz Béla, és elhagyta az épületet.

Andriska Imre nyomozóhadnagy, vagyis a „portás" szintén búcsút mondott egyelőre a portának. Kisietett a rendőrségi autóhoz, amely a személyzetnek fenntartott helyen parkolt, civil rendszámmal, onnan adta le a jelentését. „Százados elvtársnak jelentem, Csikesz Béla most vár autóbuszra. A számláját kifizette. Kérem átvenni a figyelését... Értettem. Én még maradok, Warenditet szemmel tartom... A busz? Tizenkét percenként indul... Igenis, küldöm. Vége!"... A kocsi hátsó ülésén szundikált a kollégája, szintén fiatal ember, aki csak fél füllel hallotta a beszélgetést. Neki címezve a noszogatást, erélyesen megrázta a vállát:

— István! Ébresztő! Pattanj fel a buszra, a páciensünk most ereszkedik alá a városba. Ez az öreg parancsa

— A kocsi?

— Én majd leviszem.

István, teljes nevén Nyéki István törzsőrmester, ügyesen helyezkedett a befutó autóbusznál. Az utolsó pillanatban ért oda, a hátsó lépcsőn szállt fel, őt nem láthatta Csikesz Béla, ő viszont jól szemmel tarthatta.

Csikesz Béla azonban egyáltalán nem úgy viselkedett, mint aki fontos vagy sürgős találkára indul. Az ablakon bámult kifelé, ölében szorongatva kis bőröndjét. „Ebbe bele kellett volna nézzünk", állapította meg Nyéki István határozottan. Már a szállodában meg akarták tenni, csak nem jött ki a lépés. A vendég rövidebb ideig maradt, mint számították. „Ami késik, nem múlik, még sor kerül arra is. És ha van a bőröndkében valami, az majd előkerül" —, tette hozzá bizakodva.

A Moszkva tértől a metróval folytatták az utazást. A Keleti pályaudvar előtti állomáson, a Blaha Lujza téren szálltak ki. Csikesz Béla elég sokat bizonytalankodott, nem tudta eldönteni, merre induljon. Végül a pályaudvar irányában a jobb oldalt választotta. Könnyű volt észrevétlen a nyomában maradni. Nézegette a kirakatokat, kerülgette az embereket, s közben szemmel tartotta a fiút, aki aligha gyanakodott, mert egyszer sem fordult meg, nem idegeskedett, egész normálisan viselkedett. Első szuszszanásra nem sokáig mentek, Csikesz elég határozottan ment be az önkiszolgálóba. Nyéki ide nem merte követni. Túl kockázatos vállalkozásnak látszott. Bármennyire vigyázott, láthatta az arcát, megjegyezhette. A másik alkalom felismerés lehet. Akkor pedig elriasztja. Inkább az utcáról tartja majd szemmel. Csikesz mohón falta az ételt, s üdítőt ivott rá. Az egész nem tartott fél óráig. „Ennek vagy kevés pénze van, vagy megjátssza magát", gondolta Nyéki, miközben nagyot nyelt, mert a sok étkező embert látva ő is megéhezett. De neki ilyesmire már nem volt ideje, mert újra Csikesz Béla nyomában volt, aki kétségkívül a pályaudvarnak tartott. És itt olyan történt, ami Nyéki Istvánnal ritkán esett meg. Elveszítette szeme elől a fiút. A földalattiból éppen özönlött a nép, szemből is — több vonat érkezhetett egyszerre —, s a nagy nyüzsgésben azt vette észre, hogy egy hasonló öltözetű és termetű fiatalembert követ, aki azonban nem Csikesz Béla volt.

Mindenekelőtt a pénztárnál kereste, azután kint a szerelvénynél. Noha még mindig negyven perc hiányzott a vonat indulásáig, már jócskán ültek a kocsikban. Végétől az elejéig sorra kellett járnia a vonatot, minden fülkébe bekukkantani. Mindhiába. Talán a mellékhelyiségbe ment — gondolta. Annak a környékén is szétnézett, ott se találta. A percek pedig teltek. Az étterem, vagy a büfé — jutott eszébe. Nagy reménységgel indult oda, de szintén eredménytelenül tért meg. Nyomozói gyakorlata azt súgta: fontos perceket hagyott ki. Nem feltételezte, hogy a fiú felismerte, és készakarva lépett meg előle. Az ő ügyetlensége az oka. De valószínűleg éppen most kellett volna látni, mit csinál, kivel találkozik? Már arra gondolt, hogy segítséget kér, amikor a kis bőröndöt megismerte, s arról a fiatalembert is. A szerelvény harmadik kocsiját mustrálgatta, és végül is oda szállt fel. Tizenöt perc még mindig hiányzott az indulásig. Besietett a pályaudvari rendőrügyeletes szobába, onnan hívta fel a főnökét.

— Százados elvtárs, a Keletiből jelentkezem. Már a vonaton van, tehát hazafelé tart. Feltehetően nincs nála pénz, legalábbis kevés. A csomagja ugyanannyi. A bőröndjét nem tudjuk átkutatni...

Sajnos nem végig. Húsz percre szem elől tévesztettem, éppen a pályaudvaron. Tudom... most elkövethetett valamit... Honnan gondolom a kevés pénzt? Önkiszolgáló étteremben evett... Nem, nem találkozott senkivel. Biztos. Kivéve azt a nyomorult húsz percet... Értettem! Otthon már várják, csak bizonyosodjam meg, hogy elindul a vonattal. Értettem!

A szerelvény csattogott a kis állomások váltóin. Gyéren pislákoló fények maradtak el, falvak, községek életjelei. Némelyik helyen nehezen lehetett olvasni a vasúti megálló nevét. Erdők sötétje gomolygott időnként, majd újra kis települések, egy-egy tanya pislákolt elő a feketeségből.

Ahol Csikesz Béla leszállt, elég sokan hagyták el a szerelvényt, könnyű volt elvegyülni köztük. Csikesz Béla nem gyorsan, de nem is bátortalanul a kijáratnak tartott. Egyszer viszont határozottan megtorpant. Közvetlen előtte egy kislány meg egy legényke valami rokonukat vagy ismerősüket hangos „Gyöngyvér! Gyöngyös" csatakiáltással közrevették. Mintha kellemetlen lenne neki a találkozás. Vagy mégsem? Mintha meggondolta volna magát, hozzájuk tartott. Abban a pillanatban Csikesz mellé lépett valaki, egy férfi. Karon fogta, és mondott neki néhány szót:

— Csikesz Béla? Rendőrség! Kérem jöjjön velem! — ez volt az a néhány szó, amitől Csikesz Béla úgy meglepődött, hogy csak makogni tudott:

— Ké-ké-kérem szépen... hallhatnám, miért?

(Folytatjuk)

GÖRÖG JÚLIA RAJZA

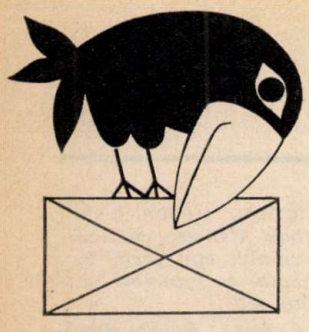

Miféle gép költözött be legcsaládiasabb hivatalunkba, a leveleinket, üdvözlő lapokat és sokféle más küldeményt kézbesítő postára?

Miért érdemes emiatt újfajta borítékot, új címzésformát választani?

MUTATJA A

Japánból érkezett

Gépről beszélünk, de ez tulajdonképpen egy géprendszer, valóságos kis levélfeldolgozó üzem, amelynek gépegységei Budapesten, a hetvenkettes postahivatalban, három különböző teremben kaptak helyet. Van közöttük huszonegy méternél hosszabb gépsor is. Ha a bonyolult berendezéseket egymás mellé helyeznénk, körülbelül hatvan métert tenne ki a sor.

Más országokban is működik már automata levélfeldolgozó gép, de ilyen sokoldalú, sokat tudó géprendszer, mint amilyet a japán Toshiba cég szállított, hazánkon kívül csak Japánban van. Különleges „képessége", hogy nem csak a géppel, de a kézzel írt irányítószámokat is elolvassa, a számokat gépi jelrendszerre lefordítja, és a jelrendszer segítségével pontosan a címzésnek megfelelő helyre irányítja a levelet.

Futnak a levelek

A gép első egysége az alak szerint válogató, levélrendező és bélyegező gép. Két ember kezeli, körülbelül harmincezer levelet dolgoz fel egy óra alatt. „Etető" garatjába válogatás nélkül öntik a postaládákból ürített mindenféle levelet, képeslapot. Különleges szállító gumiszalag kapkodja, rendezi, futtatja tovább egyenként a leveleket a vastagság szerinti válogatóhoz. Pillanatok alatt válnak ki az öt milliméternél vastagabb levelek, másodpercekkel később a 220, majd a 125 milliméternél magasabbakat rántják át a gumibevonatú görgők egy kivezető csatornába. Hamarosan egy meredek ívben gördülő pályán pattan ki a túl merev levél, képeslap, majd egy rugó tapogatja, matatja a borítékokat, nincs-e bennük kulcs, vagy más tárgy, ami később a finom elektronikus vezérlésű géprészeket tönkretehetné. Nem ok nélkül válogat tehát a gép.

Míg ott voltunk, egy „Jeti" feliratú kulcs repült a lábunk elé, Toshibának nem tetszett, hogy borítékba rakták. Kísérőnk elmesélte, hogy a finombeállítás kezdetén össze is tépett egy levelet a gép, mert rágó-

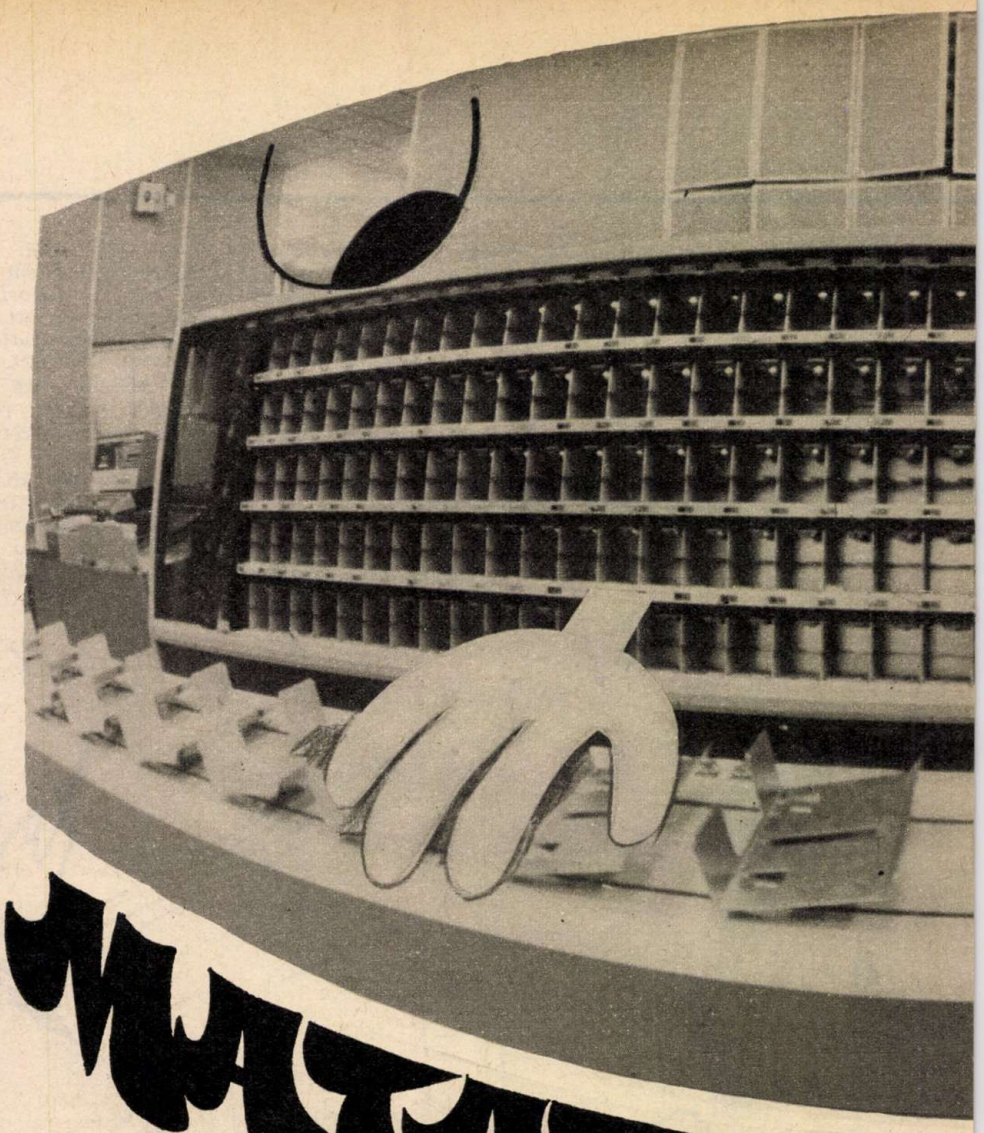

Postások helyett — gépsorok. A válogató és az OCR rendszer

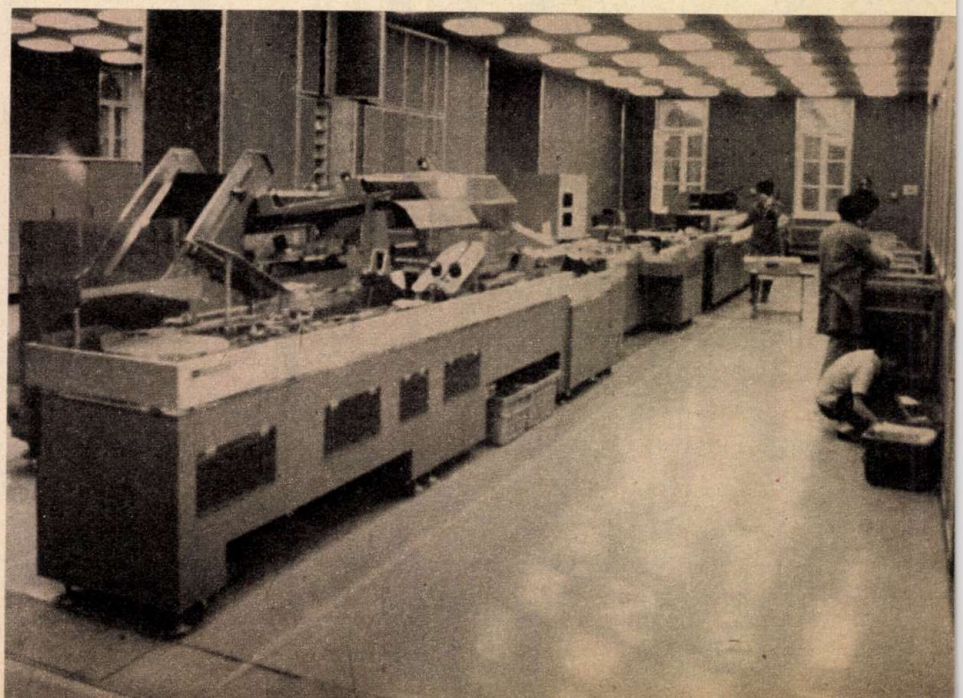

TOSHIBA

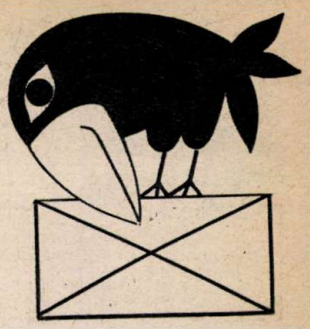

gumit küldtek benne. Továbbítják azt a levelet is, amit a gép elutasít, de a régi módszerrel. Közönséges levélbe felelőtlenség kulcsot, pénzdarabokat és hasonló tárgyakat tenni.

Térjünk vissza a géphez: nincs mód itt leírni, hogy az elektronika milyen vívmányai szabályozzák a levéladagolást, vezérlik a bélyegzőfejek leütéseit, csak egy érdekesség; a nyomdailag — úgynevezett — postapirossal festett három függőleges csíkot itt, a bélyegzés előtti szakaszon keresi meg a gép, s ha azonnal nem találja, akkor megfordítja a borítékot, hogy a másik oldalát is „megnézze". A festék kelt olyan fényhullámokat, amire érzékenyen figyel és rátalál a finom műszer.

A gép szeme

A levelek átkerülnek az OCR (Optical Code Reading), azaz optikai kódolvasó rendszer gépsorára, a teljesen automata leolvasásra alkalmatlanok pedig a CDS (Coeding Desk System) kódoló asztalok rendszerébe kerülnek.

Az optikai kódolvasó rendszer (OCR) neve is mutatja, hogy itt történik — itt megy végbe — a technika mai csodája, itt olvassa el a gép az irányítószámokat. A gépi agyba, a számítógép emlékező (memória) egységébe már Japánban beprogramozták mindazokat a számtípusokat, amelyeket Magyarországon nyomtatnak, a kézzel írt számokhoz pedig csaknem hatezer embertől kértek írásmintát.

A borítékon levő piros kockák szabályozzák, hogy hol keresse a gép a kézi számozást, de irányt mutatnak nekünk is, hogy hová és körülbelül milyen méretűre, egymástól milyen távolságra írjuk a számokat.

A gép „szeme" nagyerejű fényforrás, finom optikai lencserendszerrel kombinálva. Ez vizsgálja a boríték megfelelő szakaszát, keresi a számokat. A fényvisszaverődés törvényeit felhasználva, fényszűrő és fotoelektromos átalakítók továbbítják a jeleket, s azok erősítőkön és átalakítókon keresztül jutnak a felismerő gép „agyába". Bonyolult elektronikus szerkezet készít a kézzel írt számokból is teljesen egyforma méretűt és alakút. Ezeket tudja összehasonlítani az „agy" a betáplált számokkal. Így ismeri fel a számokat, így tudja aztán az arab számjegyeket gépi kódjelekké átalakítani.

Ezek a gépi kódjelek egyszerű, számunkra mégis különös, szokatlan számrendszer jelei. Aki kapott már géppel feldolgozott levelet, az megtalálhatja ezeket a jeleket, vonalkákat — mindig tíz darabot egymástól különböző távolságra — a levél jobb alsó szélén. Ilyen jelzésrendszert, foszforeszkáló vonalkákat kapnak a levelek a CDS rendszer gépsorán is. Csak ezt a jelzésrendszert felhasználva tud dolgozni az utolsó gépsor, a szétosztó, amit finom-szétosztónak is nevezhetnénk, mert a leveleket a kézbesítő hivatalokra bontva tudja tárolni.

Csoda ez a gép!

A gép bármilyen csodára képes, az ember alkotása. Erről kísérőnk, Újvárosi Ferenc csoportvezető így beszélt:

— Ez a gép három műszakban dolgozik. Minden műszakban megközelítő — majdnem pontos — számítások szerint húsz ember munkáját növeli többszörösére. Segítségével tehát húszan, hatszáz ember munkáját könnyítik. A posta létszámhiánnyal küzd. Már általános iskolai végzettséggel is alkalmazott sok dolgozót, mégis alig tudta teljesíteni a feladatait. Ez a gép most nemcsak a budapesti hivataloknak segít.

Gazsi Éva tizenhat éves, Tápiószecsőről jár dolgozni.

— Tudtuk, hogy jobb lesz... Csoda ez a gép. Könnyebb lett a munkám. Szebb helyen, légkondicionált teremben dolgozom, a csekély zajt hangszigetelő falak nyelik el. Minden részleg kezelését megtanítják. Műszakonként más és más a feladatom, tehát nem unalmas a munka. Óránkint tíz perc szünet van, amikor kényelmes fotelok, szépen berendezett pihenősarok vár rám.

Éva szavaival csaknem teljes a gép bemutatása. A munka, és a munkát végző ember környezete is megváltozott, amióta dolgozik a Toshiba.

Orbán József
Fotó: Gámán Gábor

Ezek az arab fiúk tulajdonképpen dolgoznak. Foglalkozásuk: „fotómodell", mert készséggel állnak a külföldi turista fényképezőgépe elé

az UTCA gyermekei

A főnök ifjú alkalmazottja — fillérekért — tökéletesen ellátja a munkát

— No Mister! — mondta a fiú és tiltakozóan felemelte a karját.

Az egyiptomi Alexandria kikötőnegyedében, kéregető fiúk csapatából szemeltem ki az arab fiút, hogy lefényképezzem. Annyi önérzet és méltóság volt az ellenkezésében, a határozottságában, (bár másodpercekkel korábban jónéven vette volna az ap-

Ketten a nagyvárosban. Ez a világ lényegében mindkettőjük számára idegen...

**Tessék, tessék!
Itt a sok szép holmi!
A kistestvér?
Nem, ő nem eladó.
Ő kell nekem is.**

ropénzt), hogy felhagytam szándékommal. S igazat kellett adnom neki: a szegénység semmi esetre sem jelenthet kiszolgáltatottságot is. Még akkor sem, ha például Kairóban, a piramisok vagy más híres műemlékek tövében találkoztam olyan gyerekekkel, akik készséggel álltak a kívánt helyre a fotózáskor — némi pénzért.

„És az utca embere?" — szokták kérdezni a külföldről hazatérőtől. Mármint, hogy az utca embere hogyan vélekedik a dolgokról, politikáról, a világ folyásáról, saját helyzetéről. Nos, jómagam mindig arra is kíváncsi vagyok, hogy az „utca gyermeke" milyen körülmények között él, milyen helyzetben találkozom vele.

Törökországban, Isztambulban, a forgalmas utcán a cipőtisztító fiú foglalkozása látszólag kényelmesnek tűnik. Ücsörög, ácsorog, aztán ha egy poros cipőjű járókelő hajlandó beleülni a székébe, villámgyorsan elébe kuporodik, és sebesen jár a keze. Mégsem könnyű kenyérkereset ez, kiszolgáltatva az évszakok, az időjárás, a forgalom és a cipőtulajdonos szeszélyeinek.

Hasonlóképp a bazárban sürgölődő „fogdmegfiúké" se. A minden lehetséges portékát kínáló üzlet-labirintus, világvárost megszégyenítő forgalmában kísérelnek meg vevőt kalauzolni abba a boltba, amelynek tulajdonosa — nyilván nem előre megszabott — jutalékot dug alkalmanként a zsebükbe. Néhány begyakorolt mondatot tudnak a világnyelveken, de ha ezzel nem boldogulnak, a kiszemelt turistát a karjánál fogva, erőszakosan viszik a kiismerhetetlenül kacskaringós, szűk utcákon a megfelelő kereskedőhöz. A kereset nyilván a vásárlás nagyságától — és a tulaj kedvétől, szeszélyétől is függ.

A kikötővárosokban, nagy forgalmú műemlékek közelében — a turistát bizsuárus kamaszok csapata fogadja. Nyakukban, karjukon sorban felfűzve az olcsó nyakláncok, karperecek, gyűrűk, övek, csatok, álnépművészeti tárgyak. Egy-egy nagykereskedő „könnyűlovassága" az ilyen kamasz. Megbízója szemtelenségében, vagy elesettségében bízik, amikor rászabadítja őt a külföldiekre.

Az sem ritka, hogy emléktárgyakat, bőrholmikat árusító sátrakban, pavilonokban gyerek az eladó. Többnyire nem a tulajdonos fiáról van szó, hanem alkalmi kisegítőkről, akik — egyébként ügyesen ellátva dolgukat — helyettesítik a főnököt, amíg az elkölti ebédjét, valahol a hűs helyen átvészeli a forró déli órákat, elszürcsölgeti hűsítőjét, vagy beszerzi az árut. Addig a „megbízott cégvezetők" bátran alkudoznak a vevőkkel, mert kitűnően ismerik az árukészletet és a versenytársak árait is.

Kemény munka az is, amit a madridi arénában, a bikaviadal alatt végeznek a tíz év körüli srácok. Kis fémládákban (a mi szerszámos ládáinkhoz hasonlóan) cipelik körbe a sorok között a hideg sört és a hűsítőt, bár a katlanszerű építményben még ülni is elég a fullasztó hőség miatt.

Az „utca gyermeke" tehát nem biztos, hogy „utcagyerek", ha felületes benyomások alapján annak is tűnne. Arról nem is beszélve, hogy legkevésbé egy gyerek tehet arról, hány éves korában és milyen munkát kénytelen végezni, hogy segítsen családján, eltartsa önmagát. Hogy milyen helyzetekben találkozik a külföldre látogató a gyerekekkel, az sokat elárulhat az illető ország belső állapotairól. Néha többet is, mintha az „utca felnőttjével" vagy hivatalos személyiségekkel beszélne.

Marafkó László

A KŐCSIPKÉS HÁZ

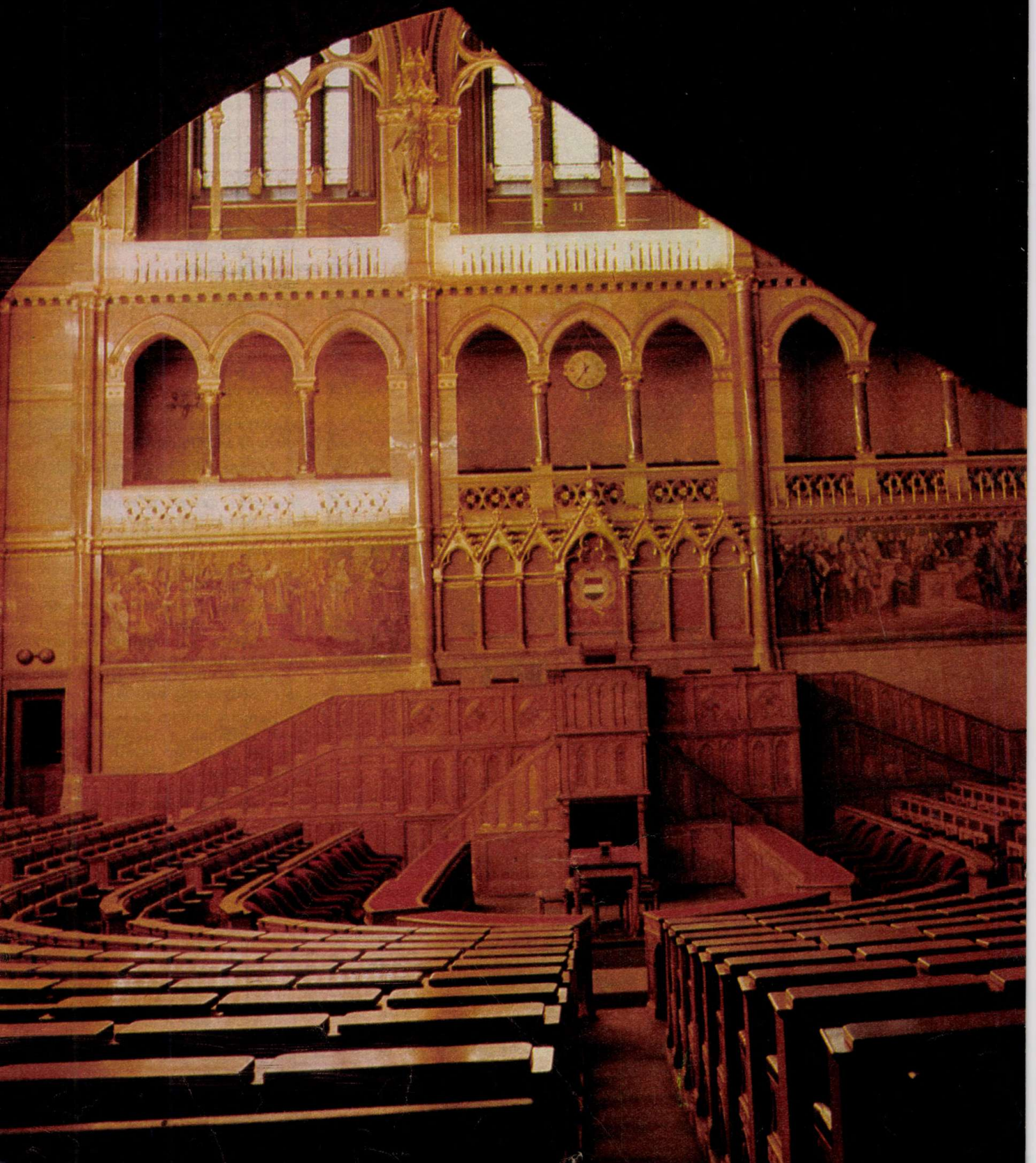

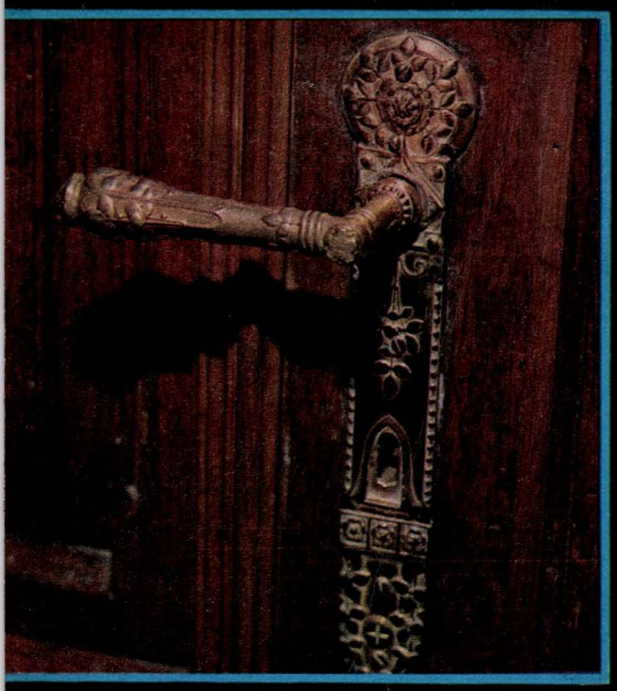

művészi díszítésű
kézkilincsek az ajtókon

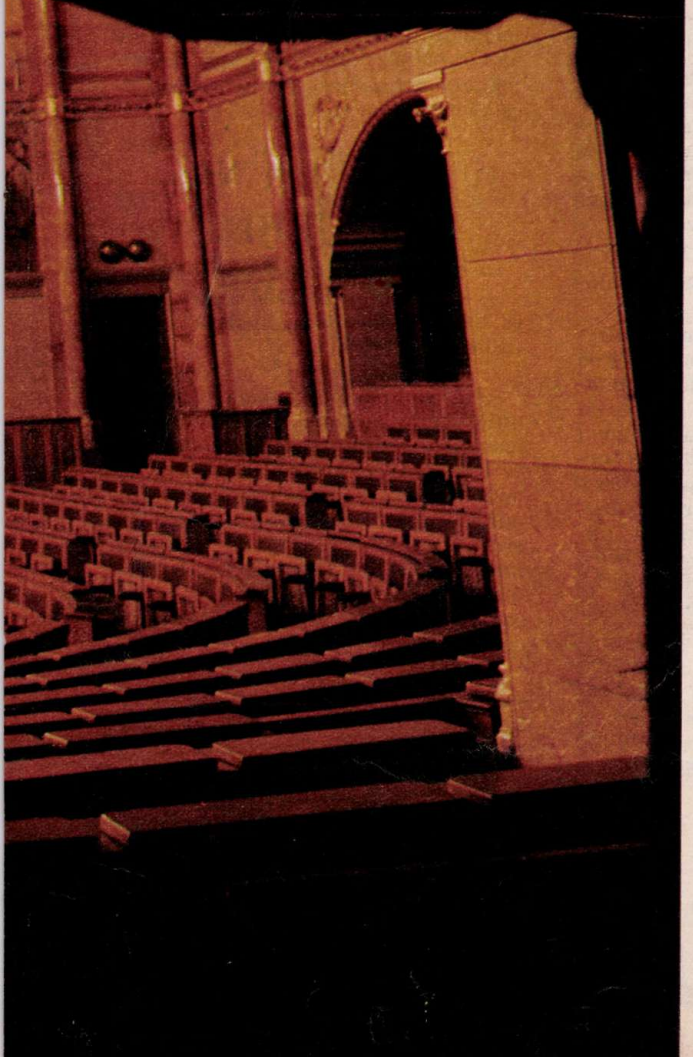

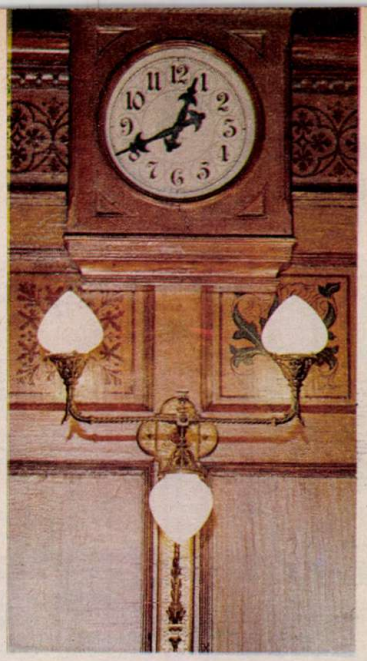

A Parlament
150 elektromos
falióráját központilag
irányítják

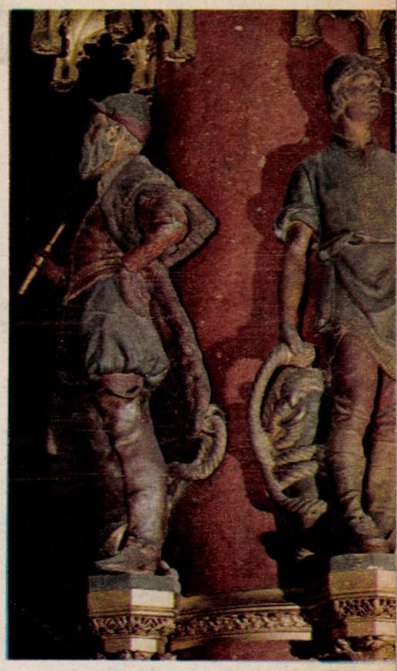

A képviselői társalgókat
az egykori szakmákat
jelképező szobrok
díszítik

Az országgyűlési
teremhez vezető
folyosó részlete

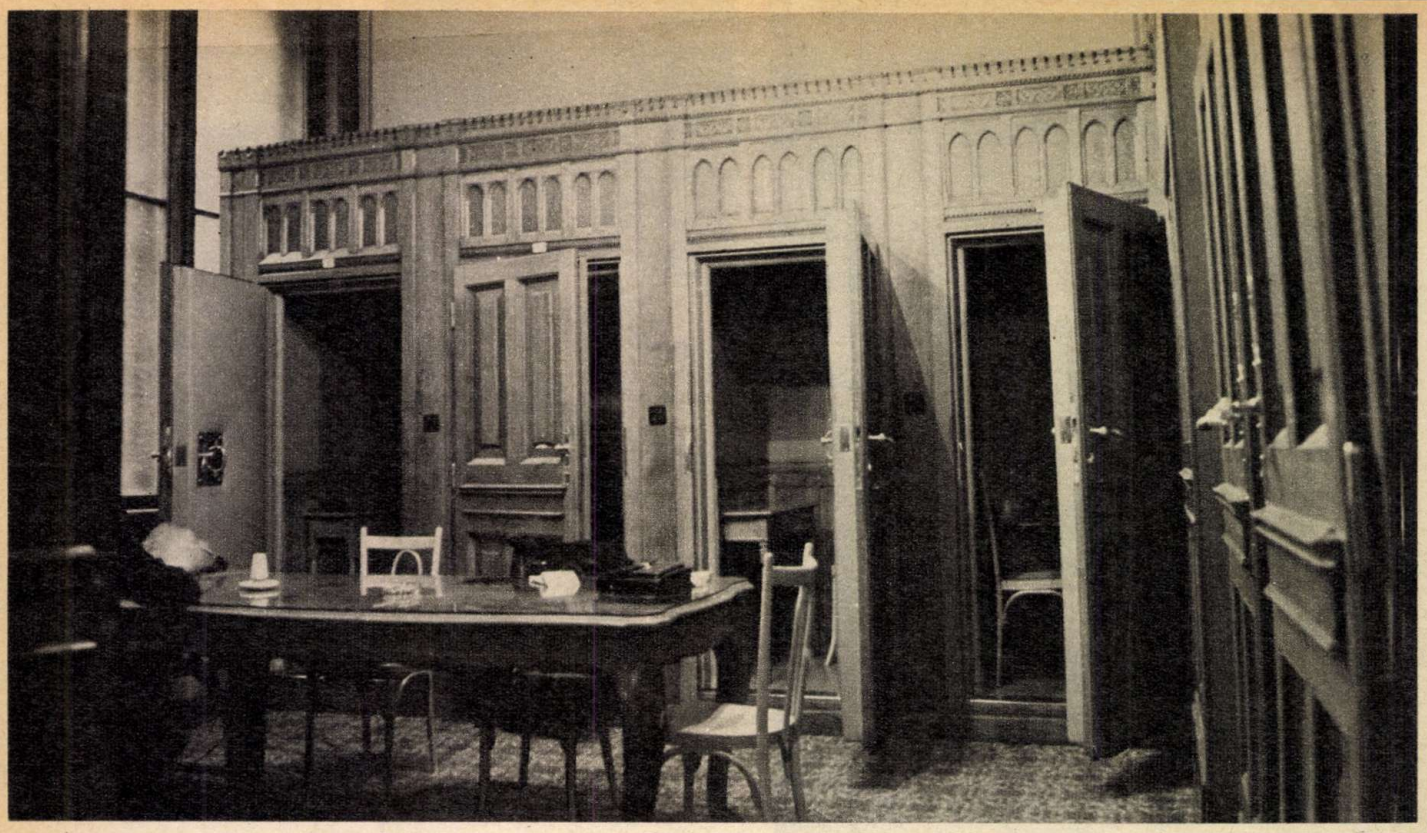

A telefonszoba, az újságírók birodalma

A KŐCSIPKÉS HÁZ

Szinte mindennap látjuk. Sétálva elballagunk előtte, tekintetünk jóleső érzéssel nyugtázza a látványt: lám, itt magasodik büszkén. Máskor meg villamossal, trolibusszal vagy gépkocsival robogunk végig a Kossuth Lajos téren, s megszokásból rátéved a pillantásunk.

A legtöbbet mégis a televízió képernyőjén találkozunk „vele". Nélküle jóformán nincs is TV-híradó. A kíváncsi kamerák segítségével bejutunk falai közé.

Ha kérdezik ismerjük-e, habozás nélkül igennel válaszolunk. S alighanem megsértődnénk, ha valaki ezt kétségbe vonná. Méghogy nem ismerjük? Az Országházat?!

Valóban ismerjük?...

JELIGE: ALKOTMÁNY I.

Jól érzékelteti az Országház méreteit, hogy ötven, egyenként ötemeletes lakóház elférne benne. A hatalmas épülettömb hossza 268,3, legszélesebb része pedig 118,1 méter.

Az úttörők közül már sokan jártak itt, a hagyományos fenyőfa ünnepélyen.

— Hány gyereket várnak idén karácsonykor? — kérdeztem Takács Lajostól, az Országház gondnokságának vezetőjétől.

— Rendszerint nyolcezren vesznek részt a kétnapos eseményen. Az idén is hasonló létszámra számítunk.

— Sok többletmunkával, gonddal jár ez a rendezvény?

— Nem. Talán csak a tizenhét méter magas fenyőfa biztonságos rögzítése okoz egy kis fejtörést és valószínűleg a villanyszámlánk lesz némileg több a szokásosnál. Habár ez egyébként sem kis összeg.

— Havonta hány forint?

— Ilyenkor decemberben általában százhatvanezer.

Az építésznek a Parlament megtervezésével annak idején nagyon régi óhajt kellett teljesítenie. A honfoglalást követő csaknem ezer éven át országgyűléseinknek ugyanis nem volt állandó helye. Az 1880-as országgyűlés határozata alapján 1882-ben nemzetközi, jeligés tervpályázatot hirdettek. Erre tizenkilenc pályaművet küldtek be, s a zsüri véleménye alapján az „Alkotmány I." jeligéjű terv került az első helyre.

A jelige mögött Steindl Imre műegyetemi építész tanár „rejtőzött", aki egyetemi tanulmányai megkezdése előtt kőfaragó munkásként is dolgozott, s ez később, a nagy munka során jócskán segítségére volt.

— Tulajdonképpen tragikus — mondta Takács Lajos —, hogy a tervező az épület végleges átadását már nem érhette meg. Hatvanhárom éves korában, öt héttel a Parlament megnyitása előtt halt meg. Emlékére az Országház közelében utcát neveztek el, mellszobrát pedig a díszlépcsőcsarnokban helyezték el.

KERÜLJÜNK BELJEBB!

— Meddig tartott az építkezés?

— 1895. október 12-én kezdték el, és 1902. október 8-án avatták fel az épületet.

— Mennyibe került?

— A mellékköltségekkel együtt 37 millió aranykoronába. Sajnos, egy dologban mégis takarékoskodtak, s ez később igen sok pénzbe került. A homlokzatok építőanyagául ugyanis puha sóskúti mészkövet használtak, amely a víz, az időjárás hatására hamar porladni kezdett. Ezért 1925 óta az Országház épülete jóformán sohasem szabadult meg teljesen az építkezési állványoktól.

A Kőfaragó Vállalat szakemberei jelenleg a Duna-parti részen cserélik a burkolatot kemény süttői mészkőre. Évről évre szépül, csinosodik az Országház, elégedetten szemlélheti kőcsipkéit a Duna tükrében. Igaz, a főbejárat előtt őrködő két bronzoroszlán sohasem csodálkozhat a folyóból visszatükröződő képére. „Búslakodásra" mégsincs okuk, hiszen a járókelők, a turisták elsősorban az épületnek ezt a részét csodálják meg, s itt kattognak legsűrűbben a fényképezőgépek is.

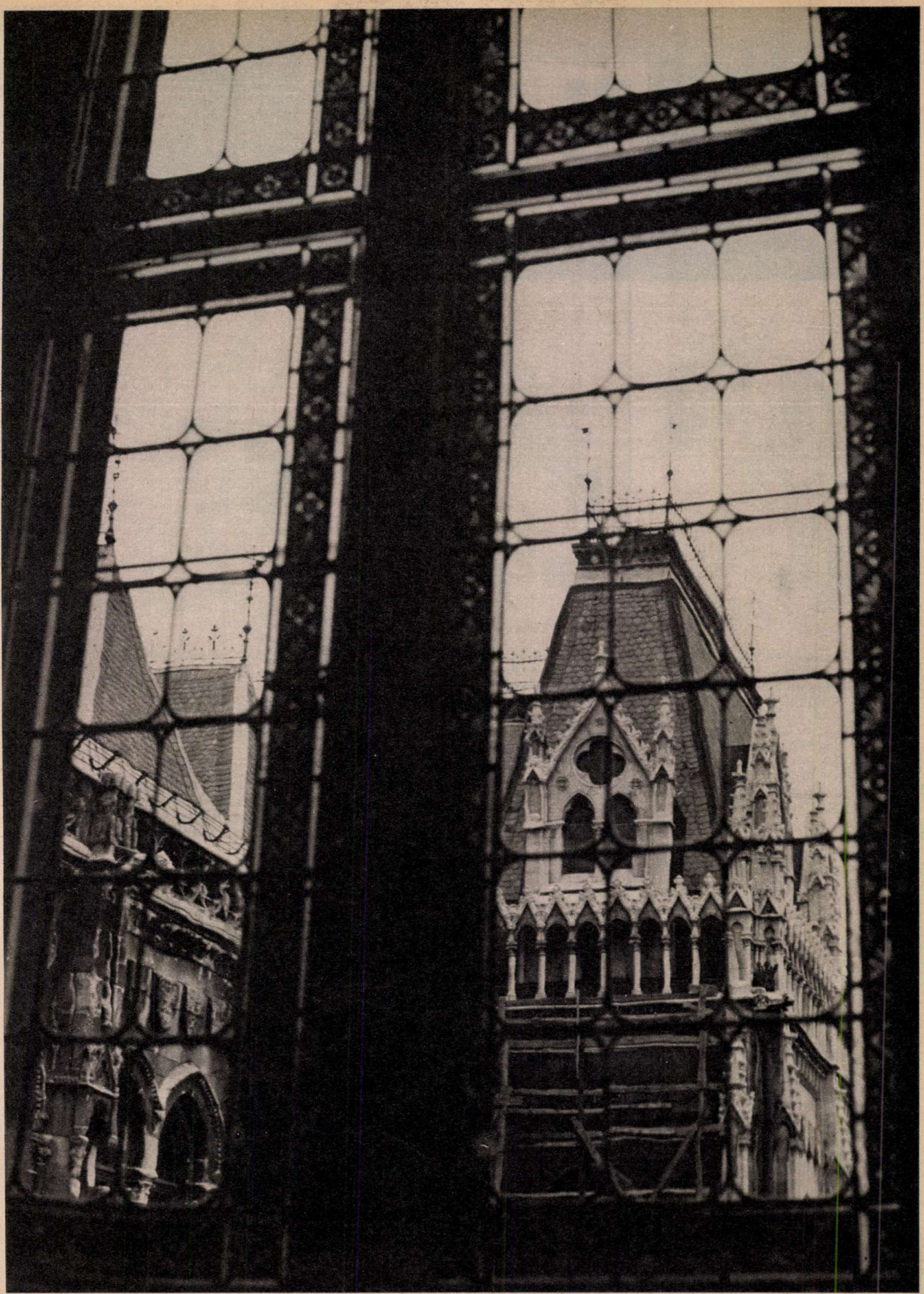

TI TŐLÜNK MI

KÉRDEZTEK VÁLASZOLUNK

— Ha megmérnénk a Földünk felszínét borító jeget, vajon mennyit nyomna a súlya?

— A Földünkön található jég mennyisége jelenleg 30 millió köbkilométer. A gleccserek 14 millió négyzetméter területet borítanak be, a szárazföldnek mintegy 10 százalékát. A jégmennyiség 90 százaléka a Déli sarkon, 8 százaléka északon, 2 százaléka pedig a magas hegyek tetején található.

Honnét tudjuk mindezt ilyen pontosan? Szovjet szakemberek gyűjtötték össze az adatokat. 1980-ra ugyanis elkészítik a 250 oldal terjedelmű gleccsertérképet.

†

— Melyik az a legalacsonyabb hőmérséklet, amelyben az emberek még dolgozni is tudnak?

— Századunk elején úgy tudtuk, hogy Verhojanszk a Föld leghidegebb települése. A hőmérséklet télidőben elég gyakran eléri a mínusz 60—65 Celsius fokot. Ma már ennél nagyobb hidegben is élnek és dolgoznak emberek. Ez a hely a Déli sarkon levő Mirnij nevű megfigyelőállomás, ahol is mínusz 70 fok körül ingadozik a borszesz a hőmérőben. (A higany 38 foknál megfagy.) A kutatók itt még akkor is dolgoznak, amikor a szél orkánná fajul, s a hőmérő mínusz 80 Celsius fokot mutat.

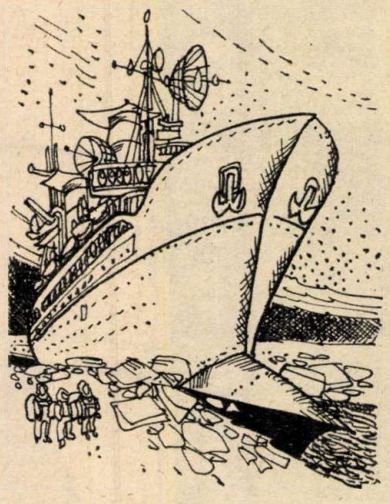

— Hogyan törik fel a jégtörő hajók messze északon a befagyott tengert?

— A nagy teljesítményű tengeri jégtörők billegő mozgással a jégpáncélra csúsznak és saját súlyukkal — több ezer megapondai — nehezednek a jégre. Hogy a hajó orra még nehezebb legyen, tartályokat helyeznek bele, amelyekbe vizet szivattyúznak. Ez a módszer azonban így még nem tökéletes. Az összetört jégtáblákat ugyanis a hajó súlya lenyomja a víz alá. Mivel azonban a jég könnyebb, mint a víz, a jégtáblák a hajó mögött újra a felszínre törnek, összetorlódnak és elzárják az utat a jégtörőt követő hajók elől. Ezért ekéhez hasonló szerkezetet szereltek fel a jégtörőre. Az eke előrenyúló éle a jég alá hatol és azt alulról fölfelé szétvágja. Az eke két oldalán terelőlemezek vannak, ezek a jégdarabokat feltolják a két oldalon levő jégtakaróra. Így a hajó mögött keletkezett folyosó szabadon marad. Ezzel a módszerrel 90—120 cm vastagságú jégpáncélt is fel lehet szántani.

*

— Sokat hallottam már a jég konzerváló hatásáról. Igaz-e, hogy több száz évig is megmaradhat épen a jég között egy elpusztult állat teteme?

— Nemcsak több száz, hanem több ezer évig is. Északkelet-Szibériában például nemrégen egy jégbefagyott mammutbébit találtak a szovjet kutatók. Teljesen sértetlenül került elő. A kutatók szerint több mint tízezer évig pihent a jég között.

*

— Azt olvastam valahol, hogy a jéghegyeket elvontatják északról, hogy legyen ivóvíz a meleg sivatagos területeken. Lehetséges ez?

— Ausztrália Földünk egyik legszárazabb kontinense, itt a legsúlyosabb az ivóvízellátási probléma. Egy Dick Smith nevű ausztrál milliomos éppen ezért el is határozta, hogy kibérel majd egy nagy jégtörő hajót, amelyllyel egy négyemeletes ház nagyságú jéghegyet elvontat a déli, száraz kontinens partjához. A milliomost bizonyára nem is annyira az embertársain való segítés vezérli, hanem inkább az üzlet, a pénz, amelyért az ivóvizet eladhatja. A tudósok számításai szerint azonban a jéghegyek hasznosítása a közeljövőben még nem oldódik meg. Évtizedek múlva, amikor már a mostaninál is fejlettebb lesz a technika, talán megvalósítható ez az elképzelés.

*

— Éltek valamikor óriás pingvinek is a Földön?

— Éltek bizony. Az USA egyik egyetemének geológiai ex-

Itt a tél! Amikor e lapot kezetekbe veszitek, reméljük, hogy már a hó is esik. Lehet hócsatázni és a jégen korcsolyázni. (Nemcsak a műjégen!) Így érdemelné meg igazán a december végi szünidő a „téli" jelzőt. No, de mindettől függetlenül, a télről, a fagyról, a hidegről, a hóról és a jégről mostanában amúgy is rengeteget beszélünk. Beküldött kérdéseitek is azt bizonyítják, hogy érdekel benneteket a tél soksok különlegessége. Olvassátok el válaszainkat — a jó meleg kályha mellett.

pedíciója nemrégen egy kihalt pingvinfajta betemetett maradványaira bukkant az Antarktisz partjaitól nem messze fekvő Seymour szigeten. Megállapították, hogy azok a régen élő pingvinek 1 méter 80 centi magasak voltak, ugyanakkor a maiak magassága 30 centimétertől legfeljebb egy méterig terjed.

*

— Még egy pingvines kérdés: **A pingvinek a víz alatt valóban ugyanolyan jól látnak, mint a levegőben?**

— Igaz, s ezt J. C. Sivak, kanadai egyetemi tanár megfigyelése bizonyítja. A pingvinről köztudomású, hogy kiváló halász, ezért feltételezték, hogy szeme elsősorban a víz alatti látásra alkalmas, és a szárazföldön nehezen tájékozódik. Sivak professzor megfigyelte, hogy a hideg égövi állat a hómezőkön képes társait egymástól megkülönböztetni. Alapos vizsgálatok segítségével rájött ennek a titkára. A pingvin szemét ugyanis nagyon lapos szaruhártya borítja, amely a víz alatt csökkenti a fénytörést. A szabad levegőn azonban a szaruhártya domborúvá válik, s így a látóidegén tiszta kép keletkezik.

*

— Igaz-e, hogy az északi hideg égövben is kivirágzik a tulipán?

— Igaz. Nemcsak a lakásokban, hanem a szabadban is. A szovjet kertészek ugyanis olyan tulipánokat kisérleteztek ki, amelyek kibírják a sarkvidéki éjszakák fagyát. Az újfajta tulipánok Murmanszkban virágzanak.

*

— Mióta építenek a gyerekek hóembert?

— Sajnos, a krónikák nem örökítették meg, mikor gyúrták az első hóembert. Bizonyára már az őskorban, a zordabb vidékeken élő családok gyerekei is megpróbálkoztak vele.

A hóból persze nemcsak hóembert lehet építeni. Anna Ivanovna, orosz cárnő parancsára 1740-ben Pétervárott hópalotát is építettek. Csillogó jégből voltak a falak, a lépcsők a bútorok és még a szobrok is. Hogy miért építették? Az udvari bolond esküvőjét tartották meg benne. Tavasszal persze a hatalmas palota elolvadt, vizes pocsolya maradt a helyén.

*

— A sarkvidéken, az örök hó és jég birodalmában élnek-e növények?

— Élnek, mégpedig, vízinövények. Színük kékeszöld. A kvarcitban találták meg a kutatók az Antarktiszon. (A kvarcit jégtől mentes hegyi szikla.) Természetesen nem a szikla tetején élnek ezek a parányi növények, hanem

a kőzet hasadékaiban két-három milliméterre a felszín alatt. Így védettek a zord éghajlati viszonyoktól. A tudósok véleménye szerint ez a lelet azt bizonyítja, hogy a Mars hegyvidékein is létezhet ilyen kis vízinövény.

*

— Igaz-e az, hogy az ókori görögök közül nagyon sokan nem ismerték a havat és a jeget, nem is tudták, hogy létezik ilyesmi?

— Egy érdekes példa bizonyítja ezt. Amikor időszámításunk előtt 325-ben Pütheász elhagyta Gibraltárt és észak felé hajózott, csodálkozva látta, hogy ott „sűrű a levegő és kemény a víz". Hazaérve hiába mesélte ezt el, nem hittek neki sőt, kortársai hazugnak bélyegezték. Pedig hát ők is láthattak volna havat, jeget az Olümposz 3000 méter magas csúcsán. De ki merészelt az ókorban feljutni oda, ahol hitük szerint az istenek lakoztak?

*

— Mióta ismeri a tudomány a hókristályokat?

— Az első kutató, aki megpróbálta leírni, hogy milyen is a hókristály, Magnus Olaus uppsalai érsek volt. Könyvét 423 évvel ezelőtt, 1555-ben adta ki Rómában. Könyvében nemcsak leírja, hanem ábrázolja is a hókristályokat. Azóta már sok tanulmány látott napvilágot, a tél pompás „drágakövéről".

Humorban

— *Jaj, én vagyok a legszerencsétlenebb a világon! — panaszkodik a kenguru.*
— *Miért?*
— *Mert mindenki tőlem kér kölcsön pénzt, és nem mondhatom, hogy otthon felejtettem az erszényemet!*

*

A tanárnő megkérdezi Marcitól:
— *Tudod-e, hogy mi a végtelen?*
— *Hogyne tudnám — feleli a fiú, — a világegyetem és a tanév.*

*

— *Anyu, melyik ingemet vegyem fel, a hosszú ujjút, vagy a rövid ujjút?*
— *Miért kérded?*
— *Szeretném tudni, hogy meddig mossam meg a karom.*

*

Az istállómester izgatottan rohan a cirkuszigazgatóhoz:
— *Rettenetes! Az oroszlánunk néhány perccel ezelőtt megszólalt.*
— *Csodálatos! — tárja szét a karját az igazgató. — Az idomítóját pedig már három órája keressük!*

*

— *Hogyan halad a fiam a tanulásban?*
— *Sajnos, nagyon fegyelmezetlen. Az órákon állandóan bóbiskol.*
— *Talán bizony a ... tehetség szunnyad benne?*

*

A kis százlábú panaszkodik az édesanyjának.
— *Anyu, fáj a lábam!*
— *Melyik fáj, kisfiam?*
— *Nem tudom megmondani. Én még csak tízig tudok számolni.*

*

Két horgász beszélget:
— *Fogtál tegnap halat?*
— *Nem én!*
— *Én sem, de az enyém nagyobb volt.*

*

— *Ha már olyan buta vagy, hogy mindent elfelejtesz, írj fel magadnak mindent, úgy mint én! — mondja az őrsvezető a kincstárnoknak.*

*

— *Te, ez a Berkenye nem is olyan jó szakács, mint amilyennek mondta magát a megválasztása előtt.*
— *Miből gondolod?*
— *Láttam, amikor a tojást konzervnyitóval akarta feltörni!*

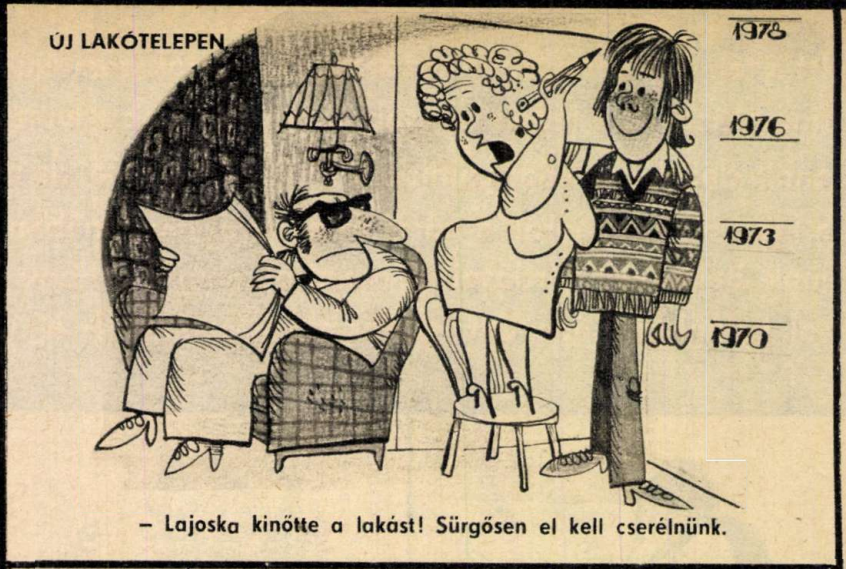

– Lajoska kinőtte a lakást! Sürgősen el kell cserélnünk.

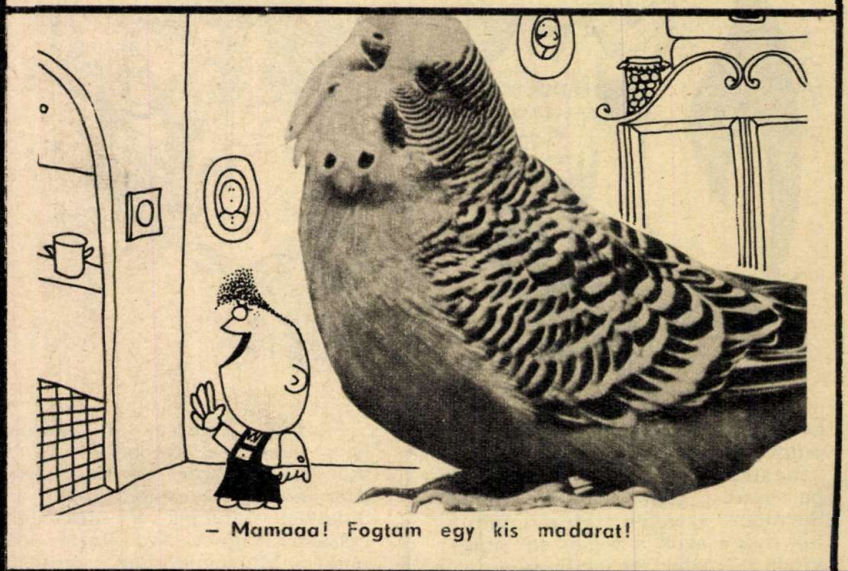
– Mamaaa! Fogtam egy kis madarat!

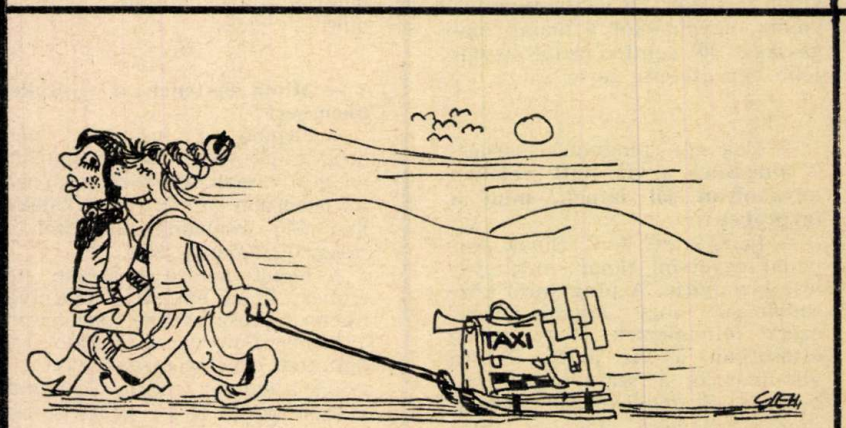

– Mondd, mit csinálsz a téli szünidőben?
– Várom a nyári vakációt!

BARÁT

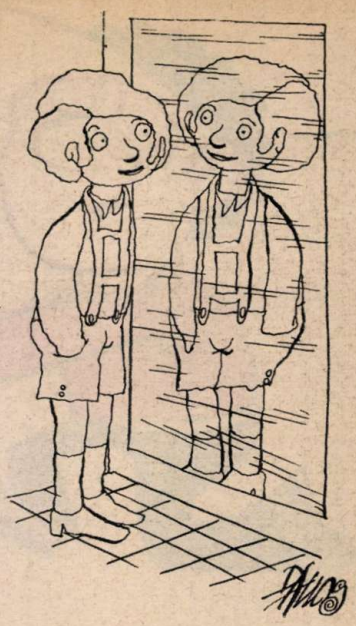

– Te is egyest kaptál?

A stréber szórakozik.

GOMBFOCIMECCS

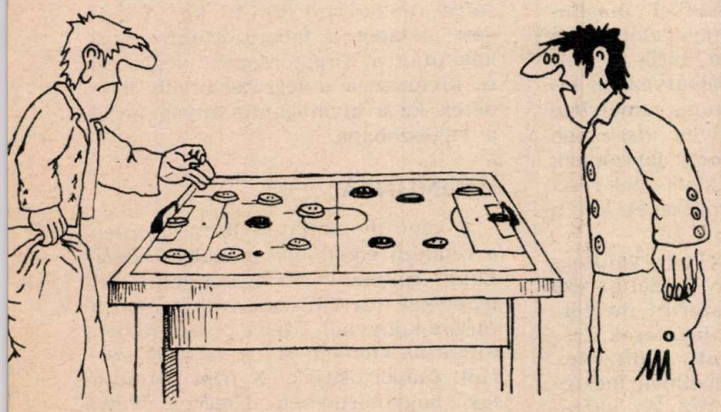

– Sajnos, több játékosom nincs!

HOKIKAPUS-TOBORZÓ

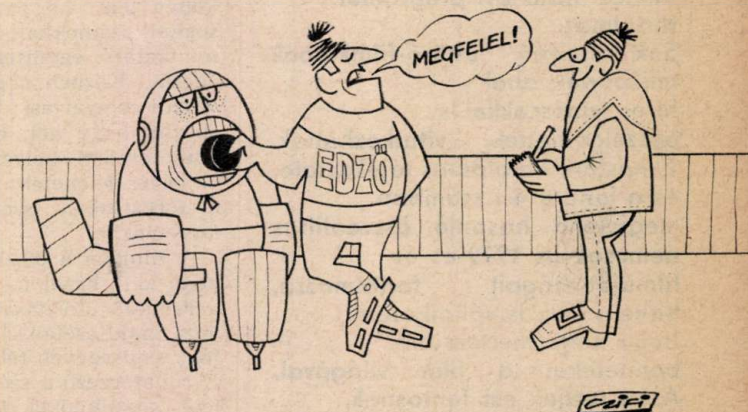

nincs vakáció!

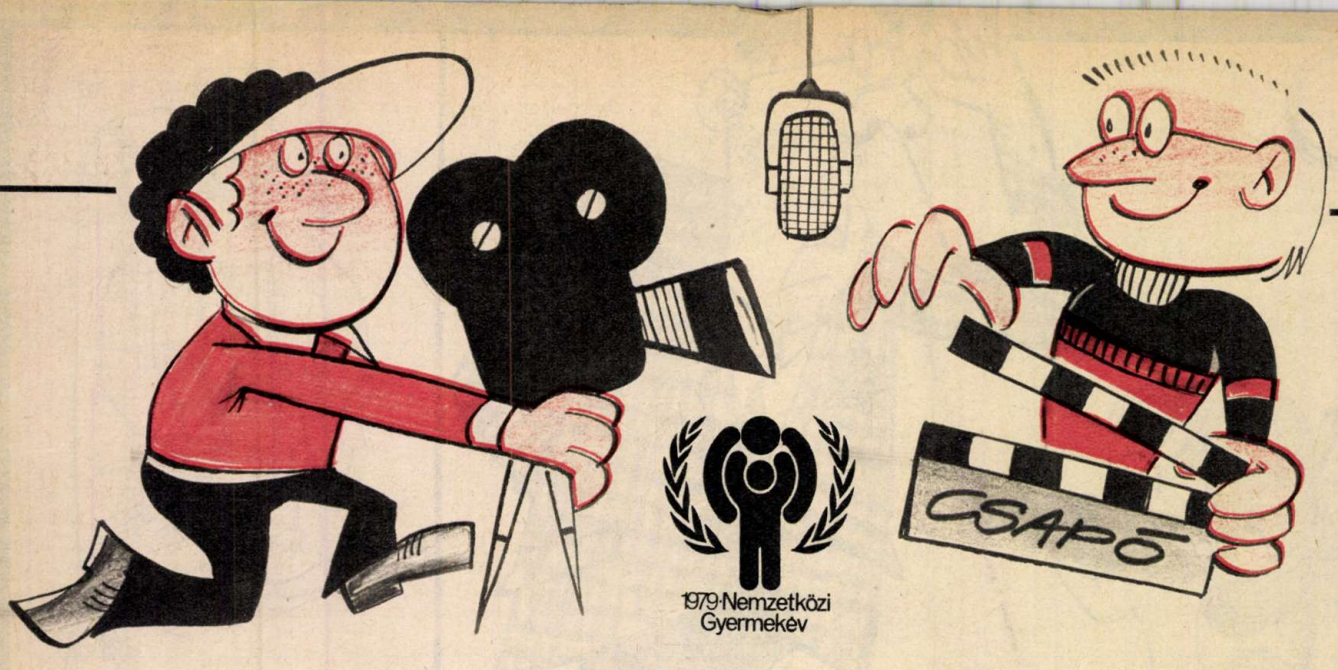

FELVÉTEL INDUL

1979 nemzetközi gyermekév lesz. A ti életetek világszerte az érdeklődés előterébe kerül. A mi társadalmunk is jelentős eseménynek tekinti a gyermekek évét. A MOKÉP is igyekszik részt venni e nemes vállalkozásban. Nem alkalmi akciónak tekintjük az 1979-es évet, a ti éveteket. Már eddig is számos játékot, vetélkedőt, akciót rendeztünk közösen az úttörőszövetséggel. Nyáron a filmszerető gyerekek Zánkán találkoznak a szaktáborban. Évenként megjelenik a Gyermekfilm-magazin, amely nektek szóló évi programot tartalmaz. Sok helyen úttörő-filmklubok működnek, ahol híres színészekkel is beszélgethettek, vitatkozhattok. E mostani hatoldalas tájékoztató, és a január 4-i számban megjelenő hasonló összeállítás nemcsak az 1979-es év filmújdonságait tartalmazza, hanem arra is vállalkozunk, hogy megismertessünk benneteket a film világával. Azért tartjuk ezt fontosnak, mert nemcsak gyerekkorotoknak fontos tartozéka a film, hanem majd, ha felnőttök, alakítói, formálói is legyetek a modern, igazi filmművészetnek. Kövessétek ezután is olyan figyelemmel, mint eddig a MOKÉP, az úttörőszövetség és a moziüzemi vállalatok filmes játékait, pályázatait. Jó szórakozást kívánunk mindannyiótoknak!

Hogyan készül a film? Röviden elmondjuk a gyártás menetét, amely három szakaszból áll.

ELŐKÉSZÍTÉS

Az előkészítő szakasz legfontosabb munkája a technikai forgatókönyv kidolgozása, amelyben aktív közreműködő a rendező. Ő az, aki a film nyelvére „lefordítja" az irodalmi művet. A történetet helyszínek szerint bontja széjjel. A forgatókönyv tele van jelzésekkel, utasításokkal, számokkal, s így valamennyi munkatárs együttesen látja a feladatát. Közben a gyártásvezető elkészíti a gyártási tervet, amelyben rögzíti, hogy hol, milyen díszletben vagy eredeti helyszínen játszódnak az egyes jelenetek; kik vesznek részt a forgatásban, szerződéseket köt a szereplőkkel.

A filmben a díszleteknek valóságként kell hatniuk. A díszlettervező a rendező utasításai szerint megtervezi, majd asztalosok, lakatosok, festők segítségével felépíti a díszletet. A ruhatervező a szerepeknek megfelelő kosztümöket tervez. Az előkészítés a helyszínek kiválasztásával zárul. A forgatócsoport (stáb) jól szervezett, fegyelmezett munkájára van szükség, hogy a forgatás a meghatározott időben elkezdődhessen.

FORGATÁS

A „Felvétel, indíts!" vezényszóra megindul a hangfelvevőgép, majd a kamera is. Rögzítik a jeleneteket. A felvételt általában többször megismétlik, és a legmegfelelőbb jelenet kerül a filmbe.

Amíg a színészt sminkelik, a műteremben folyik a díszletépítés, a lámpák beállítása. A rendező munkatársaival megbeszéli az aznapi felvételek sorrendjét. A rendező első számú munkatársa az operatőr, akinek nem elég csak, hogy jó legyen a szeme, de ügyesnek és bátornak is kell lennie, hogy a legmagasabb hegycsúcsokat éppúgy bemutathassa, mint a tengerek sokszínű világát. A gép kezelése fizikailag is igénybe veszi őt, hiszen egy-egy kézikamera súlya rendszerint 10—15 kg. A felvett anyagot a laboratóriumi munkák után a forgatócsoport végignézi és kiválasztja a legsikerültebb jelenetet. Ez a kiválogatott anyag kerül a vágószobába.

UTÓMUNKA

A vágó munkáját is természetesen a rendező elgondolásai szabják meg. Ekkor rakják végső sorrendbe a jeleneteket, mert hiszen azokat nem a forgatókönyvben leírt sorrendben forgatják, hanem a helyszínek szerint csoportosítják. A film ritmusa így nagymértékben függ a vágó művészi munkájától. Ezután kezd dolgozni a zeneszerző. A jó kísérőzene nemcsak illusztrálja, hanem tartalmilag is gazdagítja a filmet. A keverőberendezés segítségével szalagon egyesítik a különböző hangokat. A keveréssel tulajdonképpen be is fejeződik a film forgatása. Ezután már csak a laboratóriumi munkák vannak hátra, ahol a képet és a hangot másolják össze végleges, már vetíthető kópiára. Erről sokszorosítják a mozikban vetítésre kerülő kópiákat.

Fejér Tamás 1958-ban készült nagy sikerű Bogáncs című filmjét ismét bemutatják a mozik. A képen Barsy Béla és Szabó Ernő

Palásthy György rendező egy trükkfelvételen Kovács Krisztiánnal

FEJÉR ÉS PALÁSTHY

A Bogáncs alkotója: Fejér Tamás

A Varázsló rendezője: Palásthy György

„Gyermekfilm: a legfiatalabb korosztály részére készített játék-, kis-, bábvagy rajzfilm. Az életkori sajátosságok figyelembevétele nem jelenti azt, hogy a művészi mércét lejjebb kell szállítanunk — olvashatjuk a filmlexikonban.

E műfaj két ismert művelője Fejér Tamás a „Bogáncs", „A Tenkes kapitánya", a „Ballagó idő" rendezője és Palásthy György, „A varázsló" és a „Tótágas" alkotója.

— Hálás dolog-e gyermekfilmet készíteni? — kérdezzük Fejér Tamástól.

— Igen is, meg nem is. A gyerekek nem színészek. Vagy ösztönösen megérzik amit játszani kell, vagy pedig a szakmára való felkészültségük hiánya miatt hiábavaló minden utasítás. Gyermekfilmnél az az izgalmas, hogy olyanfajta szerepeket kell találni, olyan helyzeteket, feladatokat kell létrehozni, amely valóságos és igaz, s akkor a gyerekek is őszintén önmagukat tudják adni, azaz át tudják élni azt a cselekményrészt, amelyről szó van. Tehát a gyermekfilmkészítés nem hálás feladat a munka szempontjából, de annál hálásabb az eredményt tekintve.

Három Bogáncs

— Egy forgatási nap után beszélgetünk. Legújabb munkája szintén ifjúsági film?

— Bárány Tamás „A világ közepe" című forgatókönyvéből készítek ifjúsági filmet a televízió számára. Bár pontosabban fogalmazva azt mondanám, hogy családfilm, hiszen a televízióban nincs különösebb jelentősége a korhatároknak, mivel az egész család tévézik esténként. Ezek a filmek akkor sikeresek igazán, ha a hetvenéves nagymama figyelmét éppúgy lekötik, mint a tízéves unokáét.

— 1979-ben újra felújítják a „Bogáncs"-ot.

— A „Bogáncs" című filmemnek ez lesz a nyolcadik bemutatkozása 1958 óta. Ezen csak a Tenkes tesz túl, amit kilencszer tűzött műsorára a televízió. Ez is azt bizonyítja, ha sikerül olyan témát találni, amellyel a gyerekek azonosulnak, amit magukénak éreznek, azok nem évülnek el, mert az új generáció is magáénak ismeri el: izgul, nevet, szórakozik ezeken a filmeken.

— Minden gyerek szereti az állatokat. Kérem, meséljen valamit Bogáncsról.

— Bogáncs, a kutya voltaképpen három kutya, ugyanis három kutyával csináltuk végig a különböző jeleneteket. A puli rendkívül kényes állat, és csak bizonyos dolgokra hajlandó. Ha jól bánnak vele, szót fogad, mindent megtesz, ellenben minden gorombaságra, durvaságra begörcsöl, szófogadatlanná válik, sőt, búskomor lesz. Mivel a történet során arról is szó van, hogy a Bogáncs hurokba kerül és megkínozzák, erre a „szerepre" természetesen más kutyát kellett alkalmaznunk a főszereplő puli mellé és a harmadikat pedig a cirkuszi produkcióra tanítottuk be. Tehát így lett három kutyából egy: a Bogáncs.

*

Palásthy György filmrendezővel a Film- és Tv-Művészek Szövetsége székházában beszélgetünk.

— Hogyan kezdte pályafutását?

— A főiskola befejezése után megismerkedtem Török Sándorral, és a „Csilicsala csodái" című könyvével. Sanyi bácsival és Bán Róbert barátommal közösen forgatókönyvet írtunk belőle. Ez lett volna az első filmem, de abban az időben még nem volt szükség erre a műfajra, s az ügyből nem lett semmi. Hét évnek kellett eltelnie, hogy a forgatókönyvből film legyen; így sikerült régi vágyunkat „A varázsló" címmel megvalósítani. Nagyon szerettem ezt a fantáziadús, érdekes, jó játéklehetőséget nyújtó filmet.

A „Hahók" születése

— Ebben a filmben tűnt fel Kovács Krisztián...

— A „Varázsló" forgatása folyamán kiderült, hogy az egyik gyerek sokkal többet tud, mint ami a filmbeli szerepéhez szükséges. Ez indított bennünket ar-

FEJÉR ÉS PALÁSTHY

ra, hogy szóltunk Sanyi bácsinak: erre a gyerekre írjon filmet. Ez az akkor alig hároméves kisfiú volt Kovács Krisztián.

— ... és megszületett a „Hahó, Öcsi!" és a „Hahó, a tenger".

— Ezeknél a filmeknél nem szabad elfelejteni, hogy egy író is volt az együttesben. Hiába készült a forgatókönyv úgymond a mi megrendelésünkre, akkor is egy öntörvényű irodalmi alkotás lett. Mindegyiknek különleges, sajátos mondanivalója alakult ki; trilógiává állt össze, amit máig is Hahó-sorozatnak neveznek, holott első darabja „A varázsló" volt.

— Utolsó gyermekfilmje a Tótágas ...

— Nagyon szerettük munkatársaimmal ezt a musicalt. Az a véleményem, hogy ez a műfaj, a zene, a tánc, az ének segítségével tágíthatja azt a nyelvterületet, amit a magyar nyelv meglehetősen körülhatárol. Bár nem panaszkodhatunk prózai filmjeinkre sem, hiszen körülbelül 60—70 ország gyermekei láthatták.

— Szándékozik-e a közeljövőben gyermekfilmet készíteni?

— A napokban fejeztem be a televízióban Csukás István: „Vakáció a halott utcában" című könyvéből készült ifjúsági filmemet. Jelenleg két forgatókönyvvel foglalkozom. Az egyik Bálint Ágnes „Szeleburdi család" című regényéből készült, a másikat Janikovszky Éva írta eredetileg is film alapanyagnak „Titkos film" címmel.

— Igaz, hogy jó hatással van a filmezés a gyerekszereplőre?

— Ez valóban így van. Természetesen a filmezés nemcsak játék, hanem munka is a gyermek számára, mely megköveteli a koncentrálást, a fegyelmet. Ezért gyakori, hogy az iskoláskorú, filmező gyerekek eredményei nemhogy romlanának, hanem javulnak, mivel nálunk megtanulják, hogy a feladatot komolyan kell venni. Egy jellemző történetet mondok el arról, hogy miképpen alakul egy gyermek a filmezések során.

Krisztián és a spenót

— Mint említettem, Kovács Krisztiánt három és fél éves kora óta ismerem: figyelemmel kísérhettem szellemi és fizikai fejlődését egyaránt. Beszélni éppen hogy tudott, de elevensége, fantáziája, gátlástalan játékkészsége tette őt alkalmassá arra, hogy több munkánkba is bevonjuk. Körülbelül hatéves volt, amikor harmadik közös filmünket csináltuk, ahol az egyik jelenetben spenótot kellett ennie. Hang és reklamálás nélkül megcsinálta egyszer, kétszer, háromszor, mert valami ok miatt mindig meg kellett ismételni a jelenetet. Amikor a negyedik tányér spenótra került a sor, látszott, hogy már sok volt belőle, de mivel a jelenetet meg kellett csinálni, azért odamentem és nagyon szigorúan azt mondtam: „Úgy látszik, nekem az asztalra kell csapnom, ha azt akarom, hogy itt rend legyen!" Erre Krisztián — aki már füllig spenótos volt, letette a kanalat, felállt — alig látszott ki az asztal mögül —, s nagyon komolyan kijelentette: „Kedves uram, akkor én ezt nem csinálom!". Persze azonnal mindenki hátat fordított, nehogy kitörjön a nevetés. Ebben a kedves és a tanulságos az, hogy ő a forgatókönyvekből tanult választékosságokkal akart engem megsérteni, de úgy, hogy szabadon hagyja a visszaút lehetőségét, amikor még valamilyen módon megegyezhetünk, a felvállalt feladat megoldásában. Életem egyik legszebb, legemlékezetesebb élménye, mert azt bizonyította számomra, hogy értelme volt annyit foglalkozni ezzel a gyerekkel, mert kialakult benne a határozottság, a jó fellépés, és szókincs, s egy olyanfajta tapintat, ami nélkülözhetetlen az emberi kapcsolatokban.

A FEKETE FÜLŰ FEHÉR BIM